

**Visualiseeruv NYJD' 05
uue sajandi muusikat
avastamas**

**Beethoveni festivalil
Bonnis**

**Ki wa vestleb
Taavi Tuleviga**

**Meenutades
Aleksander Rjabovit**

Heiki Mätlik

ERSO SOOVIB
MUUSIKA SÕPRADELE
ILUSAID JÕULE JA JÄTKUVALT
KAUNEID MUUSIKAELAMUSI!

E · R · S · O
EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

TULE KANDIDEERI EUROOPA LIIDU NOORTEORKESTRISSE!

I voor 27. veebruaril, 2006 kell 14.00 EMA
orelisaalis (Rävala pst 16).
II voor 6. märtsil, 2006 EMA kammersaalis.
Ette tuleb valmistada 1 teos omal valikul
(ca 5 min) ning kohustuslikud orkestripartiid.

Orkestripartiid ja taotlusvormid saadaval EMA
välissuhete osakonnas (A-218).
Osavõtjad peavad olema vanuses 14-24 ja
soovitavalt orkestrimängu kogemusega.
Taotluste esitamise tähtaeg on 20. veebruar
2006. Täidetud taotlusvorm tuua EMA välissuhte
te osakonda (A-218) või saata svea@ema.edu.ee.
Taotlusvorm saadaval ka www.ema.edu.ee.
Täpsem info: EMA välissuhted tel 667 57 79 ja
www.euyo.org.uk

HEA LUGEJA!

Muusika tänab kõiki,
kes leidsid aega vastata aja-
kirja lugejaküsitlusele.
Kuni 18. detsembrini saab
küsitlusele vastata veel
ajakirja kodulehel
muusika.kul.ee.
Vastajate vahel loositakse
välja 4 raamatut ja 4 CD-d.
Auhinnasaajad selgitatakse
välja jaanuari alguses
ning nendega võetakse
ühendust.

KAVA

SOOLO

2 Kristo Käo. Kitarrigeeniga muusik. Intervjuu Heiki Mätlikuga

AARIA

7 Arne Saluveer vabal teemal

BAGATELLID

8 Mailis Pöld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

10 Kerri Kotta. Hedonism, mängulisus, teat-raalsus – visualiseeruv NYJD' 05 uue sajandi muusikat avastamas

14 Gerhard Lock. Universumi akendest ja omapärastest kõlamaailmadest. EMA sügis-festival

15 Lauri Sommer. Võrdluste ilu. Kümnes Tartu vanamuusikafestival

17 Liisa Hirsch. Impromootor – viseerimas mootorika proteste. "Eesti muinasjutt" kont-serdisarjas "Improtest"

18 Ki wa. "Kurb nauding" – isereguleeruva liikumisega tantsuetendus.

RUBATO

19 Tõnu Kõrvits. Tuulest leinatud muusika. Gija Kantšeli 70

MODULATSIOON

20 Ia Rimmel. Kuidas taasavastada Beethovenit? Festivalil helilooja sünnilinnas
23 Karin Kopra. Eesti talendid raadio-konkurssidel "New Talent" ja "Let the Peoples Sing"

EKSPRESSIOON

24 Reet Marttila. Kuldkõrv Enno Mäemets

UVERTÜÜR

26 Ki wa. Intervjuu Taavi Tuleviga, rääkimata Wochtzchéest

HOMMAGE

28 Jaak Ojakäär. Meenutades Aleksander Rjabovit

BAGATELLID

31 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

35 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik detsembrikuu muusikasündmusi

Intro 12/2005

Detsember maandub hämarusse ja jõuab põhja. Siitpeale saab jälle ainult ülespoole liikuda. Pimedus ja hämarus pole aga kaugeltki halb. Hämaruse rohkus stimuleeris meie esivanemaid fantaseerima, lugusid vestma, teispoosusega suhtlema ja laulma.

Muusika on avastusretk senitundmatusse sooviga tuua see vähehaaval (tava)inimeste meeltesse, kirjutab dirigent Arne Saluveer AARIAS. See ei alga suurelt, lapsepõlves kuulnud lihtne laul saab aluseks muusika mõistmisele.

Nüüdisaja loomesuundade ja väljendusvahendite pluralism mõjub vahel lausa plahvatusena. Muusikateadlane ja helilooja Kerri Kotta mõtiskleb tänavust NYJD-festivali käsitledes muu hulgas ka selle üle, milline on uue muusika dialoog kuulajaga. Püüd seda harjumuspäraselt mõista viib ilmselt ummikusse, ütleb ta alustuseks.

Ia Rimmel

muusika

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetuse Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon (0) 6675 788
Kodulehekülg: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn

Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus 21 krooni number
3 numbrit 69 krooni
6 numbrit 138 krooni
Aastatellimus 245 krooni

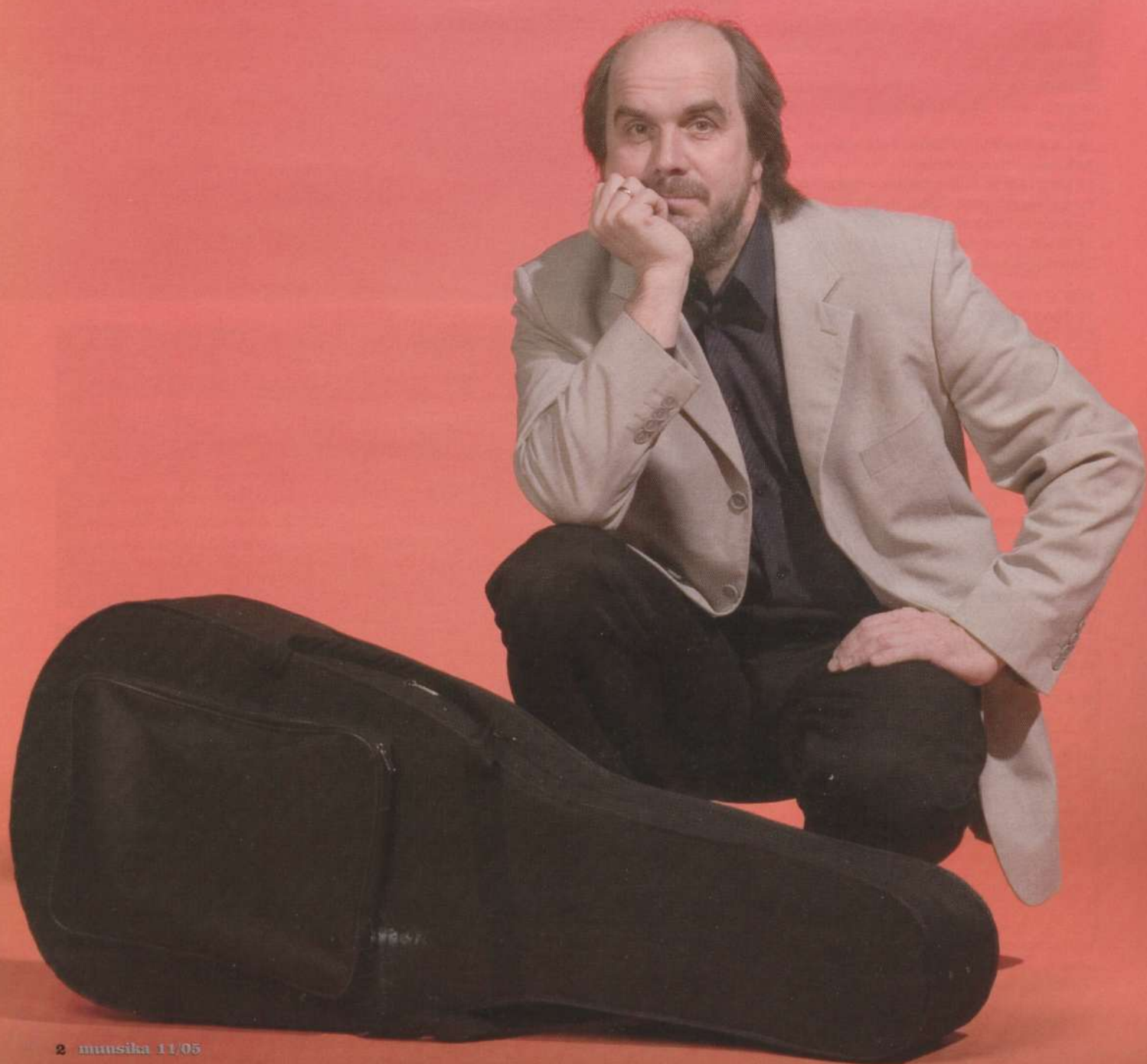
HEIKI MÄTLIK
FOTO KUTT NIINEPUU-
KIJK

SOOLO

Kitarrigeeniga muusik

Intervjuu Heiki Mätlikuga

KRISTO KÄO

Ütled Heiki Mätlik, mõtled "klassikaline kitarr". Ja vastupidi. Selline mõttekäik ei olegi ehk liiga ülepakutud, kui mõelda Mätliku kolmekümnele tegevusaastale, mil ta lakkamatult ja uskumatu entusiasmiga on klassikalist kitarrimängu viljelnud, õpetanud ja propageerinud. Senise loomingulise teekonna tulemusena on ilmunud üle kolmekümne heliplaadi ja mitmeid populaarseid kitarrimängu õpikuid, viimane neist, "Akustiline kitarr" (Valgus, 2003), mis on varustatud ka CD-ROMiga, nimetati 2004. aastal Frankfurdi raamatumessil modernseimaks instrumendiõpikuks. Ainuüksi viimasel aastal on temalt ilmunud kuus CD-d ("Kitarr!" kitarrist Jaak Sooääriga, "Ricerca" organist Andres Uiboga, "Teel selle poole..." Eesti Raadioteatri ja Mikk Mikiveriga, "Romansid" sopran Kaia Urbiga, "Max Regeri tšellosüidid op 131a" ja "Sajand eesti viulimuusikat" Urmas Vulbiga) ning kolm DVD-d. Arvukaid kontserte, mis antud Eestis ja mujal maailmas, pole aga vist parimagi tahtmise korral võimalik täpselt kokku lugeda. Ka suure osa viimaste aastakümnete kitarrimuusikat on eesti heliloojad loonud just Heiki Mätlikule ja tema ansamblipartneritele mõeldes.

Tänavu suvel tähistas Eesti esikitarrist oma 50. sünnipäeva. Ajakirja Muusika lehekülgedel jagab ta oma mõtteid kitarrist, muusikast ja elust (iseloomulikult just selles järjekorras!), vestluspartneriks Eesti Kitarriseltsi esimees ja noorema põlve väljapaistev kitarrist Kristo Käo.

(Muusika)

Ajalugu

Sind võib tihti kuulda rääkimas oma tulevikuplaanidest, töös olevatest projektidest ja tänastest tegemistest. Ehk on 50. eluaasta sobiv põhjus ka veidi tagasi vaadata. Kuidas sa kitarrimängu juurde jõudsid?

Kitarrimäng on mul ilmselt geenides, seepärast, et mul oli üks vanaonu, onu Mart, kes oli Eesti ratsaväes ning mängis kitarril ja tegi kitarre, nii et kitarrihelid on juba minu geneetikasse sisse kodeeritud. Tol ajal oli kitarr Eesti kultuurielus olulisel kohal, näiteks [kuulus viulimeister] August Kristal tegi kitarre, mida viidi Berliini, Londonisse ja mujale.

Kuldavasti jõudsid sa muusika juurde üpris hilja. Milliste raskustega puutub kokku see, kes n-ö õigel ajal harjutama ei hakka? Kas hilisel alustajal on ka mingeid eeliseid?

Muusika juurde jõudsin ikkagi "normaalsel" ajal, mängides muid pille, näiteks puhkpille. Kitarril juurde jõudsin hilja ja see oli selline keerukas tee, elektrikitarril, moevoolude ja erinevate muusikastiilide kaudu. Aga klassikalise muusikaga oli mul juba nooruses kokkupuude olemas, noodid olid selged juba algklassides.

Kas tollal oli Eestis veel klassikalise kitarril õppijaid?

Ma ütlesin, et isegi klassikalise kitarril mängijaid, sest tol ajal oli ju mitmeid kitarriste: Neeme Järvi vend Vallo Järvi, kes on isegi Eesti Raadios salvestanud Carcassi ja Carulli kitarrimuusikat, samuti Tiit Kiken, kellele mõeldes kirjutas Alo Põldmäe 1973. aastal oma Sonaadi altflöödile ja kitarrile. Ja Uno Loop oli selline kahe stiili mängija. Tema kitarrilõpikus, mis on kirjutatud 1964. aastal, õpetatakse paralleelselt estraadikitarril ja klassikalist kitarril. Aga seda küll, et kui ma leidsin oma klassikalise kitarril tee, siis tuli maha jätta elektrikitarrilist elukutse. Minu erialaõpetaja Igor Klimenkov Leningradist lihtsalt keelas elektrikitarril mängimise ära. Ta ütles, et kui ma veel korra näen teid elektrikitarriga, siis ärge minu juurde klassikalise kitarril tundi enam tulge!

Oled oma elus kitarritunnis suhteliselt vähe käinud, õpilasena, ma mõtlen. Kust on sinu enda arvates su põhiline muusikaalane haritus pärit? Kui palju oled õppinud teistelt muusikutelt, kui palju õpetades, lugedes?

Tegelikult sain 70.-80ndatel üsna palju abi Moskvast, sealsetelt kitarrilõppejõududelt. Nad olid kokkupuutes maailma kitarrilõppe-dagoogika tippudega, nagu näiteks venetsueela kitarril Alirio Diaz, prantslane Alexandre Lagoya, kuulus argentiina pedagog Maria Luisa Anido. Nad käisid igal aastal Venemaal kontserte andmas ja töid kaasa palju õpikuid, meetodikaid, noote. Nii et Moskvast viibides jõudis see info ka mulle kätte ja sealsed õpetajad aitasid mul kitarrilõpingutes leida õige tee.

Aga mis puudutab musitseerimist koos teiste muusikutega, siis ma leian, et kitarrilistide jaoks on see täpselt sama tähtis kui kõikide teiste muusikutega. Et õppida muusikas tõeselt mõtlema ja muusikastiile tundma, ei pea alati just kitarrilõpetaja kõrval olema.

Kuuekeelne kitarr oli ju kogu NLI aladel tundmatu pill, kuidas see sinna üldse jõudis?

Kuue- ja seitsmekeelne kitarr on seal olnud paralleelselt kasutusel. Muusika nendele pillidele on küll erinev. Andrés Segovia gastrollid Venemaale 30ndatel andsid olulise tõuke nõukogude kitarrilõpule ja Moskva kitarrilõpule ning aitasid propageerida just kuuekeelset kitarril. Nii et traditsioonid on seal iga-tahes olemas. Kõikides õppeasutustes kitarrilõpetust ei ole, aga Gnessimite-nim Akadeemias on see sees ja ka tänapäeval tuleb seal maailmaklassi kitarriliste. Momendil on üks kuulsamatest ilmselt Dmitri Illarionov, kes on võitnud mitmeid olulisi konkursse ning esinenud ka Tallinnas.

Mis teid pidi saadakse professionaalseks muusikuks? Maailm on täis järjest parema tehnikaga mängijaid, konkursse võidetakse usinalt, noored mängijad näevad head välja, aga sellest kõigest ei piisa. Mida on veel vaja?

Ma arvan, et on üsna palju vaja raamatuid lugeda ning õppida kunsti- ja kultuurialalugu. Kitarril evolutsiooniks on alati olnud mingi põhjus, mingi tõukejõud. Kultuuri- või muusikaalaloo es-teetika on muutunud selles suunas, et kitarr on saavutanud populaarsuse. Seega on vaja aduda, et kitarr ei ole lihtsalt muusikainstrument, vaid osa kultuurist.

Kui meil oli 1998. aastal kohtumine Remi Boucher'ga, siis tema rääkis, et näiteks Itaalias on tohutult palju häid mängijaid, kõik koolid on täis hea tehnikaga kitarriliste, kes ei jõua kunagi kuhugi, sest nad ei oska võõrkeeli ja nende silmaring on liiga

kitsas. Nad võivad võita üks-kaks konkurssi ja nii see asi ka jääb.

Ma olen itaalia kitarriistidega palju kokku puutunud ja mul on seal päris häid tutvavaid. Võib-olla on nende probleem see, et kuigi nende kohalik kitarrielu on väga rikkalik, siis just suhtlemine välisilmaga ja kontaktide vaegus ei lase neil integreeruda maailma kitarriellu. Kuid Eesti kitarri muusika tutvustamiseks olen ise pidanud loenguid Saksamaal, erinevatel festivalidel ja kõrgkoolides Skandinaavias ning kohekohe on loeng ka Madridis. Näiteks René Eespere teoseid on plaadistatud viiel-kuuel korral ka väljaspool Eestit.

Paljude muusikute CV-des on olulisel kohal tähtsad saalid ja dirigendid. Mis on sinu senise karjääri tipp hetked, kui olulised on üldse need kuulsad saalid?

Huvitavaid ja uhkeid saale on mu artisti teel olnud küll: Purcell Room Londonis või Wagneri saal Riias või Luxemburgi palee saal Pariisis. Paljud saalid on legendiks saanud, sest seal on mänginud kuulsad interpretid ja see järjepidevuse tunnetamine on oluline. Teisest küljest, sinna saali tulla ja seal mängida on nagu kraadiproov, peab olema mingi oluline sündmus või põhjus, miks sind sinna on kutsutud. Vastutus, et seda kutset õigustada, on suur. Aga olenevate saalist, peaks kreedoks olema ikkagi see, et interpret peab andma alati maksimumi, olgu saalis 5000 või 50 inimest. Või hoopis 5!

Peale kontserttegevuse oled ka salvestanud väga palju muusikat. Mille järgi valid, mida salvestada? Kas mõtled vahel ka laiemale muusikapublikule?

Jah, endalegi üllatuseks on nüüdseks mu plaadiriivil vist üle kolmekümne LP, CD, DVD.

Valiku puhul on mitu aspekti, tuleb salvestada eesti kaasaegset muusikat, mis on meie, eesti muusikute, esmane ülesanne. Vahel on huvitav pühkida arhiivitolm mõnelt teoselt, mis on unustusse vajunud, nagu näiteks hispaania romantiku Julian Arcase kitarri muusika. Sel aastal salvestasin plaadi Max Regeri tšello süütiidega op 131a, mis on nende teoste esmakordne salvestus kitarriaga. Erinevad plaadid on erineva kuulajaskonna jaoks: mõned plaadid on salvestatud Eestis levitamiseks, nagu eelmisel aastal koostöös Andres Uiboga ilmunud kitarri ja oreli CD, ja mõned plaadid levivad näiteks sajas riigis, nagu Kaia Urbiga salvestatud plaat vene romansside ja kitarri paladega, mis ilmus sel kevadel plaadifirmalt Harmonia Mundi USAs. Väga hästi on vastu võetud meie CD-d, mis on salvestatud Estonian VGV Trioga (Arvo Leibur – viul ja Terje Terasmaa – vibrafon), näiteks plaat “Tango King” Astor Piazzolla loomingu.

Kitarri on selles suguvõsas mängitud juba mitu põlve. Vanaonu Mart (üleval) ja Heiki Mätlik.

Kitarr maailmas ja Eestis

Elukutselisi pop- ja jazzkitarriste on Eestis palju, klassikalise kitarri valdkonnal on vastu panna üks-kaks tegijat. Milles võib asi olla? Kas selles, et klassikalise kitarri järele ei ole nõudmist?

Rock- ja popkitarr on küll laiemas kõlapinnaga, aga klassikalisel kitarri on oma publik ja arvan, et kitarri õppimist on just väga hea alustada klassikalisest kitarrist, mida praegu noorte õpilaste puhul ka tehakse.

Tänapäeva tarbemuusikat, poppi ja jazzit, on raske ilma kitarrita ette kujutada. Elektrikitarr tuleb 40ndatel tõi selle pilli tõeliselt avalikkuse ette. Olen näinud USAst pärit õppevideoid, mis, tutvustades kitarrite tüüpe, nimetas just metallkeeltega western-kitarri “klassikaliseks”. Aga n-õ tõsist muusikat ilma klassikalise hispaania kitarrita ette kujutada on küllaltki lihtne. Segovia ja Bream on kurtnud, et kitarrikontsertidel on oma kindel publik, mis enamasti erineb sellest publikust, kes üldiselt klassikalist muusikat kuulamas käib. Kas see on ka praegu nii?

Ma arvan, et kui kaasata kitarri kammeransambli instrumendiks, mida ma aastaid olen püüdnud teha, siis võidab ka kitarri “akadeemilisemat” kontserdipublikut. Kitarr on asendamatu ka nüüdisaegses helimaailmas. Näiteks ühes tänapäeva heliloojate kataloogis oli välja toodud, et kolmesajast maailma tuntumast heliloojast 130 on kirjutanud muusikat kitarri-le. Viisin kümnekond aastat tagasi end ajaloo ja nüüdisajal kitarri loodud teostega hästi kurssi, kirjutades koos soome kolleegi Hannu Annalaga kitarri muusika entsüklopeedia (Kitara- ja luutusäveltäjä. Atena Kustannus, 1998). Nüüdseks on see raamat tõlgitud inglise keelde ja ilmub järgmisel aastal Mel Bay väljaandena USAs. Selles teatmikis on info viiesaja tuntuma kitarrihelilooja kohta läbi ajaloo.

Järjest rohkem mängitakse renessanss- ja barokkmuusikat ajastu instrumentidel, klassikalis-romantilisest ajajärgust on pärit täpselt üheksa muusikaliselt väärtuslikku kitarri sonaati, 20. sajandi alguse muusika on suures osas kirjutatud Andrés Segovia konservatiivse maitse järgi ja põhiosa kitarri muusikast on üleüldse loonud mitte heliloojad, vaid pillimängijad. Mida maailma kontserdilavadel hetkel mängitakse? Mida sinu arvates tasuks mängida?

Tõepoolest, maailmas on nii, et see heliloojate rida, keda mängitakse kitarri, on üpris lühike. Võib-olla on see interpretide endi süü. Kui vanemast ajast peale hakata, siis mängitakse Dowlandi, Bachi tšello süüite ja sealt edasi siis Sor, Giuliani ja tänapäevani välja tulles on nimeks Albeniz, Granados, Brouwer, Piazzolla. Aga kui me avame ükskõik missuguse kataloogi – mul

on selline CD-ROM, kus on 6000 kitarrilililoojat peal, kes 20. sajandil on kirjutanud muusikat kitarrile, siis näeme, et tegelikult on kitarrimuusika repertuaar ääretult lai. Meil endil, kitarristidel, on vaja võtta initsiatiiv, et mängida midagi huvitavat, nii publiku kui ka enda jaoks sobivat. Näiteks oma järgmises soolokavas hooajal 2006/2007 esitan Hindemithi, Honeggeri ja Regeri teoseid. Kuulun nende kitarristide hulka, kes Domenico Koyunbaba süiti ei mängi!!!

Oled teinud palju transkriptsioone kitarrile ja kammeransamblitele kitarriga. Kas mõne klassikalise teose esitamine kitarril annab sellele originaaliga võrreldes ka midagi juurde?

Arvan, et hispaania muusika puhul ei teki küsimust. Tõesti, Albeniz ja Granados on autorid, kelle muusika kõlab kitarril paremini kui klaveril. Näiteks olen üritanud seada ka Sibeliust ja Põhjamaade autoreid ja leian, et see tulemus enamalt jaolt ei õigusta ennast. Kuigi samas, viimane õnnestumine oli eesti heliloojate (Aavik, Eller, Tubin, Tobias jt) viiulipalade klaviiride seadmine, millest ilmus CD "Sajand eesti viiulimuusikat", mida tegime koos Urmas Vulbiga. See on leidnud väga positiivset vastukaja, nii et on võimalik ka sellist muusikat esitada kitarriga.

Suuresti tänu sinule on olemas hea hulk eesti kitarrimuusikat, eriti kammermuusikat. Kuidas seda maailmas vastu võetakse?

Eesti muusikal on maailmas olnud tõesti "roheline tuli" ja eeskätt on selle tee avanud eesti heliloojad oma kvaliteetsete ja, ütleksin veel, et mõistetavate helitöödega. Eesti muusikat oleme oma kavades alati mänginud, kus me ka parajasti ei liiguks – Euroopas või kaugemalgi. Tervet kontserti eesti muusikast anda – see võib olla publikule raskesti mõistetav. Aga kui kavas on 10–15 protsenti eesti muusikat ja ülejäänud on midagi publikule tuttavat, saab eesti muusika alati hea vastuvõtu ja braavo-hüüded. Eelolevatel kevadistel kontsertidel Kölnis, Düsseldorfis ja mujal jätkame seda repertuaaripoliitikat.

Sinu kontserdigraafikust rääkides – kui intensiivne see praegu on?

Tegelikult tuleb nädalas ikkagi kaks-kolm kontserti või esinemist. Olen teinud statistikat, et keskmiselt tuleb aastas kokku oma 50–60 kontserti! Paar-kolm korda aastas

Jaak Sooääriga enne suvist kontserti Käsmu kiriku juures.

FOTOD ERAKOGUST

*Mu erialaõpetaja ütles,
et kui ma veel korra näen
teid elektrikitarriga,
siis ärge minu juurde
klassikalise kitarritundi
enam tulge!*

on tavapärased gastrollid, kus tuleb anda kümnekond kontserti, õnneks enamasti sama kavaga. Näiteks tänavu septembriski olime Urmas Vulbiga Saksamaal, mängides järjest kaheteistkümnelt öhtul kontserdikava "Sajand eesti viiulimuusikat" vaheldumisi Euroopa muusikaga. Sel hooajal on ees kontserdid Taanis, Saksamaal ja Soomes. Pilg ulatub ka kaugemale, kuid sellest on veel vara pajatada.

Raamatud

1990. aastal andsid välja oma esimese õpiku, "Klassikaline kitarrimäng", selle tiraaž (8000 eksemplari!) müüdi ruttu läbi. Mis võis olla selle populaarsuse põhjus?

Võib-olla oli siin kaks põhjust. Ühest küljest ei olnud mitukümmend aastat ühtegi kitarrioopikut ilmunud. Teiseks, raamatul on mitu aspekti – selles on üsna palju kitarrimängu ajalugu ja ta on selline põhjanev, üsna palju noodimaterjali. Ja veel üks põhjus oli see, et oli just aeg, kui vana raha läks ja uus tuli. Minu teada, kui ma õigesti mäletan, müüdi seda 10 krooni tükk. Ja mina sain selle eest laevapileti Rootsi.

Järgmine raamat oli sul juba puhtpraktiline "Akordsaade kitarril".

Ka see müüdi ära. Kuskil pole näha tuhandeid klassikalisi kitarriste,

aga bände tekib päevast päeva juurde. Kui välja arvata "Klassikalise kitarrimängu kool", on su õpikud läinud järjest õhemaks, kallimaks ja kommertslikumaks. Kas oled klassikalise kitarrimängu propageerimisest raamatute abil loobunud?

Vajadus sellise kitarrioopiku järele, kus on duurid ja rütmid – seda on alati olnud. Ja ütleksin, et ka "Klassikalise kitarrimängu kooli" ei müüda võib-olla nii suurel hulgal, kuid teda kasutatakse igal aastal. See on metoodiliselt üsna hea õpik, kaheosaline, kolmas osa, kus on infot interpretatsiooni kohta, kuidas kitarrimuusikat mängida, on praegu kirjutuslaual ja varsti ilmumas.

Aga võib-olla näitab see ka neid proportsioone, kui populaarne on praegu akustiline kitarr saateinstrumendina ja kuivõrd kasutatakse klassikalist kitarrit soolopillina.

Kuidas on võimalik, et nende aastate jooksul, mil sa oma raamatutega edukas oled olnud, pole ühelgi kirjastusel tulnud ideed tõlkida kas või üks neist sadadest popkitarrioopikutest, mis maailmas on ilmunud? On ju olemas tõeliselt häid raamatuid?

Seda peab ilmselt kirjastuste käest küsima. Pigem on vastupidi, see õpik CD-ROMiga

(“Akustiline kitarr”) tõlgi nüüd soome keelde ja seda müüakse üsna edukalt Soomes. Võibolla on küsimus igasugustes autorikaitsetes. Ja veel, õpikus peab olema ka sellist materjali, mis on tuttav selles geograafilises piirkonnas, millele see õpik on adresseeritud. On mõeldamatu, et me kanname näiteks mingid kantriviisid Eestisse üle. Just sel põhjusel juhtub väga harva, et üks rahvus tõlgib teise rahvuse õpiku enda keelde.

Arvo Leibur, Terje Terasmaa ja Heiki Mätlik ehk Estonian VGV Trio 2001. aastal Astor Piazzolla muusikaga heliplaadi esitlusel argentiina restoranis Tallinnas.
FOTO AGU LIPPING

Kitarriharidus Eestis

Kitarr on Eestis üli-populaarne pill.

Muusikakoolidesse ja Eesti Kitarriseltsi laekub umbes kümme korda rohkem soovivavalduisi kitarril õppimiseks, kui kohti jagub. Erialase kõrgharidusega klassikalise kitarril õpetajaid on praegu üheksa, kitarrilõpilasi ainuüksi muusikakoolides paari aasta taguse seisuga 723. Kuigi ametlikult on käibel vaid klassikalise kitarril õppekava, õpivad need seitsesada õpilast ilmselt kõike muud kui klassikat, seega ei tule eriti juurde ka klassikalise kitarril õpetajaid? Kuidas sellest ringist välja saada? Muide, Eesti Kitarriseltsi nimekirjas on ju ca 60–70 kitarrilõpetajat, paljud neist lõpetanud G. Otsa nimelise Muusikakooli või H. Elleri nimelise Muusikakooli. Aga arvan, et lähema kümne aasta jooksul suudavad suuremad koolid, eeskätt Eesti Muusikaakadeemia, kus on nii klassikalise kitarril kui ka jazzkitarril eriala, ette valmistada rohkem kitarrilõpetajaid ja sellest probleemist saadakse üle. Viimasel viiel või kümnel aastal on olnud väga suur kitarril populaarsuse tõus ja see on toonud kaasa ka suure hulga õpilasi. Usun, et see positiivne tendents jätkub ja iseõppijatele mõeldud õpikute abil on võimalik ennast algajana ka ilma õpetajata kitarrimängus harida.

Klassikalist kitarril on Eesti Muusikaakadeemias õpetatud nüüdseks viisteist aastat, Tallinna Muusikakeskkoolis seitse aastat. Mõlemas koolis on see eriala avatud sinu eestvedamisel. Kuidas see käis?

Arvan, et situatsioon oli selleks ajaks juba vägagi küps. Tegelikult põhjuseks sai see, et siia tuli Rootsist üks õpilane, kes soovis õppida kitarril, ning ka Eestis oli juba neid kitarriste, kes ootasid, et end täiendada ja saada kõrghariduse diplom. Nii et kõik oli selleks valmis. Ka keskastmes oli kitarril juba viisteist aastat õpetatud ning leidis küllalt lõpetajaid, kes olid suutnud tõestada, et kitarr on nii kontsert- kui ka pedagoogiline instrument.

Interpreet peab andma alati maksimumi, olgu saalis 5000 või 50 inimest. Või hoopis 5!

EMAs on keskmiselt iga aasta kohta üks lõpetaja ja TMKKs läbi aegade kaks. Miks seal nii vähe on?

Raske öelda. Ehk nüüd, kui seal on õpetajaks Kristo Käo, hakkavad asjad muutuma. Õpilastel on vaja järjepidevust, et saaks viis-kuus aastat rahulikult tööd teha. Kui õpetajad pidevalt vahetuvad, siis on väga raske.

Kuidas oled muusikakoolide tööga rahul? Aeg-ajalt kuulad ju laste mängu mõnes žüriis ja harva jõuab mõni ka akadeemiasse.

Tõtt-öelda olen viimastel aastatel sellega vähe kokku puutunud. Usun, et süsteem toimib väga hästi

ja need programmid, mis omal ajal said rahvusvahelist standardit arvestades loodud, töötavad. Kuigi algul võisid nad tunduda veidi idealistlikud, kasutatakse nüüd seda õppekava ikkagi ja repertuaar, mida mängitakse, on täiesti aktsepteeritav.

Su mõlemad lapsed on lõpetanud Viimsi Muusikakooli kitarril eriala sinu käe all. Kas lootsid, et neist saavad muusikud?

See ei olnud eesmärk. Pigem soovisin, et nad õpiksid muusikat, sest ükskõik, mis alal inimene tegutseb, kui ta on muusikat õppinud, on ta avatum, tal on rohkem loogilist mõtlemist, tal on kunstitaju. Poeg on praegu Helsingi ülikooli doktorantuuri astumas, tütar on rootsi keele õpetaja Gustav Adolphi Gümnaasiumis. Ühel on töö ja hobi geenitehnoloogia, teisel filoloogia, ta räägib kuut-seitset keelt. Aga siis, kui neil on tuju kehv või on vaba hetk, võtavad nad ikka kitarril kätte. Oleme abikaasaga selle üle õnnelikud, et lapsed on hobimuusikud!

Elu

Mina olen sind kuulnud rääkimas ainult kitarrimängust. Kas sa midagi muud ka teed?

Tegelikult meeldib mulle lugeda. Lugesin noorena üsna palju – Tšehhovit, Tolstoid jt. Paraku on aeg praegu selline, et ei võimalda enam nii palju lugeda. Küll püüan kursis olla muusikaraamatutega, mis ilmuvad. Eriti huvitavad muusikute elulood – Schumann, Paganini jne. Vahel loen ka midagi vene keeles. Eriti teen seda suvel, viimati lugesin raamatut Jaapani keisiriigi ajaloo.

Osa hommikuid kulub enda vormis hoidmisele; käin ujumas, et jõuaks akadeemias ikka neljandale korrusele joosta või siis Eesti Kontserdi kõrgeimale korrusele, et hingeldama ei hakkaks. Vähemalt niipalju peaks seda vormi ikka olema.

Kui palju sind huvitab Eesti ajalugu, poliitika, tulevik?

Uudiseid olen ikka alati üritanud vaadata, ükskõik siis mis kanalilt, oleneb, millal koju jõuan. Kui olen gastrrollidel, siis muidugi ei kuule mitmeid päevi, mis Eestis toimub. Seoses kontserttegevusega puutuvad muusikud ju tihti ka poliitikuga kokku ja et nendega vestelda, peab olema ka muuga kursis kui ainult muusikaga. Ei saa elada ainult oma väikses muusikamaailmas. Muusika on üks ühiskonna osa ja selleks, et muusikat teha, peab teadma, mida see ühiskond mõtleb.

Sa pole Tallinnast pärit, aga oled siin kaua elanud. Kas äraminemise peale ka mõtled?

Arvan, et Haabneeme on piisavalt rahulik kant selleks, et elada ja olla ikkagi linnale üsna ligidal. Kuid suvi on see aeg, kus olen nii palju kui võimalik linnast ära, maakodus lisakul. Sealt saab ka seda tunnet, mis on paljajalu hommikul, kohvitass käes, murul käia. Samuti olen alati tahtnud mere ääres elada. Suvel pean ikka paar korda päevas meres käima, teisiti ei saa.

Nii et veedad oma puhkuse enamasti Eestis? Kas reisimine on sinu jaoks pigem töö?

Vahel on võimalik töö- ja puhkereis ühendada. Näiteks käisime sel suvel Vilniuses kontserdireisil terve perega. Ilmselt tuleb reisimise ja kodus olemise vahel leida hea tasakaal. Kui kuude viisi reisil olla, on oht läbi põleda, ja kui kuude viisi kodus olla ja uut informatsiooni peale ei tule, kolleegidega ei saa kohtuda, siis tähendab see, et veisi seisab. Muusika, elu, vaba aeg – kõiges peab elus olema balanss. Olen püüdnud viimastel aegadel seda liini hoida, eks näis!

AARIA

AARNE SALUVEER

dirigent

Muusika on avastusretk senitundmatusse sooviga tuua see vähehaaval (tava)inimeste meeltesse. Põnev ja vajalik. Aga – kes kirjutab lugusid, mis pole asjaarmastajalikult diletantlikud, mille eesmärgiks pole lööklaulu kombel meie meelt lahutada või väikese erudiitide sekti peent maitset kumardada; lugusid, mida esitada on väärikas ja ülendav ja mis poleks kõigile reeglitele vastav korralik käsitöö ilma sisemise impulsi ja isikupärata? Kuidas suudame panna noori heliloojaid innustuma inimehääle võimalustest ja samal ajal uskuma, et lihtsalt kirjutatud muusika, mille esitusest saaksid osa ka kooliõpilased ja harrastusmuusikud, ei pruugi olla lihtsameelne?

Vastus: neid kaasates ja neile võimalusi andes; arendades koore, mis loojate fantaasiat kvaliteetselt esitada suudaksid. Täna on meil Tormis, Pärt, Sisask, Eespere, Ehala, Siimer, Kreek, Saar, Tobias. Nimekiri on avatud.

Kust tulevad hingetud inimesed?

Eks põhjusi ole mitmeid, aga hingetuks ehmatamine on käinud vahel väga lihtsalt. Esimeses muusikatunnis ütles õpetaja lapsele: “Sina ei pea viisi, ära sina laula.” Ometi oli laps tulnud tundi, et õppida. “See oli väga paha tunne,” ütles ta aastaid hiljem.

Enamik meist teab väljendit “laul annab tiivad” ja on seda tunnet ka kogunud. *A cappella* laulmine on midagi väga erilist, tänapäeva mõistes sarnaneb see mõneti ekstreemspordiga. Kiputakse arvama, et lauluoskus on inimesele sündides kaasa antud, ja unustatakse, kui palju vaeva on meie õpetajad pidanud nägema, enne kui meiega rahule jäid. Erilised anded on erand, aga enamik lauljaid peab nentima, et oskuslik juhendamine on neid ikka edasi aidanud. Ja kõige kaunim, kui need lauljad ka laulupeole välja jõuavad. Kui mehed nutavad lauldes “Mu isamaa on minu arm”, on hing elus.

Kaks aastat tagasi ühel varasel septembrihommikul läksin kooli esimeste klasside esimesse kooritundi arvates, et sinna tuleb 10–15 esimese klassi last. Pole ju koor nende jaoks kohustuslik tunniplaanina, vaid huvilistele mõeldud ja täiesti vabatahtlik, liiati kell 8.15 hommikul. Saali aga saabus pikk rongkäik lapsi – kaks klassi koos klassijuhatajatega täiskooresseisus, ühtekokku 24 poissi ja 24 tüdrukut, vaatasid mulle usaldusliku ilmega otsa ja ütlesid: “Me tuleme kõik koori. Õpeta meid laulma.”

Raske on, aga tuleb proovida, mõtlesin. Kõik lapsed arenevad laulu, pillimängu, muusikalise liikumise kaudu. Praeguseks on kõik 48 tavainimese mõistes “viisi pidama” hakanud ning tulevad koori ja muusikatundi hea meelega. Vokaalselt on see koor veel pisut “kirju”, rahvusvahelist konkurssi ei võidaks, aga ehk see ei olegi kooli muusika- ja kooritundide esmane eesmärk. Kuigi paljude laste vanemad pole ise ühtegi pilli mänginud, usuvad nad muusika olulisusse laste arengus ja võimaldavad neil õppida mingit instrumenti. Eriti oluline on olnud laste omavaheline hea, abistav suhtumine.

Kaks laulu

Elas kord üks poiss. Tavaline, poiss nagu poiss ikka. Poisi isa oli veidi muusikat õppinud, käis pärast päevatööd meestega laulmas, vahel juhatas isegi koori. Poiss võeti mõnikord kontserdile kaasa. Üks laul oli eriti ilusa viisiga. Võõras keeles: “Nescitis vos...”. Eesti keeles ei tohtinud laulda.

Poisi ema ei pidanud end eriti musikaalseks, teiste juuresolekul laulma ei kippunud, aga kui tuli õhtu ja poiss end magama sättis, meeldis talle, kui ema oma käsitsi kirjutatud laulikust mõne lehe lahti pööras ja laulma hakkas. Laule oli igasuguseid, rõõmsaid ja kurbi. Tagantjärele tundus eriti kurb üks laul, kus Jumal vihastas ja heeringa, kes kogemata laeva sisse augu oli sõõnud, eluks ajaks merre elama määras. Vahel poiss isegi nuttis ja nentis: “Ta tegi seda ju kogemata!” Ema laulis mõne rahuliku ja rõõmsama laulu ning uni tuli.

Mõlemad laulud on meeles. Aastad läksid ja poiss õppis muusikat veidi rohkem tundma. Üks asi sai üha selgemaks – muusikat on liiga palju, et lõpuni selgeks saada, aga pooleli jätta ka ei raatsi. Hakkas teistelegi õpetama.

Praegu olen ma tänulik oma vanematele nende kahe laulu eest.

Ükski unelaul ei tohiks jääda laulmata. Kas teie laulsite eile oma lapsele?

Muusika räägib tõtt ja liidab inimesi. Muusika on inimõigus.

Austerlaste juurvilja-filharmonia * Elutööpreemia pianist Aldo Ciccolinile * Kaks multimeediaetendust Peter Greenawaylt * Mozarti klaver leitud?

• 28. ja 29. oktoobril esines Roomas Palladiumi teatris Viini päritolu Vegetable Orchestra. Too iselaadne filharmonia, mille ridadesse kuulub kaheksa muusikut, helitehnik ja kokk, tegutseb alates 1998. aastast. Musitseeritakse juur- ja köögiviljadel (olukorrast sõltuvalt ka sööginõudel), toeks helivõimendus ja elektroonikanipid. Proovi- või esinemispäeva sissejuhatuseks suundub ansambel esmalt turule, kus ostetakse kokku kilode viisi juur- ja köögivilja, sealjuures üksnes värsket ja esmaklassilist kraami. Ühise turulkäigu järel asutakse pille meisterdama. Rabarberkitarrid, kõrvitstrummid, kurksülofonid, paprikatrompetid, porrulaukviulid, porgandflöödid *ad libitum*. Kõige rohkem vaeva ja aega nähaksegi just porgandite õõnestamise-mulgustamisega, esimene vili, mille kõlaomadusi ansambel oma algusaegadel testis, oli aga tomat. Orkestrandid peavad oluliseks rõhutada, et nende puhul pole tegu taimetoitlastega. Valdavalt mängitakse omaloomingut, *free jazz*'i ja afrolike sugemetega repertuaari, ent austusavaldusena 20. sajandile ka eksperimendihiiidude Xenakise ja Cage'i loomingut. Ja nagu ühele patriotlikult meelestatud Austria kollektiivile kohane, nii on ka Vegetable Orchestra klassika-visiitkaardiks Radetzky marss. Kontsertetenduse kooda jäetakse tavaliselt koka kujundada. Instrumentarium, välja arvatud puhkpillid, läheb noa alla, edasi mikserisse ja seejärel patta. Ning lõpuks söövad publik ja pillimehed üheskoos sooja suppi.

• Novembri algul kuulutas ajakirja *Le Monde de la musique* toimetuse välja tänavuse CD ja DVD paremiku. Elutöö auhinna võitis 80. aasta juubelit pühitseanud Aldo Ciccolini, Napolist pärit pianist, kes seitsmekümnendate algul otustas Prantsuse kodakondsuse kasuks. Ciccolini lindistustest tõstetakse erilisse rappa kolm albumit Griegi

Pianist Aldo Ciccolini on laval olnud teismelisepõlvest saadik.

“Lüürilisi palu” (Cascavelle) ning enam kui poole sajandi eest salvestatud Liszti “Rännuaastate” kordusväljaanne (EMI Classics). Mentaliteedilt Liszti ja Busoni, samuti Thalbergi jälgedes käiv Ciccolini on laval olnud teismelisepõlvest saadik, tema mahuka diskograafia kullasalve täidavad Liszti, Debussy, Raveli, Chabrier’ ja Satie salvestused. Prantsusmaalt üle Alpide Itaaliasse satub Ciccolini umbes kolm korda aastas. Ühes hiljutises intervjuus kiidab Ciccolini itaalia muusikute vaimu ja isikupära, traditsioone ja tõdesid, kuid samas leiab, et järjest küsitavam on sinne kultuuri administreerimine, mis näib olevat suunatud vaid sellele, et tekitada muusikule võimalikult palju konna-

silmi. Noortel, kelles elab kutsumus pääseda suurele lavale (Ciccolini peab silmas laitmatu ettevalmistusega andekaid professionaale), soovib elutark napollane olla visa, sest kes jonn ei jäta, jõuab varem või hiljem eesmärgile.

DVD-de toodangust kuulutati läikiva šoki-kleepsu vääriliseks Aix-en-Provence’i festivalil filmitud Britteni “Kruvipööre” (Bel Air Classiques), Lully “Kodanlasest aadlimees” dirigent Vincent Dumestre’iga (Alpha), Jacques Halévy “Juuditar” Viini Ooperilt (DG) ja kolmik-DVD 20. sajandi orkestrimuusikat Simon Rattle’i juhatusel (Arthaus Musik). Sümfoonilise muusika vallas pälvis tunnustust Šostakovitši Neljas Maris Jansoni juhatusel (EMI

Classics), Mahleri Kuues Claudio Abbadoga (DG), Magnus Lindbergi autoriplaad Soome raadio orkestrilt (Ondine) ja Beethoveni avamängud David Zinmani juhatusel (Arte Nova). Kammermuusikas domineeris Beethoven: kvartetid Quatuor Artemiselt (Virgin Classics) ja klaverisonaadid op 26, op 53, op 111 Nicholas Angelichi esituses (Mirare). Barokis võidutses Bach: tšellist Truls Mörk, pianist Alexandre Tharaud (Harmonia Mundi), viiuldaja Julia Fischer (Pentatone) ning Händeli, Caldara ja Scarlatti aaria- te koondalbum metsosopran Cecilia Bartolilt (Decca).

• 13. oktoobril kanti Veneetsias ette **Fabrizio Carlone** kammerooper “**Bonjour M. Gauguin**”. Courbet’ autoportreed parafrasivalt pealkirjastatud teos tugineb Gauguini ja ta põlvkonnakaaslaste kirjutistel. Dirigent Sandro Gorli juhatusel, Divertiment-ansambli saatel ja viiel häälel kulgev etendus läbib Gauguini elutee murdehetked ja loomekõvera. Tekstitruuduse huvides lauldakse prantsuse keeles ja laulavad vaid need, kel prantsuse keel hällist saati kõrvus. Gauguini kuju kehastatakse kahasse: bariton Philippe Georges’i luua on kaasaga ja ümbritsevat vaidlustav väline ego, sopran Maki Morile jääb ekstaatiline ja loomefantaasiaile anduv sisemine mina. Väline mina väitleb ja kritiseerib, sisemine sõnastab lõõmavaid unelmaid. Lavastust selle traditsioonilises mõistes asendab Christina Clari videoinstallatsioon, mille värvid ja detailid on kui nopped Gauguini lõuendeilt.

• Oktoobri lõpul kanti Londonis Queen Elisabeth Hallis ette **David Langi** “**Writing on Water**”, mille kaasautoriks on režissöör **Peter Greenaway**. Greenaway loodud visuaalne mõõde hõivab kolmeküljelise ekraantausta, mille haardest kõneleb Coleridge’i, Melville’i ja Shakespeare’i veekirjadest tilkhaaval kokku joodetud tekst. Ent Greenaway ideedele tugineb ka novembri algul, Teadusfestivali 2005 raames Genovas lavastatud multimeediaetendus “**Uraani lapsed**”, mis ammutab ainek Ülemaailmse füüsika-aasta 2005 kinnistähistest: 100 aastat relatiivsusteooria avastamisest, 50 aastat Albert Einsteini surmast, 60 aastat Hiroshimale heidetud aatomipommist... Tõele au andes on “Uraani lastel” kolm võrdväärset autorit: **Peter Greenaway**,

Muusikat saab mängida ka köögiviljadel, nagu tõestab ilmekalt Vegetable Orchestra.

Andrea Liberovici, Peter Greenaway, Saskia Boddeke, multimeediaetenduse “Uraani lapsed” autorid.
FOTOD INTERNETIST

Saskia Boddeke ja Andrea Liberovici. Kõik kolm tegutsevad Ifat Nesheri tiiva all ning just Nesheri viis laulva-näitleva helilooja Andrea Liberovici (1962) kokku Greenaway ja Boddekega. Kahte viimast, kes partnerid nii elus kui ka töös, pole mõistagi vaja vahendaja abil kokku viia. Greenawayle-Boddekele avaldas muljet Andrea Liberovici seni kõnekaim teos, meediapõiming Hitleri, Mussolini, Stalini ja teiste 20. sajandi diktaatorite häälestest, kus arhiveeritud vägivaldale vastandatakse vokaal- ja maalikunsti puhvad vahendid. Ent “Uraani lastest”. Teos on hinnang ajaloole ja inimesele. Ulaste hulka arvatakse moodsa teadusliku mõtte rajaja Isaac Newton, uraani otsija-avastaja Joseph Smith, kiirituse ohver Marie Curie, relatiivsuse kuulutaja Albert Einstein, aatomipommi loomisel võtmetegelaseks osutunud administreeriv teadusejünger Robert Oppenheimer, poliitikut Nikita Hruštšov, Mihhail Gorbatšov, George W. Bush – ja Eeva, too Aadama tüdruksober, kelle teo ajal hakkas inimteadvuses kristalliseeruma vastandmõiste hea-kuri.

• Ta valmis ca 1720. aastal Cremonas. Ligi kolm sajandit eluiga on isegi fotolt näha – kulunud ja katsutud, aja pöördumatute jälgedega. Ent see kõik vaid tõstab ta väärtust, sest tegu on Stradivari ja Guarneri suurusjärku meistrimehe, Stradivari lemmikõpilase **Carlo Bergonzi** valmistatud viiuliga. Bergonzi viiuleid pole täna rohkem järel kui viiskümmend, see aga on eriline, tegu on Ex-Paganiniga. Paganinile kuulunud viiuleid on muusikaringkonnas liikvel haruldaselt vähe. Kõnealuse pilli saatus on selline. Paganini surma järel läks ta koos üheksateistkümneme viiuliga (neist kümme stradivaariust) pärandusena Paganini pojale; kolmkümmend aastat hiljem tuvastas Jean-Baptiste Vuillaume, et just see pill on Bergonzi loodud Ex-Paganini; edasi rändas pill ühe kolleksionääri ja virtuoosi käest teise kätte ning sattus 1940. aasta paiku New Yorgi Filharmoonikute esivioli John Corrigliano valdusse. 1957. aastal loovutas Corrigliano pilli üldsuse jaoks anonüümsele asjaarmastajale. Ja tolle pärijad loovutasid harulduse nüüd oksjonimajale Sotheby’s. Oksjoni järel Londonist edastatud info põhjal kuulub pill nüüd Maksim Viktorovile, Moskvas tegutseva Viiulikunsti Fondi juhtfigureile.

• 3. novembril avas Pariisis uksed 11. ülemaailmse kultuuripärandi salong, mis tänava keskendub muusikale, pillimeistrite ja restauraatorite tööle ning loogilise jätkuna kolleksionääride tegevusele. Salongi kontsertprogrammi raskuspunkt langeb haruldaste või äsja restaureeritud pillide tutvustamisele (nt 1878. aastal New Yorgis valminud Steinway). Salongi silmatera on reisiklaverike, mis kõigi tunnuste põhjal olevat kuulunud Mozartile. Pill leiti kaksteist aastat tagasi tänu Viinist pärit Johannes Cardale. Pianist ja vana-klahvpillide ekspert, restaureerija ja kolleksionäär Carda sattus pilli peale Chartres’is ühel oksjonil. Vaist ütles talle, et too kolmteist kilo kaaluv metskirsi ja kreeka pähkli puidust pill on midagi enam kui järjekordne eksemplar ajaloolises instrumentariumis. Aastaid kestnud detektiivitöö annab Cardale julguse väita (ning ta väidet toetab Mozarteum), et tegu on Mozarti ustava reisikaaslasega. Eksponeerimine Pariisis salongi raames tähendab aga seda, et väidetu tunnustatakse ametlikult tööks.

Hedonism, mängulisus, teatraalsus – visualiseeruv NYJD' 05 uue sajandi muusikat avastamas

KERRI KOTTA

Midagi on vist tõesti pöördumatu muutumas. Tänapäeva heliteos, mis peegeldab maailma eri aspekte, näib enese kirjeldamisel lausa pelgavat traditsioonilist sõnavara. Eelkõige katsub ta vältida traditsioonilisemale muusikale omaseid hierarhiaid. Selline muusika justkui ei tahaks tekitada kuulaja tajus ühelgi hetkel lõpetatud (osa)tervikuid, mille omavaheliste suhete analüüs lubaks omakorda rohkem või vähem hõlpsalt määratleda teose tervikstruktuuri või olemust. Selgete ja üheselt mõistetavate tsesuuride puudumine ei lase siin tekkida muusikalisel retoorikal ning mõistuspäraselt piiritletavatel ajalistel struktuuridel. See muusika justkui ei taha, et temast eriti palju mõeldaks või tema üle mõtiskletaks. Ainus, mida ta nõuab, on meie tingimatu tähelepanu, meie olemine siin ja praegu.

Tekib küsimus, milles väljendub sellise muusika dialoog kuulajaga? Püüd seda harjumuspäraselt mõista viib ilmselt ummikusse, kuid mingil paradoksaalsel kombel on pilguheit sellesse siis, kui oleme loobunud püüdest seda liiga mõistuspäraselt teha, siiski võimalik. Traditsioonilisemas muusikas saab kõlasündmust esteetiliselt väärtustada eelkõige juhul, kui see ei ole pelgalt kõla(sündmus), vaid kui tegemist on muusikateose kulgemisest tekkinud semantiliselt laetud paratamatusega. Vastasel juhul oleks see ju lihtsalt pretensioonikas tühjus. Siin aga muusika justkui väldiks olemast nõndamoodi tähendusrikas.

See kõla(sündmus) hedonistlik iseolemine, tema näiline sõltumatus lineaarsetest, muusika kulgemise aspektist domineeris eriti tugevalt Prantsuse ansambli Les Temps Modernes kontserdil, kuid oli tuntav ka teiste puhul. Siiski peaks tõmbama selge piiri eesti ja prantsuse vastavas stiilis kirjutavate autorite vahele. Kui eesti heliloojate teostes heistuvad veel

teatavad "jutustust" vormivad retoorilised žestid – nimetatagu siin näiteks Tatjana Kozlova teost "Circles" (Ansambel U:), mis keskendub teose keskse helisündmuse otsingule ja selle leidmisele, Helena Tulve kõlaruumi järk-järgult hõlmavaid teoseid "Abysses" (NYJD Ensemble) ja "Lendajad" (Küberstudio) või Märt-Matis Lille teost "Mu nuttev hääl on sügistuul" (Ansambel U:), mis sisuliselt on ühe heli ootamise ja avastamise lugu –, siis festivalil kõlanud prantsuse muusikas – Tristan Murail' (festivali üks küllalisheliloojatest) "Treize couleurs du soleil couchant" (Ansambel U:), "Bois flotté" ja "Winter fragments" (mõlemad: Les Temps Modernes) ning Gérard Grisey "Talea" (Ansambel U:) ja "Périodes" (Les Temps Modernes) – oli helitöö abstraktsel jutustuse aspekt tagaplaanil. Põhjuseks ei ole ainult teoste keerukam vorm, vaid nimetatud heliloojate mingi olemuslikum huvipuudus teose retoorilise aspekti vastu. Ja seetõttu pole kõlasündmus nende teostes mitte niivõrd mingi eelneva protsessi tulem, kui võrd puhas antus, oma-moodi asi iseeneses.

Midagi sarnast võib osaliselt väita ka Toivo Tulevi teose "Songs" kohta (Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier). Omades prantsuse modernismi suhtes oluliselt distantseeritumat hoiakut kui Kozlova, Tulve ja Lille teosed, oli Tulevi teosel mainitud prantsuse heliloojate muusikaga vormiliselt siiski rohkem ühist. Muusika vaikne ekstaas ja keeldumine laskumast tavateadvuse emotsio-

naalsele tasandile ei lasknud hoolimata rafineeritud fraseerimisest end retooriliselt eriti kaardistada. Vastupidise üllatuse andis Giacinto Scelsi keelpilliorkest-rile komponeeritud "Chukrum" (ERSO ja NYJD Ensemble). Kahekümenda sajandi klassik, kelle muusika meditatiivsus ja selle mittelineaarne arenguloogika on juba legendaarsed, vallutas antud teoses uusi territooriume otse beethovenliku sihikindlusega. Teose üllatavat "maskuliinsust" võimendas ka selle jõuline esitus. Teine, Eestis mitte eriti palju esitamist leidnud 20. sajandi klassik, Kanada helilooja Claude Vivier oli selleaastasel NYJDil esindatud kahe võrdlemisi erineva teosega. Kohati lapselikult kapriisne ja unenäoline "Paramirabo" (NYJD Ensemble) vastandus oma kõlatundlikkusega kandilisele ja mehhanistselikele "Pulau Dewatale" (Quasar Saxophone Quartet). Mõlema teose ühisjooneks on helilooja armastus heterofoonilise faktuuriga vastu, mis avaldus kõige üllatavamates vormides.

Ehkki nüüdismuusika kasutab muusikalisi žeste ebatraditsioonilisel viisil, oleks ometi ebaõiglane süüdistada teda ebasiiruses, tahtlikus katses võtta sisse tühje poose. Parimal juhul on ta otse vaimustavalt vaba (muusika)ajaloolisest mälust. Tundub, et teda ei huvita enam karvavõrdki 20. sajandi suured stiililised vastasseisud ega ka sellest saadud muusikaline kogemus, isegi oma harvadel traagilistel silmapilkudel on ta pigem mänguline ja irooniline. Ja heatahtlik, lapselikult heatahtlik, kuid sellisena ka huvitu 20. sajandi "täiskasvanute" maailma suhtes. Sellise muusika kuulamine tekitab kerge võõrandumistunde – kõik on justkui korras, kuid rõhuasetused on "valed".

Sellist avari ja raamidest vaba hoiakut võis tajuda juba festivali avakontserdi "Põimitud liikumised" puhul. Pille Kanguri teose "Selle suve lugu. Laulev

Tänapäeva muusika justkui ei taha, et temast eriti palju mõeldaks või tema üle mõtiskletaks.

kiik” helgus ja unenäolisus, Mirjam Tally “Trepikojamuusika” mänguline ja tume ironia, Malle Maltise teose “Kui kõik on uppunud, jääb järele vihm” zen’ilik distantseeritus, Kaido Sussi teose “Tyrannosaurus Rexi viimane võimalus” teatraalne konfliktus ja Hans-Gunter Locki teose “Põimitud liikumised” varjatult humoorikas atmosfäär panid üsna täpselt paika algava festivali stiilised domineerivad. Selle kontserdi suur küsitavus oli Vootele Aeru teos “Over and Past” – kas NYJD on just kõige õigem koht standard-sound’idesse rüütatud standardmõtete esitamiseks?

Peamiselt humoorikas võtmes oli ka Göteborgi kitarriduo TheGöteborgCombo kontsert. Kuigi millegi enneolematuga sellel kontserdil publikut ei üllatunud, oli interpretide David Hanssoni ja Thomas Hansy näiliselt *easy-going* ja probleemivaba suhe esitatava muusikaga ometi nauditav. Füüsilisele vastupidavusele panustav Tony Blomdahli “SETS”, makaronivesterni klišeedega opereeriv ja neid muusikaliselt garneerida üritav Lars Hindrek Hanssoni “When the Chimes End” ning mõtlike pauside ja hetkeks elavnevate žestidega katkestatud vaikselt nahistav Stefano Scoddanibbio “Quando le Montagne si colorado di rosa” demonstreerisid duo võimet erinevatesse stiilidesse sisse elada. Samal kontserdil võis kuulda ka Steve Reichi teost “Nagoya Guitars”, mis on seade teosest “Nagoya Marimbas” – väga veenvat muljet nimetatud seade paraku ei jätnud. Samuti oli võimalik kaasa elada Mirjam Tally teosele “I have seen seen”, mis haakus suurepäraselt kogu ürituse atmosfääriga ning demonstreeris helilooja ja interpretide olemist “samal mõtlemislainel”. Lars Carlssoni teos “Further” oli nagu “Ritter-Spordi” šokolaaditahvel – *praktisch und quadratisch*, aga kas ka *gut*, selles viimases ehk kuulajat nii palju veenda ei suudetud. Teose algidee ehitada muusika üles rangelt kvadraatsetest vormiosadest oli küll lõbustav, ent ei viinud lõppkokkuvõttes eriti kuhugi välja. Bluusisõbrad said kuulda ka unelugu (Peter Hanseni “12-string Noon”), üritusele pandi ootuspäraselt lärmakas lõpppunkt (Henrik Strinbergi “Unnggg”).

Omamoodi mänguline oli ka London Sinfonietta kontserdil kõlanud Mira Calixi teos “Nunu”. Lavale oli toodud

Festivali ühe peakülalise Brett Deani tugevamateks külgedeks on hea sotsiaalne närv, tema kui väga hea interpreedi taust ja oskuslik mäng eri stiilidega.

mitusada kilki, kelle siristamise peale ehitati midagi melanhoolse pop-soolo taolist. Täitsa hästi töötav idee, kuid seda oleks saanud teostada ilmselt ka odavamate vahenditega, praegu jäi mulje, et otsitakse vahendeid raha kulutamiseks. Samuti oli ettekandes midagi pretensioonikat, mis andis iseenesest lihtsate teoste tahtmatult mingi koomilise lisamõõtmega. Teatava mängulisuse ja teatrasuse element oli omane ka Reval Ensemble’i kontserdile “Rüütlite laulud”. Eksperimenteerivalt mänguline oli juba idee tuua rüütli laulu fenomen üle tänapäeva. Võrdset naudingut pakkusid

Kuna visuaalsuse lisamine hakkab tavaliselt muusikat tugevalt mõjutama, lisades sellele otsekui uue mõõtmega, siis oodanuks siin vähem juhuslikkust ja rohkem muusikaga võrdset professionaalsust.

nii Tõnu Kõrvitsa poeetiline “Das Rätsel Minne”, Ülo Kriguli monteverdilikult dramaatiline “Three songs”, Margo Kõlari solisti (Risto Joost) väärtustav “Under der Linden” ja Tõnis Kaumanni humoorikas ning irooniline “O filii et filiae”.

Kui seoses kõlakesksete kompositsioonidega mainisin juba ühte festivali külalisheliloojat Tristan Murail’i, siis muusika mängulise ja teatrasuse aspektiga võib seostada selle teist külalist Brett Deani. Helilooja tugevamateks külgedeks on hea sotsiaalne närv, tema kui väga hea interpreedi taust ja oskuslik mäng eri stiilidega. Avalik flirtimine massikultuuri elementidega teoses “Game Over” (ERSO ja NYJD Ensemble), helilooja kuulnud loominguga taustal üllatavalt soo noorne “Short Stories” või kirglik ja samal ajal melanhoolne “Carlo” (mõlemad: Tallinna Kammerorkester, Tõnu Kaljuste) demonstreerisid helilooja head dramaturgivaist. Deani katsed komponeerida midagi abstraktsemat ja akadeemilisemat tavaliselt nii head tulemust ei andnud – hoolimata orkestri laia ja värvikast kõlaspektrist ning tehnilisest perfektsusest hakkas Kontserdis vioolale ja orkestrile (ERSO ja NYJD Ensemble) muusikaline materjal liialt korduma, mistõttu jäi üldmulje pisut diferentseerimatu ja hall. Absoluutselt parima mulje jättis aga “Intimate Decision” soolovioolale, mida esitas autor ise. Kuigi siin kõlas juba vioolakontserdist tuttavaid võtteid, nagu lühikestest fragmentidest koosnevat ühtlast kromaatilist tausta, millest kasvas välja postserialistlik suuri hüppeid sisaldav, kuid samas poeetiline meloodia, oli see kõik siin hoopis rohkem tasakaalus. Erinevalt eelmistest teostest oli solistil enda ümber ka piisavalt hingamis- ja mänguruumi. Teose lõpupoole jäi üllatuslikult tuikama diatooniline motiiv, mis maagiliselt eimiskisse hajus.

* Samas pakkus viimane NYJD kuulamiseks ka muusikat, mis, hülgamata küll ajaloolist kogemust, proovis leida võimalusi seda uut moodi sünteesida. Tulemuseks on üsna eripalgeline, kuid igati nauditav muusika. Viimastel aastatel näib Erkki-Sven Tüüri helikeeles toimuvat taas kvalitatiivne pööre – ühtlast kromaatikat on asendamas lihtsam, õhulisem ja “harmoonilisem” he-

>>

IMPRESSIOONID

Esinduslik nüüdismuusikaansambel Les Temps Modernes tõi Tallinna väga head muusikat suurepärasel esituses.

FOTOD EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

likangas. Põhjuseks, miks Tüüri muusika teoses “Rada ja jäljed” (Tallinna Kammerorkester, Tõnu Kaljuste) ootamatult “pehmet” mõjus, võib muidugi olla ka heliloojat inspireerinud materjal – kreeka õigeusu kiriku laul ja isa surm.

Üsna huvipakkuv oli ka Pēteris Vasksi Keelpillikvarteti nr 5 esiettekanne (Kronos Quartet). See teos võib tunduda ülimalt eklektiline, mis samas püüab oma sisemist eklektikat ületada enese alusmaterjali, klassikalise-romantilise intonatsioon-sünteesides. Klassikalise (tüüp)motiive korratakse, muundatakse, keskendutakse nende sekundaarsetele, tämbrit ja dünaamikat puudutavatele parameetritele, ja mingi helisündmuse ammendumisel liigutakse edasi uuele. Klassikalise-romantilised motiivid ei ilmu siin puhtal kujul, vaid neile on pigem justkui vihjatud. Viidati ka barokile (Saraband, Chaconne), Pärdile ja Šostakoviitšile.

Üsna klassikalise ülesehitusega oli ka Mari Vihmandi “Gib uns das lange Lachen im kurzen Sommer” (Les Temps Modernes), mis põhineb lihtsatel, kuid tugeva sisemise loogikaga arendatud motiividel. Erinevalt samal kontserdil kõlanud prantsuse heliloojate teostest näis Vihmandi teose *soundtrack* akustiliste instrumentidega pigem kontrasteeruvat, kuigi kellamängu episoodis tekkis teose kahe pooluse vahel hetkeks ka ootamatu dialoog. Pisut problemaatiliseks jäi helitöö vormiline ülesehitus, eriti ei tundunud selle viimane suurem lõik orgaaniliselt eelnevast välja kasvavat. Ka Timo Steineri “Ceremony” (Quasar Saxophone

Quartet) näib esmapilgul tänu oma preentsioonitusele ja lihtsusele võrdlemisi traditsiooniline, kuid erinevalt Mari Vihmandist ei ehita Timo Steiner oma teoseid üles selgele lineaarsele vormile, vaid eelistab arendada muusikalist materjali mosaiigilaadselt.

Nüüdisaegne heliteos ei ole pelgalt kõla, ta on sageli ka visuaalne ruum selle ümber. Visuaalide kui arvuti vahendusel ekräänile projitseeritavate valgus- või vormiimprovisatsioonide kasutamine on olnud rohkem omane elektroonilise või elektroakustilise muusika kontsertidele, kuid sellelt festivalilt saadud mulje põhjal võis märgata tugevat tendentsi visualiseerida ka puhtakustilisi, sageli 20. sajandi klassikasse kuuluvaid teoseid. Mõnikord ei olnud visualiseerimise mõte päris lõpu ni selge või tekitas vähemalt küsitavusi.

Üheks suuremaks küsimärgiks kujunes selles mõttes London Sinfonietta kontsert. Kontsert oli välja reklaamitud kui erinevate esteetikate (WARP ja 20. sajandi meistrid) ristumispunkt, milles sünnib midagi kvalitatiivselt uut. Tegelikult oli tegemist uimastavalt pika kavaga, mis sisaldas küll palju erinevas stiilis teoseid, kuid millel puudus sisuline ja läbiv telg. Nii mõnegi teosega disharmoneerivast visuaalset jäi mulje, et tegemist on katsega muuta keeruline muusika publikule söödavaks (näiteks György Ligeti Kammerkonsert 13 instrumendile). Aga see ei olnud ju, vabandage väljendust!, Rein Rannapi üldhariv kontsert kuskil rahvamajas – kogunenud oli asjatundlik ning uut muusikat hindav publik, kelle võimet iseseisvalt esteetilisi otsustusi teha järjekindlalt alahinnati.

Peale kunstilise külje kujunes kontserdil probleemiks ka visuaalide ja muusika ajaline ühitamine. Karlheinz Stockhauseni

Praeguse multimeedia-põlvkonna jaoks on muusika midagi oluliselt kehalisemat, mängulisemat ja hedonistlikumat.

“Spiraal” oli selle üks ilmekamaid näiteid. Iseenesest intrigeeriv ja muusikaga üsna hästi haakuv idee muuta pilt dünaamiliseks, paigutatud sellele arvuti abil liikuvaid objekte, teose keskel lihtsalt amendas ennast, sellele ei järgnenud aga enam midagi. Samuti olid vaheajal ekräänile projitseeritud videod oma kerges morbiidsuses, nihestatuses ja ironias nauditavad, kuid tekitasid taas küsimuse, mis seos võiks neil olla kõige eelnevaga. Ambitsiooniks oli koguda hulk eri nähtusi ühe mütsi alla ja kujundada sellest uus revolutsiooniline *brand*, kuid tulemuseks oli turuplats, kus erinevad üksiküritajad püüdsid üksteist oma kaubaga üle trumbata.

Ja lõpuks. Mida pidi tähendama see kontserdi alguses üles astunud hampelmann, kes, pannes publikule justkui juba ette vastutuse kontserdi ebaõnnestumise eest, manitses rahvast üritusele ikka kaasa elama? Nimetatud etteaste tekitas tunde, et ollakse sattunud telesaate salvestusele, kus publikut üritatakse juba enne põhiosa algust üles kütta. Võib-olla kogu kontsert ei olekski nii ebameeldivat muljet jätnud, kui sellele ei oleks eelnenud massiivsed ja pealetükkivad reklaamikampaaniad. Sellest on kahju, sest puhtmuusikaliselt oli tegemist mitmete suurepärase ja professionaalselt kõrgetasemeliste esitustega (tõstaksin esile eelkõige John Cage'i tõlgendusi ja György Ligeti Kammerkonserti esitust), kontserdist tervikuna oli produtsent aga suutnud luua mingi monst-rumi. Võrreldes eeltoodud näitega oli nii visuaalide teostus kui ka nende haakumine muusikaga ansambli Les Temps Modernes kontserdil palju nauditavam. Kuigi mõningaid küsitavusi visuaalide ja muusika sünkroonsusest tekkis ka siin – muusika olulised dramaturgilised aktsendid ei kajastunud alati visuaalides ja vastupidi –, sisaldas see palju värskeid ja huvitavaid leide.

Lisaks puhtalt arvuti genereeritud visuaalidele kasutati muusika ilmestamiseks ka töödeldud videomaterjali. Kunstiliselt huvitava lahendusena tuleks esile tõsta Küberstudio kontserdi “Lendajad” visuaalset poolt. Omaette valdkonna moodustas pildilise materjali kõrval valgusreži. Üks nauditavamaid ja asjatundlikumaid selles vallas oli kahtlemata TheGothenburgCombo valguslahendus,

mis tegelikult üsna nappide vahenditega suutis originaalsel viisil võimendada ja elavdada ning teatavas mõttes isegi mõtestada iga kõlanud teost. Ka juba mainitud Küberstuudio kontserdi visuaalsele osale lisas valgus olulise teatraalse nüansi, muutumata samas muusika üle domineerivaks. Ootuspäraselt kõrgel tasemel oli ka Kronos Quarteti valgusdisain.

Tuleb tõdeda, et hoolimata paljudest huvitavatest lahendustest oli kontsertide visuaalne aspekt, kui mõned eespool nimetatud erandid välja arvata, sageli rabe ning muusikale mitte alati võrdväärne partner. Kuna visuaalsuse lisamine hakkab tavaliselt muusikat tugevalt mõjutama, lisades sellele otsekui uue mõõtme, siis oodanuks siin vähem juhuslikkust ja rohkem muusikaga võrdset professionaalsust. Mainitud etteheide puudutab eelkõige valgusimprovisatsiooni ja mitte töid, mille olemuslikuks osaks oli juba eelnevalt valmis tehtud video.

*

Viimasest NYDDist rääkides ei saa mööda minna ka helitööde juba mitu korda mainitud teatraalsest aspektist, mis tegelikult on ju eelnevalt käsitletud teemadega tihedalt seotud. See puudutab enamiku kontserte, kuid eelkõige festivali kolme suurt "soolot": Küberstuudio multimeediaetendust "Lend-ajad", Fatima Miranda kontsertetendust "Diapassion" ja NYDDi lõppkontserdina Michel van der Aa kammerooperit "One". Oma teatraalsuse astmelt olid need üsna erinevad. Kui Küberstuudio multimeediaetendust võib nimetada teatraliseeritud muusikaks ja Fatima Miranda kontsertetendust muusika sugemetega teatriks, siis Michel van der Aa kammerooper ühendab need kaks poolust muusikateatriks. Kui Küberstuudio kontserdil domineeris muusika ja Fatima Miranda etendusel teater, siis Michel van der Aa ooperis olid need kaks aspekti ideaalselt tasakaalus.

Kuigi Küberstuudio kavast astusid üles mitmed muusikud, oli selle kandvaks teljeks siiski flöötist Monika Mattiesen. Sellel kontserdil sulatati erinevate heliloojate teosed üheks katkematuks jadaks, sellest hoolimata säilitasid need oma iseseisva ja sõltumatu oleku. Öhtu esimene pool keskendus muusikas peamiselt aja jaotamise ja proportsioonide küsimusele (John Cage'i "Elutoamuusika",

Michel van der Aa ooperis "One" on laval kaks Barbara Hannigani – üks "päris" ja teine videoekraanil.

Meeldejääv hetk karismaatilise Fatima Miranda kontsertetendusest "Diapassion".
FOTOD INTERNETIST

Rauno Remme "Altes Kind"). Mingis mõttes võib sama teemaga seostada ka Jodlowski fragmentaarset teost "Dialog/NoDialog". Kontserdi keskpunkt sukeldus elektroakustilisse helisse, kombates selle ümber tekkivat ruumi. Üks originaalsema ideega helitööd oli Mart Siimeri retsitaatiivsel laulul põhinev "Kadunud sõna 2". Jüri Reinvere suurepärane sõna ja muusika süntees teoses "a.e.g." kujunes aga kogu kontserdi idee poeetiliseks üldistuseks.

Hoopis teistsugune oli Fatima Miranda suhe esitatava muusikaga. Interpreet oli siin loobunud heliloojat vahendavast rollist ja väljendas iseennast. Põhjus, miks Fatima Miranda ise on enda esitatavate

"teoste" autor, peitub nimetatud "tööde" loomuses – otsekui interpreedi füüsilisest kehast välja kasvavad, eeldavad need ülimalt intiimset kontakti iseenda kui instrumendiga.

Michel van der Aa kammerooperi puhul vaimustas aga eelkõige video professionaalne kasutamine. Tegemist oli ühe õnneliku üritusega, kus seoses etenduse visuaalse küljega küsimusi ei tekkinud ning kus visuaalsest aspektist sai kuulde- lise osaga aktiivselt dialoogi pidav võrdväärne partner. Helilooja kõrval kujunes õhtu staariks ka ooperi ainus reaalselt laval viibiv osatäitja, Kanada sopran Barbara Hannigan.

*

Lõppenud NYDDil said üha ilmsemaks multimeediapõlvkonna nüüdismuusikasse saabumisega kaasnevad muutused. Mängureeglite, teose tavapäraste piiride ning muusika semantilise sisu hägustumine ja muundumine on vaid laiem protsessi üksikaspektid. Oma erilise (muusika)ajaloolise taju tõttu interpreteerib ja mõistab multimeediapõlvkond muusikat hoopis teisiti. See on tema jaoks midagi oluliselt kehalisemat, mängulisemat ja hedonistlikumat. Ta on valmis ekstsima ja ei võta oma lüüasaamist väga traagiliselt. Tema entusiasm edasi liikuda näib olevat piiritu.

Universiumi akendest ja omapärastest kõlamaailmadest

EMA Sügisfestival, 5.–8. oktoober

GERHARD LOCK

Näib, et maailm on selline, nagu me seda endale ise ette kujutame ja kujundame. See kehtib kunstis, aga eriti heliloomingus, kus tänapäeval on igaühel vaba valik, mis vahenditega ta end väljendab. Tänavust EMA Sügisfestivali kuulates jäin taas mõtlema selle üle, et nüüdismuusikas on ühel pool komponistid, kes oskuslikult konstrueerivad oma teoseid ja kirjutavad keerulisi jutte kavalehele, teisel pool aga heliloojad, kes suudavad esile manada erilist kõlaatmosfääri ja imelist võlumaailma. Üldiselt aga tuleb tõdeda, et hea esitus annab mis tahes heliteosele palju juurde.

Igal aastal peetav nüüdismuusika Sügisfestival toimus tänavu 5.–8. oktoobriini Eesti Muusikaakadeemia kammersaalis, see oli üldarvestuses seitsmes. Festival andis ülevaate eesti noorte heliloojate loomingust, sealhulgas toimus ka kontsert heliloomingu konkursi võidutöödega. Väliskülastest esinesid Moskva Riikliku Tšaikovski-nimelise Konservatooriumi ansambel Uue Muusika Studio ja austria Pierrot Lunaire Ensemble Wien. Kõlas peamiselt eesti, vene ja austria nüüdismuusika, kuid üksikud heliloojad olid ka näiteks soome, šveitsi, luksemburgi, prantsuse ja iraani päritolu.

Eesti nüüdismuusikaga kontserdist toimus 5. oktoobril avakontserdina (ja selle aasta EMPi kordusetenduse-na) väga omanäoline multimeediaetendus "BOIL!", sidudes osavalt üheks tervikuks (elektroonilise) heli, video ja *live*-pillid. 6. oktoobri pärastlõunal kõlas koguni kahel kontserdil noorte eesti heliloojate looming, millest viimase teine pool oli pühendatud ka Eduard Tubina muusikale. Esimese kontserdi teosed olid enamasti esiettekaned ja stiililt väga mitmekesised, kui mitte öelda eklektilised. Taavi Pärteli (1972) ansambelilugu "Sa läksid ja ei tule enam iial" (2004, flöödile, klarinetile, fagotile, metsasarvele, trompetile, viiulile ja tšellole) paelus hoolimata nõrgast esitusest omapärase atmosfääriaga.

Mariliis Valkonen, noor andekas helilooja, võitis Sügisfestivali raames toimunud heliloomingu konkursi.

FOTO ERAKOGUST

Juuso Voltti (1975) pala "Retpo Kileh" (2005, viiulile ja elektroonikale) puändiks oli teose lõpus efektne üleminek viiulihelel tõusva helikopteri helile. Elo Masingu (1984) lugu "Reflexion" (2004, kandlele) kõlas Kristi Mühlingu esituses väga viimistletuna. Valeria Tiganiku (1981) "Kvarteti" (2005, flöödile, oboele, klarinetile ja fagotile) omapäraks võib nimetada põimuvaid liine ja ilusaid kõlavärve. Jaak Siku (1985) "Xarion Dark" (2005, kammerorkestrile ja löökpillidele) oli väga romantiline, atmosfääriline kõlamaal, mille instrumentatsioon suutis kuulajas aeg-ajalt esile manada suure koosseisuga orkestrit. Vsevolod Pozdejevi (1979) "Süit" (2005, flöödile ja klaverile) vapustas eelkõige oma kohati kaelamurdva virtuoossusega, mida Oksana Sinkova ja helilooja ise suutsid väga veenvalt esitada. Ehkki tegemist on ennekõike uusklassitsistliku helikeelega või õigemini suisa stiilikoopiaga, kasutas autor süüdi lõpupoole ka selliseid võtteid nagu klaveri kehtel trummeldamine, mida ei oleks kindlasti omal ajal julgetud. Mait Jürjandi (1983) vaskpillidele kirjutatud loost "Revolutsioon" (2005) jäi meelde mäng erinevate pillide tämbritega.

Teine kontsert noorte eesti heliloojate loomingust oli EMA kompositsioonikonkursi finaalkontsert. Kõik teosed olid kirjutatud 2005. aastal ning kõlasid nõuete kohaselt esiettekaned. Mariliis Valkonen (1981) mängis teoses "Teekonna juhust" (viiulile, tšellole, klaverile ja löökpillidele) *glissando*'de ja muude kaasaegsete võtetega, heliloojal õnnestus luua ilusate kõlavärvide ja harmooniatega põnev lugu. Juliana Kuklini (1978) "Trio" (viiulile, tšellole ja klaverile) baseerus peamiselt ühel harmoonial, minimalistliku raamistuse kontrastiks oli aga arendatud ka meelodilise keskmine osa. Ilusat impressionistlikku maailma manas esile Raun Juurikase (1982) "Trio Illicit" (klarinetile, viiulile, tšellole ja klaverile), kahjuks jäi teos liiga lühikeseks. Professionaalse klaveritrio (Vulp, Tammesalu, Leiten) esitatud Kristo Matsoni (1980) "Trio ostinato" oli hästi viimistletud. Helilooja suutis esile kutsuda omapärast, kord võimsat, kord kurba ja vaikset atmosfääri, mis kohati tuletas meelde ka tangot ja sellega seotud igatsemaid tundeid. Ehkki teose koosseis oli "ainult" trio, tekkis kohati orkestrikõla illusioon. Žürri otsuse kohaselt võitis Valkonen esimese ja Kristo Matson teise koha, kolmandat kohta jagasid Kuklin ja Juurikas.

Ansambli Uue Muusika Studio kontserdil kõlas nii vanema kui ka noorema põlvkonna heliloojate looming, kes on kõik mingil moel (õpilasena või õppejõuna) seotud Moskva konservatooriumiga. Teosed olid valdavalt (uus)modernistlikud, kusjuures osalt väga efektse kõlakäsitlusega, osalt tundusid aga liiga konstrueerituna. Viimaste hulka peaks lugema Aleksandr Vustini (1943), Jelena Firsova (1950), Nikolai Hrusti (1982) ja Andrei Kuligini (1973), vähemal määral ka Svetlana Rumjantseva (1966) teoseid. Erandina võiks esile tõsta Faraj Karajevi (1943) lugu "Postludia" VIIIa (2004, klaverile), mis algas üksikül helil kõrges registris, arenedes hil-

jem kolmkõlaliseks kõlamaailmaks. Tuntud vene helilooja, ansambli rajaja ning kunstilise juhi Vladimir Tarnopolski (1955) teos "Echoes of the Passing Day" (1989, klaverile, klarnetile ja tšellole) jäi meelde oma mürataolise algusega, mis hiljem arenes välja atonaalseks ja dissonantseks muusikaks. Sellele kontrastiks olid sissepõimitud tšitaat Beethoveni palast "Eliisele" ja Debussyd meenuvad passaažid. Kontserdi lõppteeses "Polka" (2003, klarnetile, viiulile, tšellole ja klaverile) kasutas Aleksei Sioumak (1976) ka esitajate jalatrampimist, mis pidi tasapisi korrastatud tantsusamme sümboliseerima.

Austria Pierrot Lunaire Ensemble Wien, koosseisus flööt, viiul, klarnet, tšello ja klaver (nad esinesid 5. oktoobril teise kavaga ka Tartus) üllatas põneva atmosfääri ja tervikliku kavaga. Klaus Langi (1971) teos "Die Fenster des Universums" (1999) mängis mikro-*glissando*'de ja paljude pausidega, mis avardas kõrvad omapärasel moel vaikust kuulama; tõepoolest oli tunne, nagu avaneksid universumi aknad, millest võib kosta kaugete maailmade omapärasest muusikast. Alexander Müllenbachi (1949) ja Isabel Mundry (1963) teosed mõjusid tüüpiliselt avangardsetena, Bernhard Gander (1969) pakkus huvitavaid, kuid mitte väga üllatavaid elektronmuusika helisid ning Nader Mashayekhi (1958) kasutas oma teoses "Heiligenstädter Testament" (2000) taas tegevuse ja vaikuse vahelduvat jada, nagu ka Lang, jäädes üldiselt aga üsna minimalistlikuks. Teos on graafilise partituurina töödeldud Beethoveni samanimelise testamendi kirja omanäoline interpretatsioon, mis seletab ka teoses esinevaid pause ehk kuulmiskaduvusi. Omapäraseks ja väga meeldejäävaks osutus aga lisapalana Wolfgang Mittereri (1958) "Idee fix" (1992), milles olid kaasatud ka mitmed lastepillid, nagu suupill, pisi-taldrikud, tamburiin. Teos kestis väga kaua, kuid suutis paeluda nii mõnegi efektse võttega, millest humoorikaim oli esituse lõpul tšellomängija, kellel oli äkki mini-lauto käes, ja klarnetisti kabareelik dialoog.

Võrdluste ilu

Kümnes rahvusvaheline Tartu vanamuusika festival, 4.–10. oktoober 2005

LAURI SOMMER

Vanamuusika piirid avarduvad nii ajas kui ruumis. Tartu festivali suur teene meie kultuuripildis on teiste traditsioonide varase muusika kõrvutatav tutvustamine (keskaeg Oksidendis ja Oriendis), et meie klassikamaitse euroopluse kretinismi kinni ei jääks, et näeksime Oriendi edemusi, avastaksime sarnasusi ja uusi pillikäitsemise ning komponeerimise võimalusi. Ning et meie fantaasia lendaks. Kaugete maade muusika mõistmise eelduseks on loomulikult kultuuritausta tundmine, ja laialdasema tutvustuse suunas liigutaksegi. Yks selle festivali rõhuasetusi oli Hiinal. Vanameister Zhang Shangmin demonstreeris wushu liikumise kergust, dr Udo Uffert kõneles lõdvestusest ja *qi kong*'i tervistavast mõjust, demonstreeriti traditsioonilisi pille ja räägiti (keelebarjääri tõtu kyll natuke hypplikult) nende ajaloo. Pildi täielikkuse huvides oleks võinud lisada ka loengu hiina luulest ja valitud palade lugemise. Vähemalt minule mõjus traditsioonilist Zhejiangi provintsi keelpillimuusikat esitanud Butterfly Music Group eelkõige poeetiliselt. Esinejate eksootiline ilu tõi kõlavärvide tundlikkuse ja imepeene kokkumängu veelgi rohkem esile. See elav sujuvus meenutas tõepoolest bambuselehtedes sahistavat tuult ja hommikusi õisi riivavat liblikatiiba. Või õisele jõe le lykatud laternat ning vihmapiiskade erksaid trummeldusi. Kostas nii Tangi ajastu õukonnamuusika "barokust" kui ka uusaja populaarpalade üllatavat arhailisust ("Kõrgas reis" viiuli sugulaste *erhu*'de ansamblile). Hämmastavad instrumentaalsed sooritused järgnesid yksteisele. Kui lõpu poole äkki "Kungla rahva" hiinalik seade kõlas, joonistus välja sarnastki. Kyll aga pani imestama, et nende helikunst kasutab väga vähe improviseerimist. Kogu keerukas repertuaar õpitavat pähe. Festivalikylaliste teenekas joonistaja ja taoistlik "nipitiri" Griša Lotman kysis demonstratsioonil, et kas orkester ei võiks improviseerida tema suupillimängu taustal. Selliseks kultuuri-

kontaktiks polnud korraldajad aga veel valmis.

Hiina mõtluskõlasid pakkus teenekas siidkeeltega tsitri *guqin*'i mängija ja uurija John Thompson. Tema tehniliselt nõudlik, meditatiivne, põnevaid flažoletiridu, kiirelt tõmmatud akorde ja hulgaliselt venitusi kasutatav kerge teostudega mäng andis aimu sellest sealsete loomeinimeste lemmikpillist, mida sageli mainib kesk-aegne hiina luule (näiteid leidis ka haruldase põhjalikkusega koostatud bukletis, lisaks vt Jaan Kaplinski tõlkeid raamatus "Täiskuutaeva all"). Thompson esines võrdleval kontserdil yhes Tartu kollektiiviga FA Schola. Viimase liige Raho Langsepp on koos mitmete kaaslastega juba aastaid leidnud yhendusjooni Euroopa keskaja ja india muusika vahel. Öhuline koosseis keskaja flöötidest, kellamängust ja harfist lähenes esitatu- le (varane itaalia *ars nova* ja 14. sajandi keerukad estampiid) indialeki improviseerimise kergusega. Kellamäng omandas vahel gamelanlike varjundeid. Langsepa tõlgendused on muutunud veelgi plastilisemaks ja kumedalt ujuvamaks. Estampiimustreid tikkiva harfi bassikeeled kõlasid sitarilikult kaasa. Nende kokkumäng tundus tõepoolest baseeruvat telepaatilistel seostel. Indialeki, mis *guqin*'il väljendus eelkõige meditatiivses suhtumises ja aeglasemates venitustes, toimis sel kontserdil Euroopat ja Hiinat yhendava sillana. Seda seost avardas Sri Lanka duo kontsert "India võlufööte". Pime virtuos V. Hemapala Perera on festivalikylaliste vana tuttav ja kuigi teda tänavu kuulama ei jõudnud, on sel nimel kindel elamuslik garantiid.

Taani vanamuusikud kiikasid oma kavades usinasti rahvalaulude poole. Alba esitas Walesist pärit harfimängija Helen Daviese toel riile, džiiige ja ballaade Britanniast. Vile ja trumm ning kohatiseid kastanjetid löid kammerlikult tantsulise meeoleolu, mis võis valitseda õukonnabal- lidel, kus rahvaloomingule lisati kurtuaas- set kõla. Esitus oli särtsakas; välja peeti

>>

IMPRESSIOONID

Hiina Butterfly Music Group köitis poeetilisusega.

FOTO MALEV TOOM

ka eeleegilised toonid. Mõne rahvamuusikale iseloomulikuma pala puhul hakkas kyll pisut häirima suurepärase keskaja muusika esitaja Agnethe Christenseni hääle sel taustal tagasihoidmatuna mõjuv stiil, mis tõi karuste talulaulude esituse pisut liiga ooperlikke paisutusi. Kuid võimalik tõlgendus seegi. Dramaatilise ja sisendusliku öise kontserdi andis ESK. Teemaks põhjamaade keskaeg oma eksiitilise kristluse ja kuninglike abieludega, mille kõrval elas edasi rahvatraditsioon oma neetud tantsude ja ballaadidega naisi mäe sisse vangistavatest trolidest. Eelmiseski koosseisus mänginud Poul Høxbro vile ja trummi yhismäng oli kõrgel tasemel ja omapärane, kuid vahel kippus rygemendi trummilööjalik rytmituhin yldtaustast liiga esile. Euroopa tippkoosseisudes (Ensemble Gilles Binchois, Belladonna, aga ka meie oma armas Rondellus) laulnud valkyyr Miriam Andersen hiilgas kõrgelelendulistes vagaludes ning jõudis lähedale ka rootsi ballaadide syngel ehedusele. Kyprose hilis-keskaega lasi meil sisse vaadata Šveitsi La

Morra. Repertuaariliselt oli kysimuseks muidugi, et kas sel saarel mängiti ka midagi tollasest Euroopa kaanonist erinevat. Paistis siiski, et Prantsusmaa kui vaieldamatu muusika-Meka mõju avaldus nii harmooniates kui trubaduurlikult roosimystilistes tekstides. Või oli yhtlustavaks ka professionaalne, yhtaeagu ajastuteadlik ja hingestatud esitus, millest võib esile tuua laulik Els Jansseni suurepärasest karakteritunnetust ja Corina Marti ennastunustavat flötismi. Eesti vaimuliku rahvalaulu laiemale taustale seadev Triskele andis seegi kord hea öökonserti. Taas keskaegsed kõlad koraalide taga, araabialikke viiteid instrumentaalosades ja maitsekalt seatud mitmehäälsus, milles harmooniatrikkide kõrval leidis ka murdelist lihtsust. Teeneka varase muusika pedagoogi Tõnu Sepa stuudio Vaikuse Muusika esitas 16.–17. sajandi saksa kultuuriruumi vähem tuntud autorite (Scheidt, Ammerbach) keelpillipalu, Pachelbeli virtuosseid orelimeditatsioonid ja vaimulikke rahvalaule. Studioliast poolt ehk liiga aupakliku yksityhesusega

maha mängitud katkuaegade keelpillimuusika oli täis idealistlikku helgust ja soojust. Yllatavad olid kõrgtasemel mees- hääle kantud vaimulikud rahvalaulud. Sellist gregoriaanliku alatooniga jäägitut rahvakristlikku laulupalvelust, nagu esitas Marius Peterson, olen siinmail kyll vaid Heinavankri parimate palade puhul kogunud.

Tartu vanamuusika festivalil on täitunud esimene aastakymme. Tol esmasel kevadel ajalooliselt kostymeeritud rongkäiguna muusikaga läbi linna minnes ei teadnud Raho Langsepp ja tema mõttekaaslased veel isegi, kui laiaks nende ettevõtmine kujuneb. Kuidas kontaktid (David Kettlewell, Schola Cantorum Basiliensis, sõbrad Skandinaaviast, Hiinast, Sri Lankalt ja mujalt) tekitavad avaraid võrdlusi ja tegevusvallad haaravad muusikaharidust, meistriklasse ja loenguid. Yhesõnaga, liigutakse syvenevas suunas, mida veidi rohkem sõulik ja suvine Viljandi vanamuusika festival ei paku.

Impromootor – viseerimas mootorika proteste

LIISA HIRSCH

“Eesti muinasjutt” kontserdisarjas “Improtest” 28. oktoobril Kanuti gildi saalis. Andres Noormets (tekst, vokaal), Taavi Kerikmäe (klahvpillid, theremin, live-elektronika), Tanel Ruben (löökpillid), Mart Soo (kitarr, live-elektronika).

Ega live-elektronika piloot Kerikmäe teile ei lehvita. Kerikmäe lehvitab theremin’ile. Ja theremin ei lehvita vastu. Teeb hoopis häält, millel ei ole niime. Ülejäänud live-elektronika park seisab vaikuses ning tarbib tasahilju elektrit ja aega. Aega muide mõõdetakse siin *pianissimo*’s; mõtteid koguvas poolvaikuselaperdavad Rubeni soolotrummilt pärit kahinad läbi õhu. Ja maanduvad Kanuti gildi publikusektori aluses metsas. Need kontserdid algavad salaja. Ja sealset lood algavad enne muusika algust. Algavad, loksuvad tasapisi paika ja saavad muusikaks. Peale Taavi Kerikmäe, Tanel Rubeni ja Mart Soo on laval veel Andres Noormets – näitleja, kes ei tee midagi. Juba kaua. Ootab enda aega – seda, mida ei mõõdetaks enam ütlemata sõnadega. Ja publik ootab, et näitleja ei ootaks. Muusika pole veel valmis, tämbrid ja rütmid on alles koorumas – trummimembraanidel ja võimendikastides. Helipilvisus tiheneb.

Vabaimprovisatsiooni kontsertidega on nii, et ega muusikud ämbrisse astumisega ei riski, sest see kõik on läbinisti impro värk. Hoopis teie riskite sellega, et kontsert ei vasta ootustele – teie ootustele siis. Nii et parem, kui ootusi pole, sest valesid noote ju ka pole. Õige-vale skaala vabaimpros puudub; on vaid töötab – ei tööta skaala.

“Ja kui me võtame ussirohu ja püssirohu,” räägib Noormets mikrofonile, “ja võtame selle näo uuesti lahti ja vaatame sinna TAHA...” Noormets laksab endale kuklasse ning Ruben lööb juba mõtteliseks haihtunud pausi solnikusse kinni. Vaikus. “...Äkki seal ei olegi midagi, no vaatame sinna taha, no kuulame, mida ta seal ütleb.” Noormetsa mikrofoni rändab uuesti ümber pea ja Kerikmäe lükkab sämplerist

Taavi Kerikmäe ja Mart Soo.

FOTO HENRY TIMUSK

käima plekise hääle: “How do you react to that?” Keegi ei vasta ajuvaakumis robotile. Kerikmäe joob mullivett. Hääli räägib omasoodu edasi. Mõni hetk hiljem lennutab Noormetsa perfektne kõnemootorika publikusse juba pudikeelset teksti ja Ruben kõgistab *jungle*’it.

Lavasfäärist publikusektoris imuvad heliplatood jätvad kolju sisepeinnale jäljendi – kui andreaswaldenlikult väljenduda. Mida kauem jäljend püsib, seda parem on kontsert olnud. Arvustuste kirjutamiseks püsivad kõik jäljendid alati alles; see on selline reegel. Sellegipärast ei ole arvustustes kunagi võimalik kontserti arvustada. On võimalik ainult aimu anda – järeldaimu, mis endalegi segane.

Noormets ütleb saalile, et eelaimustes on ta tugev. Saal usub – ei usu. Helide aleatooriline kaos on endale *piano*-kooriku peale kasvatanud. Algab uus peatükk, Noormetsa sooloring, kuuldemäng nägijatele – tere tulemast pildiga raadioeetrisse. Faktuur selgineb ja lihtsustub; järgnevatel minutitel prognoositakse valusademetel katkemist heliväljadel.

Kontsertetenduse pealkiri on “Eesti muinasjutt”. Kuigi tegelikult saab vabaimprovisatsiooni kontsertidele pealkirju vist vaid tagantjärele panna. Sest mis impro see on, kui pealkirjad talle ootusi loovad. Ootuste suhtes on vabaimpro allergiline.

Komplektist, *keyboard*’ist ja kitarrist koosnev rong sõidab, meetrum on sada. Marsruudil Kerikmäe–Ruben–Soo, ja jälle tagasi. “Nagu see õhk, nagu see valgus,

nagu see pilk, mis tuleb kuskilt [paus] läbi pea, mis jõuab kuhugi [paus] teisele poole,” röögib Noormets. Instrumentaalne mootorika kasvab kohapeal leiutatud räpist üle ja peatub lõpuks oma atonaalses depoos.

Tekst ja muusika on alati vastasseisus. Sest tekst on konkreetne. Ja muusika on seda, mida tekst ei ole. Konkreetsus on lihtsam. Tekst mõjub abstraktsete heliväljade taustal nagu pilt. “Viivita pildiga,” kõlab filmimontaaži rusikareegel. “Viivita konkreetseusega,” oleks võinud kõlada Noormetsa tekstireegel. Ometi teeb Noormets – rikkumata süntaksi- ja ühildumisreegleid – kummarduse just verbaalse väljenduse kõrgpilootaazile, navigeerides sürrealismi ja poliitiliste paralleelide soos, sinna päriselt sisse vajumata.

Imaginaarne güroskoop keerleb. Noormets sisustab kujuteldava “viisiketta” kujuteldavat eetrit. Instrumentaal luubib ennast kiiksuga klubimuusikaks ja eetrist saab oopium. Esimene teema tuleb tagasi. Selle maailma esimene teema – maailma loomisest on möödunud 47 minutit.

“Teate, mitu vabamüüri on seal selle pooluse peal?” pihub Noormets. “Absoluutselt vabalt tehtud müüri? Täiesti vabalt: seal pole isegi telliseid. Ainult et... Jehoova viie tuhande aastane pilk hoiab neid püsti.” Muusika on justkui kaotanud gravitatsiooni ja käib tagurpidi. Läheb võimendist sisse ja tuleb keelttest-klahvidest välja. Vabalt tehtud see muusika – tekstiks ja protestiks. Improst rääkimata.

Teet Kase ja Märt-Matis Lille koostöös sünninud tantsuetenduse “Kurb nauding” raskuse jäi põhiliselt koreograafia kanda. FOTOD LUDOVIC DES COGNETS

“Kurb nauding” – isereguleeruva liikumisega tantsuetendus

KI WA

Rahvusvaheline koostööprojekt “Kurb nauding”, mida oktoobrikuus Eesti erinevais paigus ette kanti, oli multimeediaetendus ilma igasuguse metameedia tasandita. Erinevad meediumid (antud projekti puhul siis koreograafia, muusika, draama ja valguskujundus) kui väljenduskeeled leidsid iseloomustamist vaid süva-, st universaalsete struktuuride kaudu. Etenduse tunnusvalem võiks olla: muusika järgi enam-vähem “isereguleeruv” liikumine maitseka valgustusega (kont-rastid ja puhtad toonid) pluss verbaalselt edasi antud tekstid. Viimased olid põhiliselt vaimsetl ebastabiilsed udutamised *à la* valgest udust, kuhu ei sõida ükski laev, ent kuhu meil ometi tuleb kõigil minna, ning muu sellesarnane taskueksistentiaalsus.

Etenduse algus, publiku saali tulles laval teatava korrapäraga liikuvad kehad, kandis ilmselgelt sõnumit, et jutustajad võiksid olla “ühed meie seast”. Ka helitaust algas paljutootava arvutikröbina ja *-glitch*’iga, mis, kuigi viimase aja helieksperimentalistikas üsna läbi töötatud, on nii tähenduselt kui sellest vahetult saadava mõju tõttu üsna determineeritud. Jäljed info liikumisest, selle puuduolemisest või metainfost ja nende süsteemsus on miski, millega samastuvad vaimsed piiriseisundid. Need ei väljenda tähendusi, võib-olla isegi mitte-olemuslikkust, ainult pingelisust, mis on liikumise vorm. Täpselt nii, nagu tekstid etenduses, mis olid pidetud väljapursked ja mittepolüglotist vaatajale seetõttu arusaadavad vaid keele vormina.

Etenduse kestel muutus instrumentide valik küll traditsioonilisemaks, liikudes meeleoludelt kusagil poeetilise ja neutraalsuse vahepeal. Neutraalsust muidugi, eriti veel kui see on kuuldas vormis, pole olemas. Meenutades Susan Sontagi “Vaikuse esteetikat”: miski saab olla neutraalne ainult respektiga millegi muu suhtes. See muusika ja tantsu teineteist respektiiv suhe ei läbinud ka saalis istujat risti-põiki, vaid jäi temagi suhtes eemal- ja iseolevaks. Ilmselt on siin ka seletav link etenduse pealkirjas viidatud pessimistliku põhisättumusega meeleolu tüübile, millest naudingu ammutamine võib olla ainult kas poeetiline ja eemalolev või siis juba totaalne ja lõplik. Ma ei arva, et tegu oleks ainult oksüümoroniks ühinenud vastandlike mõistetega, kuigi etenduse teadaandes kasutatud Alain Chartier’ luuletus neid just ritta seadiski.

Kuigi tegu oli multimeediaprojektiga, jäi etenduse raskuse või õigemini aimatav punkt, kust idee alguse sai, ikka koreograafia juurde. Keha kui väljendusvahend on tänapäeva kunstis muidugi raskelt üleekspluateeritud teema, päevakorral on olnud nii kehamasina diskursused kui ka psühholoogilise ruumi ülekanded kehale. Oma haripunkti jõudis *body-art* muidugi 70ndatel ning tänapäeva radikaalsemat kehakunsti tehakse ilmselt väljaspool kultuuritempleid – plastilise operatsiooni saalides ja kaalujälgijate maailmas. Ometi avastab iga uus põlvkond tantsijaid oma keha nagu Aadam ja Eeva avastasid oma suguorganid.

Tuulest leinatud muusika

Gija Kantšeli 70

TÕNU KÕRVITS

Gruusia helilooja Gija Kantšeli sündis 10. augustil 1935. aastal Tbilisis. 1963. aastal lõpetas ta Tbilisi konservatooriumi kompositsiooni erialal Iona Tuskiya juures ja töötas seal aastatel 1971–1978 orkestratsiooniõppejõuna. Gruusias elades töötas ta pikka aega Rustaveli nimelise teatri muusikadirektorina ja Gruusia heliloojate liidu peasekretärina. 1991. aastal pälvis ta, nagu Arvo Pärtki, maineka DAADI stipendiumi ning asus elama Berliini. Nagu eekaaslane Arvo Pärt, kannatas ka Kantšeli kommunistliku süsteemi all. Teda ei lubatud välismaale reisida, et ta saaks seal oma teoste edule kaasa elada. Alates 1995. aastast elab ta Antwerpenis.

Gija Kantšeli: “Pidin jääma aastaks Berliini, sest sain Saksa Kunstide Akadeemia stipendiumi. Tähtaja lõppedes oli Tbilisis juba väga raske olukord. Kuid peamine põhjus, mis mind Saksamaal hoidis, oli režiim, mis tollal Gruusias valitses. Kõige ebameeldivamad olid marurahvuslikud tendentsid, mis tollal puhkesid valla väga raevukalt. Minu mõtted ja hing on jäänud Gruusiasse koos tema probleemide, äpardumiste ja õnnestumisega.”

Kantšeli tee muusikasse kulges aga üsna ootamatuid radu: “Muusikasse armuma pani mind Glenn Miller. Olin kahe- teistkümnepäevane, kui kinos jõudis ekranile “Päikesepaistelise oru serenaad” Milleri ja tema orkestriga. Sellest sai alguse mu romaan muusikaga.”

“Valge, tühi paberileht, kus on mõned kuivanud pisarad – räägib sellest teostest kõik.” Nende sõnadega iseloomustas Kantšeli oma liturgiat altviulile ja orkestrile “Tuulest leinatud”. See ongi see paberileht, mida puudutas tuul. Kui see leht põleb, jääb järele tuhk. Kuid tuli on seal tuhas edasi, ning tuul tõstab ta kord jälle üles.

Tema muusika kõige vapustavam omadus on võime peatada aega. Luigi Nono iseloomustas kunagi Kantšeli Teist sümfooniat sõnadega “dünaamiline staatika”. See on veepind, mis on pealt sile.

Kuid mulle tundub, et see, mida me

Kantšeli muusikas võime kuulda ja näha, on vaikusest sündivad ja hääbuvad helid, lapsepõlve süütud hääled ja laulud; kirglik, lausa enesehävitalikuna tunduv püüdlamine valguse poole; kutsuvalt vilkuv tuletorn; plahvatus; kõlalaaviin, mille vallandas mõni vaikne noot; groteskne tants. See kõik on selle veepinna all olev peidetud ja salajane elu. Need on vilksatused ja heiaastused.

See on vesi, mida võib võtta peo sisse ja seal näha peegeldumas taevast. Kui pisut kummarduda, siis ka ennast. Just nii kaua, kui see maha niriseb. Aga see on ka teistmoodi vesi, millega kontsentreeritud kujul, juuspeene tugeva joana, võib lõigata metalli. See on valus ja ta tungib meie salajasematesse hingesoppidesse.

Gija Kantšeli:

“Mitte mingi kunst ei ole muutnud inimtõtlemist paremaks. Maailma kõige õudsemad tragöödiad korduvad pidevalt ja kõik teooriad, et kunst võib muuta olukorda, ei ole kahjuks andnud positiivseid tulemusi. Kõik kordub, muutuvad vaid üksteise hävitamise meetodid. Miks

siis üldse luua, kirjutada, mille või kelle jaoks? Ma ei tea. Ilmselt on inimloomusele omane parima poole püüdlamine.”

Ma olen kuulnud Volbri tuulte hõikust, ja poris näinud vabaduse vaod; ma olen tundnud võimetuse võikust.
(Gustav Suits, “Tuulemaa”)

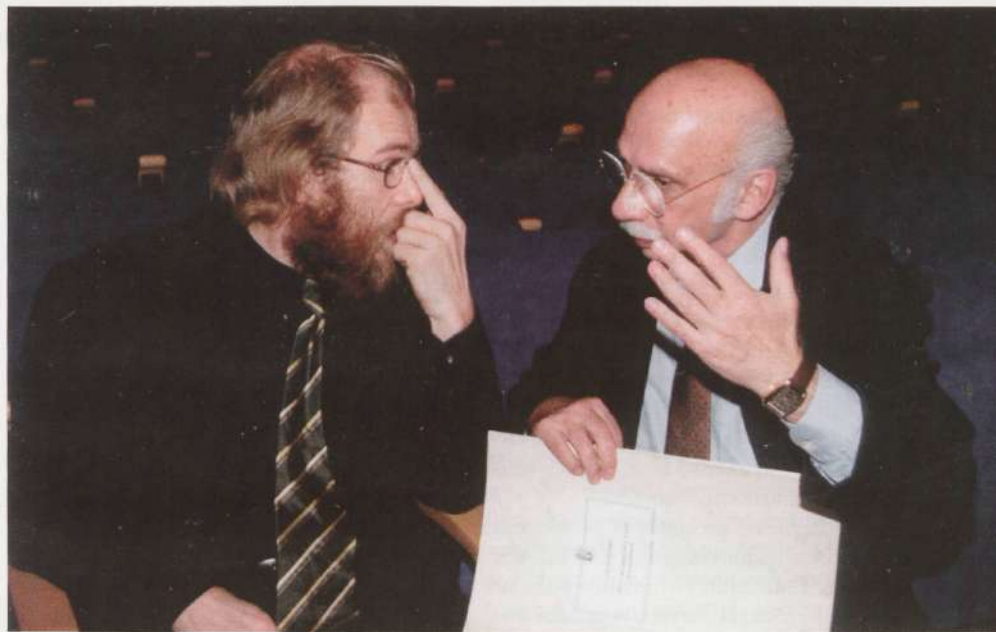
Muusikakriitikud Kantšelist:

“Kuidas Kantšeli muusika end esitleb? Kas ta ehitab end üles kuulaja ees, kas ta üritab avaldada mingit mõju, kas ta demonstreerib erisugusust, kas ta peidab oma müsteeriumi programmilistesse udu- desse, ideoloogiatesse või erinevatesse esteetikatesse? Ei, see muusika on alasti, paljas, kaitsmata oma haavatavuses, see on rahunud, hävitatud õrnus. See on muusika ja ei midagi muud.”

Hans-Klaus Jungheinrich

“Naiivsed, peaaegu lapselikud meloodiad pesitsevad äärmiselt metsikutes dissonantsetes passaažides...”

Michael Walsh

Gija Kantšelil on südamlilikud sidemed ka Eestiga. Fotol koos Andres Mustoneniga.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Kuidas taasavastada Beethovenit?

Festivalil helilooja sünnilinnas

IA REMMEL

Festivalid on muusikaelu kõrgpunkt, koondudes kas heliloojate või ajastute ümber, reastades kuulsaid nimesid või edasi andes mõnd kindlat kontseptsiooni. Võrreldes meie kohaliku, vägagi festivalirohke muusikaluga on põnev ja värskendav põigata ka mõne teise maa festivalile. Näiteks Saksamaale. Saksamaa festivalidest meenuvad Salzburg, Schleswig-Holsteini festival, Bayreuther Festspiele, Ruhri triennaal, Bach'i festival Leipzigs... nimekirja võib väga pikalt jätkata. Bonnisis peetav Beethoveni festival, kuhu korraldajate lahkkel kutsel saabusin, on ühest küljest noor, samas vägagi pikkade traditsioonidega muusikapidu.

Festivali algus ulatub tagasi 1845. aastasse, kui sealsamas, helilooja sünnilinnas, korraldati tema 75. sünniaastapäeva puhul suurejoonelised muusikapidustused, kus tegevad olid sellised nimed nagu Liszt, Berlioz ja Louis Spohr. Samal aastal avati Bonni Münsterplatzil ka Beethoveni monument. Festivali uusaeaga loetakse aastast 1931, kui pianist Elly Ney algatas "Beethoveni päevad". 1998. aastast asus festivali korraldama Salzburgi ja Schleswig-Holsteini festivalide kogemusega Franz Willnauer. 2004. aastast on muusikasündmuse eesotsas Ilona Schmiel.

Beethoveni festival on helilooja sünnilinnas missioon

Ilona Schmieli sõnul peaks järjepidev ja elujõuline Beethoveni festival olema just Bonni, Beethoveni sünnilinnas missioon ja privileeg.

Festival keskendub igal aastal mõnele Euroopa piirkonnale või stiilile, pakkudes võrdlusvõimalusi Beethoveni loominguga ning teda ümbritsenud ja talle järgneva muusika vahel. Ilona Schmieli sõnul on väga oluline ka integreerida nüüdisloomingut muusikaklassikasse, näidata nüüdismuusika ajaloolisi juuri.

"Tänapäeval on alaliseks probleemiks see, et klassikaline muusika jääb kuulajale kaugeks. Peab leidma võimalusi publikut taas kaasa haarata. Arvan, et selleks on vaja muuta traditsioonilisi kontserdiformaate ning muuta kuulajad aktiivsema-

Festivali direktress Ilona Schmiel soovib traditsiooni värskest tuua.

teks osalejateks muusikasündmustes."

Küsimusele, kas festivali kuulajaskond peaks olema rahvusvahelisem, vastab Ilona Schmiel: "Me ei püüdle otseselt selle poole, et kuulajaskonda internatsionaalsemaks muuta. Oluline on, et festival haaraks inimesi kaasa, et säiliks huvi taas tagasi tulla."

Oma isiklikuks suurimaks elamuseks festivalil pidas Ilona Schmiel Venezuela noorteorkestri ja Gustavo Dudameli kontserti.

Teemad ja koosseisud

Tänavuse festivali motoks oli *Liberté*, vabadus, ning teemaks Beethoven võrdluses prantsuse muusikaga. Beethovenit asetati tema prantsuse kaasaegsete konteksti Etienne-Nicolas Méhuli Napoleonile pühendatud ooper "L'Irato" ("Tulipea"; esimene ettekandmine pärast 1804. aastat), Gosseci Reekviemi, Paul Wranitzky "Grande Sinfonie caractéristique pour la Paix avec la République Française" (1797), Luigi Cherubini ja Hyacinthe Jadini teoste ettekanded. Kohal olid ka Prantsusmaa juhtivad orkestrid: Raadio France'i orkester Paul McCreehi juhatusel ja Prantsusmaa Rahvusorkester Kurt Masuriga. Külalisorkestrite vääriskasse loetellu kuulusid veel New Yorgi

Filharmonoonikud (dirigent Lorin Maazel), Baieri raadio sümfooniaorkester (dirigent Ingo Metzmacher), Deutsche Kammerphilharmonie Bremen (dirigent Paavo Järvi), Krakowi Muusikaakadeemia sümfooniaorkester (dirigent Wojciech Czepiel), Berliini raadio sümfooniaorkester (dirigent Marek Janowski), Venezuela filharmonia noorteorkester (dirigent Gustavo Dudamel) ning festivaliorkester Roman Kofmani juhatusel.

Solistidest kaunistasid üritust pianistid Alfred Brendel, Hélène Grimaud, 2004. aasta Long-Thibaud' konkursi võitja Sihen Song, 17-aastane Lise de la Salle, käesoleva aasta Beethoveni konkursi võitja Herbert Schuch, Pierre-Laurent Aymard, Jean-Yves Thibaudet, Ewa Kupiec, viuldaja Julia Fischer, tšellist Julian Arp, laulja Matthias Goerne ja paljud teised.

Festivalil tulid ettekandele kõik Beethoveni klaverisonaadid, esitajateks Garrick Ohlsson, Andreas Staier (haamerklaver), Louis Lortie ja Bernd Glemser.

Eelmisel aastal alguse saanud "Klaveriöö" vahetas sel aastal välja "Kvartettide öö" (n-õ mammutkontsert kestusega viis tundi), kus osales viis kvartetti, mängides 19. ja 20. sajandi kvartetimuusikat ning festivali tellimisel valminud töid prantsuse heliloojatelt Christophe Bertrand'ilt, Joël-François Durand'ilt, Thierry Escaichilt, Philippe Fénélonilt ja Alexandros Markeaselt.

Peale selle toimusid veel vabaõhukontserdid, lastekontserdid ning loengukontserdid lugemistega Bettina von Arnimi ja Beethoveni kirjavahetusest, Berlioz, Victor Hugo, George Sandi, Marcel Prousti jt Beethoveni-teemalistest esseedest, Raymond Queneau raamatust "Exercices de style" ja lõpuks Alfred Brendelilt tema raamatust "Spiegelbild und schwarzer Spuk". Esinemiskohad ulatusid akadeemilisest Beethovenhallest Beethoveni muuseumini, lähikonna lossidest ja kirikutest muuseumide, pangahooneteni ja trammidepooni.

"Fidelio" "algelementidele" taandatud lavastus kutsus esile vastakaid mõtteid.

Valentin Silvestrov ja parim Beethoveni-pianist 2005. aastal Herbert Schuch

Minul õnnestus külastada 8. septembrist 2. oktoobrini kestnud festivali lõpppäevi, kuhu mahtus kaks sümfooniakontserti, sooloõhtu ning ka üks festivali keskseid sündmusi, Beethoveni ooperi "Fidelio" ettekanne.

Esimene õhtu pakkus kõrvalepõike festivali temaatilisse keskmesse, prantsuse kõlaareali, ning pika süvenemise Valentin Silvestrovi Kuuendasse sümfooniasse. Prantsuse muusikast kõlas Saint-Saënsi Viies klaverikontsert. Kontserdi solist Jean-Yves Thibaudet on pianist, kes on rambivalgusse jõudnud ka ilma kaalukate konkursivõitudeta, küll aga on sage tuntud lauljate Renée Flemingi, Cecilia

Bartoli ja Angelika Kirchsclageri saatja. Saint-Saënsi esituse põhjal tundus, et tegu on vaimuka, pealispindu pidi lendleva pianistiga.

Valentin Silvestrov on oma loomingut nimetanud metamuusikaks. Metamuusika on nagu muusikat ümbritsev semantiline ülemheliisfäär, kus muusika traditsioonilised komponendid esinevad teises, kaudses kontekstis. See on n-õ muusikaline alltekst. Seal, kus välised tingimused polnud kõige viljastavamad, pöörduti sinna, kuhu võimalik: sissepoole. N Liidus saigi ju pikka aega kõnelda ainult allteksti kasutades. N Liidu lagunemise järel hakkas läänes järjest kaalukama häälena kõlama idapoolsete heliloojate looming. Suletus tekitas teistsugust mõtlemist ning see mõjub läänes eksootiliselt.

Bonni Leoninumis andis kontserdi tänavuse Viini Beethoveni konkursi võitja ja pianist Herbert Schuch. Saksa-ungari päritolu Schuch on 25-aastane, õppinud Salzburgi Mozarteumis Karl-Heinz Kämmerlingi juures. Ta on väga hea kooli ja stiilitundega nooruk, kes teeb kõike kaunilt. Ilu, graatsia ja hoolitsetus valitsetes kõikjal, nii Schuberti a-moll Sonaadi lihtsas-laululises meloodikas, Beethoveni Sonaadi op 101 mahedais löikudes ja Adagio-osas, mida Beethoveni ettekirjutusel tuleb mängida "aeglaselt ja igatsevalt". Ilu säilis ka samade teoste dramaatilistes kollisioonides. Beethoveni sonaadi lõpuosa fuuga oli suurejooneliselt üles ehitatud ja näitas pianisti mõistuse teravust, kuid ei muutunud kunagi metsikuks. Schuch' graatsias oli kütkestavat kindla-

>>

meelsust. Raveli tsükkel “Miroirs” oli tal ühiselge, tehniliselt laitmatu ja naudisklev. Hoiak pisut kõrk ja vaatlev. Raveli muusika iseloomuga see sobib. Kava lõpuks puistas Schuch lisapaladena veel filigraanselt täpse Liszti “Campanella” ja Debussy etüüdi “Kaheksale sõrmele”.

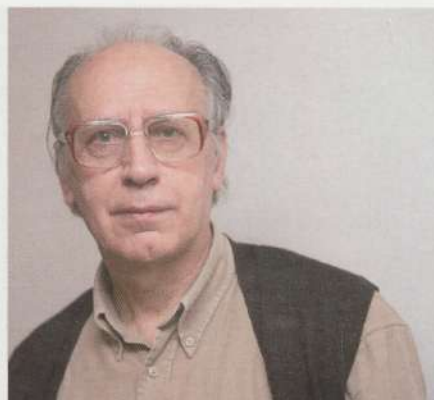
“Fidelio” – püsiv väljakutse julgetele

Beethoveni ainsa, pikkade loomevaevadega ilmale kantud ooperi “Fidelio” lavastamine on ja jääb väljakutseks igale lavastajale. See omas ajas nii ebaoooperlik ooper ongi Richard Wagneri hinnangul mitte ooper, vaid esimene muusikadrama.

Tuleb tunnistada, et Bonni “Fidelio” oli eelkõige lavastaja sooloetendus.

Lavastaja Günter Krämer jõudis juba oma töö eest nii meedialt kui ka publikult nautuda saada. Peamiselt kutsus publiku viha välja Fidelio/Leonore osatäitja *alter ego*, meesnäitleja, kes deklameeris ooperisse spetsiaalselt juurde kirjutatud küllaltki ekstaatiliselt vahelugemisi. Saalist kõlasid hüüded nagu “Tahame Beethovenit, mitte seda loba”, “See pole ju näidend!” jne. Üks vahelehiite saalist oli eriti tähendusrikas: “nicht wie einst”. Jah muidugi, mitte nii nagu vanasti. Küllap tekkis sellise “teose rikkumisega” samasugune konflikt nagu siinsamas ajakirja veergudel Toomas Siitani artiklis kõne all olnud probleem prantsuse helilooja François-Bernard Mâche'i teose meelevaldselt kasutamise Küberstudio multimeediaetenduses. Erinevatel aegadel on erinevad nägemisviisid, helilooja teos on aja tuultes ja interpreedi ettekujutuses vintsutada. Kuid nagu ka Toomas Siitan oma artiklis tõdeb: on kadumas pühalik aukarust Autori ja Teose vastu.

Lavastus oli aga intrigeeriv ning ei jätnud võimalust loiuks meeleheaks. “Fidelio” kangelaseks pole ei Leonore ega Florestan, pigem on selleks abstraktne idee, koond armastusest, truudusest, kindlameelsusest, vastuseisust. Kuid idee lavastamine pole just kerge ülesanne. Günter Krämer sellest ilmselt lähtuski ning saavutas päris palju. Kogu ooperlik ühiskunstitoos keerles kui mitmetasandilisel pöördlaval: lavakujundus-lavastus, tegelaskujude psühholoogilised vahekorrad ning ooperi muusikaliin. Lavakujunduses domineeris minimalism, värvidest mustvalge ja punane, rekvisiitidest ammendamatu leidlikkusega kasutatud lauad ja toolid. Kujunduse keskmeks oli tohtu valge paber, *tabula rasa*, mida võis ikka ja

Valentin Silvestrov püüdleb helikeele mitmetähenduslikkuse poole.

Herbert Schuch' mängus on ilu ja stiiliteadlikkust.

FOTOD BEETHOVENFEST BONN

jälle millegi uuega täita. Esimeses vaatuses täitus see märksõnadega nagu armastus, surm, truudus; sinna maaliti osalejate varjukujusid, lõigati väljapääse. Verd tarretama panev Pizarro ja Rocco koos vangide-vangivalvuritega olid muudetud gangsteribandeks. Oma teistpoolt otsiv Leonore/Fidelio multiplitseerus lõpututeks paarideks.

Osatäitjad mõjusid ühtlaselt oma keskmisel tasemel. Ennastohverdava ja kangelasliku Leonore osa laulnud Nancy Gustafson ei pannud end kahjuks piisavalt jõuliselt maksma. Ta mitte ei eristunud massist, vaid kadus sinna. Teataval

määral segas tema rollikujundust ka se biv *alter ego*, nende koostöö oli kuidagi kõhklev ja mitte eriti orgaaniline (mida külmutas veelgi rohkem publiku kord vaikiv, kord häälekas halvaks-panu). Lauljana eristus üldisest nivoost Florestani osatäitja Klaus Florian Vogt, kelle dramaatiline tenor II vaatusel algul järsku väga jõuliselt ja kaunilt helises.

Lõppkontsert Ingo Metzmacheri, Héléne Grimaud' ja Karl Amadeus Hartmanniga

Saatuse tahtel ei lõppenud Beethoveni festival Beethoveni teostest mitte suurejoonelise Viienda klaverikontserdiga, vaid Brahmsi Esimesega. Festivali säravaks lõpetuseks esinema kutsutud kuulsus, pianist Héléne Grimaud oli vahepeal kimpus tervisele ning seetõttu oldi sunnitud kontsert asendama.

Lõppkontserdi külaliskollektiivi, Baieri raadio orkestri peadirigent Ingo Metzmacher oli lõpukavva valinud unustuse hõlmast äratatud saksa helilooja Karl Amadeus Hartmanni. Hartmann on nüü sama nagu meie Eduard Oja ja Eduard Tubin sündinud aastal 1905 ning tänavu suurujuubilar. Ja esimeseks seoseks seda muusikat kuulates oli tõdeda sarnasust Tubinaga. Hartmanni aastatest 1960–1962 pärit Kaheksas sümfoonia on kirjutatud samal ajajärgul, mil Tubin kirjutas oma Kaheksanda ja Üheksanda sümfoonia. Sel ajal kirjutas ka Ligeti oma teosed “Apparitions” ja “Atmosphères” ning Penderecki “Threnose” Hiroshima ohvritele: Hartmann pole aga avangardist, pigem jätkab Hindemithi-laadset neoklassitsistlikku liini.

Habras Héléne Grimaud mõjus Brahmsi Esimeses klaverikontserdis avalama ja soojemana kui Läänemere festivali Tallinna-külastusel mängitud Schumanni kontserdis. Haprus on Grimaud'le seadnud teatud piirid, kuid ta trotsib neid, tema vaprus on suur ja vaim väsimatu. Brahms kõlas väga terviklikult, orkestri, dirigendi ja solisti koostöö kulges orgaaniliselt.

Festivali lõppkontserdil põimusid traditsioonid ja uudsus. Beethoveni festival liigub edasi, kujundab oma nägu. Testib ideid ja püüdleb kontseptsioonilise terviku poole.

Eesti talendid raadiokonkurssidel “New Talent” ja “Let the Peoples Sing”

“New Talent”

Slovakkia pealinnas Bratislavas toimub igal aastal noorte interpretide võistlus “New Talent”, kus võistlevad lauljad ning erinevate pillide mängijad. Peamine erinevus teistest samalaadsetest konkurssidest seisneb selles, et poolfinaali ja lõppvõistluse kannavad üle Euroopa raadiojaamad. Nii võib konkursi kuulajaskond olla sadu kordi suurem publikust saalis.

Kandidaatide valimine “New Talenti” konkursile toimub Euroopa Ringhäälingute Liidu (EBU) liikmesmaade raadiojaamade kaudu, kes võivad konkursile saata kahe 18–30-aastase muusiku salvestised. Tänavu laekus “New Talenti” eelvooru 21 salvestist, mille hulgast valis raadioprodutsentide žürii kaheksa poolfinalisti.

30. septembri õhtul võis Klassikaraadiost otseülekanedes kuulata “New Talenti” poolfinaali, kus Eesti esindajana võistles pianist Mihkel Poll, mängides Chopini ballaadi ja kaht Ligeti etüüdi. Kuigi konkurs toimub juba 1969. aastast, pääses eesti muusik poolfinaali esimest korda. Bratislavasse oodati ka sopran Alfia Kamalovat, kes loobus võistlemisest seoses esietendusega Vanemuises.

“New Talenti” peakorraldaja ja Euroraadio juht Pierre-Yves Tribolet nimetas Mihkel Polli erakordselt andekaks pianistik, tuues esile tema jõulise Ligeti etüüdi interpretatsiooni. Chopini ballaadi ei pidanud ta aga heaks valikuks, mainides, et selle esitamiseks peaks muusik olema vähemalt ühe korra elus olnud tõsiselt armunud. Tegelikult seadis Chopini ballaadi esituse kordaminekule oma piirid ka Slovakkia filharmoonia väikese saali keskpärase klaver.

Poolfinaalis võistlesid veel Kanada organist Vincent Boucher, kes on juba jõudnud välja anda oma CD, kuid keda võistluses vedas alt nõrk närv. Poolakast aldimängija Ryszard Groblewski esitas igati korrektselt kauni Brahmsi sonaadi, kuid tema pill oli õnnetuseks pisut häälest ära. Mitme tuntud orkestri koosseisus mänginud tšehhi oboemängija Vilem Veverka jättis paljudele kuulajatele sügava mulje, kuid žürii leidis tema esinemises stiili-

Tallinna Muusikakeskkooli lastekoor oma dirigendi Ingrid Körvitsaga.
FOTO ERAKOGUST

vigu. Bulgaaria viiuldaja Dilyana Slavova esinemine jäi aga allapoole üldist tugevat taset, seevastu virtuoossuse ja enesekindla esinemisstiiliga hiilgas slovaki viiuldaja Dalibor Karvay. Läti saksofonist Oskars Petrauskise puhul imetleti ilusat kõrget registrit. Paljude lemmikuks sai prantsuse viiuldaja Marina Chiche, kelle puhul tõsteti esile erkordset musikaalsust, väljakujunenud isiksust ja suhtlemisoskust publiku ja partneritega.

Finaalis ehk lõppkontserdil esinesid koos Slovaki raadio sümfooniaorkestriga Peter Feraneci juhatusel viiuldajad Marina Chiche ja Dalibor Karvay ning saksofonist Oskars Petrauskis. Uue Talendi tiitli sai Dalibor Karvay, kes mängis finaalis Tšaikovski Viiulikontserti D-duur.

Miks võitis tema? “New Talenti” eesmärgiks pole hinnata interpreedi virtuoossust ega tehnilist täiuslikkust (kuigi ka need omadused on olulised), vaid leida uusi ja huvitavaid muusikuisiksusi,

kes on võimelised oma kunsti abil kuulajale midagi ütleva ja teda liigutama. Mängutehnikast tähtsamad on esinemisoskus, kava valik ja kommunikatsioon. “New Talenti” konkursi poolfinaali vahendasid oma maa kuulajatele 9 riigi ning finaali 19 riigi raadiojaamad.

Kaks küsimust osalejale Kuidas jäid rahule korraldusega?

Mihkel Poll: Korraldus oli üldiselt rahuldav, ainult klaver jättis soovida, oleks oodanud, et sellise suurelt välja reklaamitud ja miljonitele edastatud sündmuse puhul on klaver siiski hea või vähemalt normaalne.

Oli üritus seda väärt, et see läbi teha?

Iga kogemus on omandamist väärt. See konkurss polnud sugugi ainult negatiivne, oli ka rohkesti positiivset ja siit oli palju õppida.

>>

"Let the Peoples Sing"

Kooride olümpiaks kutsutud rahvusvahelisel amatöörkooride konkursil "Let the Peoples Sing" tegid sel aastal ajalugu kaks Eesti koori: Eesti Televisiooni tütarlastekoor Aarne Saluveeri juhatusel sai noortekooride kategoorias esimese koha, Tallinna Muusikakeskkooli lastekoor Ingrid Kõrvitsa käe all tõi aga koju rändauhinna, Hõbedase Roosikarika ehk konkursi *grand prix*.

"Let the Peoples Sing" toimub juba alates 1966. aastast igal teisel aastal ning sarnaselt "New Talentiga" võistlevad esimeses voorus rahvusraadiote lähetatud salvestised, mille hulgast žürii valib finalistid. Tänavu toimus "Let the Peoples Singi" finaali 16. oktoobril Kölni Funkhausis, selle vahendasio raadiokuulajatele 20 Euroopa raadiojaama.

Võisteldakse kolmes kategoorias: lastekoorid, noortekoorid ja täiskasvanute koorid. Meie lastekoor oli tänavu küll ainus kandidaat oma kategoorias, kuid koori kõrge tase andis žüriile põhjuse koor finaali kutsuda. Noortekooride kategoorias võistlesid lisaks ETV koorile veel tuntud tegijad. Kiievi Glieri Akadeemia naiskoor ei sõitnud Kölni, vaid kasutas võimalust konkureerida raadio vahendusel. Nende esinemine oli muljetavaldav, kuid žüriid häiris nende kavas stiilitundetu madrigal. Hannoveri tütarlastekoori etteastest jäi kõrva naiskoori tämber ja kõla võimsus, kuid nõtkus, emotsionaalsus ja musikaalsus, mis võlus ETV koori puhul, puudus neil täiesti. Täiskasvanute kategoorias võistles kolm koori. Sloveenia kooril Tone Tomsičil oli tugev meesrühm, Taani kooril Hymnia aga põnev kaasaegne kava. Täiskasvanute kategooria võitja, Norra naiskoori Voci Nobili esinemises oli palju häid külgi: musikaalsus (kaunis *piano*), vaheldusrikas kava, karismaatiline dirigent. Enne üldvõitja väljakuulutamist peeti Norra koori kindlaks favoriidiks.

Žürii hindas koore raadiokuulaja seisukohalt, kuulates võistlejaid mitte kontserdisaalis, vaid raadiostuudios. Žürii esimees, Taani raadio muusikaproduktent Bent Grøholdt andis lastekoori võidule loogilise põhjenduse ning arvas, et lastekoor oli teistele igati võrdne partner: "Norra koor Voci Nobili oli küll väga hea koor, kuid nad tegid täpselt seda, mida oodatakse ühelt healt täiskasvanute koorilt. Seevastu lastekoor tegi veidi rohkem, kui on oodata ühelt lastekoorilt.

Neil oli hea tehniline tase, kuid nad ei laulnud masinlikult. Nende entusiasm ja musikaalsus oli kuulda ka raadio kaudu."

Tore on tõdeda, et meie koorid võitsid kavadega, kus kõlas ainult eesti muusika. Muusikakeskkooli lapsed esitasid Cyrillus Kreegi vaimulikke rahvalaule, Veljo Tormise lood "Lauliku lapsepõli" ja "Virmalised" ning Mart Saare "Lindude laulu". Kõik need laulud võiksid sama hästi kuuluda heal tasemel täiskasvanute koori repertuaari. ETV koori kavas olid Tormise "Sügismaastikud" ning Urmas Sisaski efektne "Gratias agamus domino Deo nostro". Huvitav on see, et koorikonkurssidel teeb juba aastaid ilma eelkõige Veljo Tormise looming, mis mõjub endiselt värskest ning on ühtmoodi naudivat nii saalis kui raadio vahendusel.

Omamoodi intriigiks kujunes konkursil kooride ühislugu. Saksa helilooja Dirk Lötferingi teose "Elementaarfantasia" maailmaesietekanne ning salvestus jäi ära, sest dirigendid pidasid selle laulmist päev enne vastutusrikast õhtut liiga kurnavaks ülesandeks. Iga muusik, kes selle teose partituurile pilgu heidab, nõustuks otsusega, sest see sobiks hästi kompositsioonitundi näitena eriliselt ebaloožilisest teosest kuuele koorile.

Konkursi "Let the Peoples Sing" võitjate hulgas on kuulsaid koore kogu maailmast, näiteks Jubilate Soomest, Balsis Lätist või Ungari tütarlastekoor Pro Musica. Sel aastal graveeritakse rändauhinna hõbedasele karikale "Tallinna Muusikakeskkooli lastekoor".

Kaks küsimust osalejale

Kuidas esinemine teie meelest õnnestus?

Ingrid Kõrvits: Võib öelda, et see oli maksimaalne tulemus. Kõik läks täpselt nii, nagu me olime harjutanud; ja see oli sajabrotsendiline kokkuvõtmine. Siin on näha kogemus, mille lapsed on saanud oma pilliga eksameid ja arvestusi andes.

Mida annab kooris laulmine lastele, kes õpib pilli?

Laulmine on kõige loomulikum muusitseerimisviis, sest inimene on lauldes ise justkui instrument. Kes suudab ennast lauldes musikaalselt väljendada, sellel on lihtsam seda ka pilliga teha.

Karin Kopra, *Klassikaraadio toimetaja*

EKSPRESSIOON

Kuldkõrv Enno Mäemets

REET MARTTILA

Enno Mäemets lõpetas 1982. aastal TPI elektroonika erialal. 1988 läks tööle heliplaaditehasesse Melodija. Alates 1992. aastast tegutseb Soome helisalvestus- ja tootja-firmas Editroom Oy.

Teinud kaastööd plaadifirmadele Ondine, Warner Finlandia, Pony Canyon, Naxos, Avex jt.

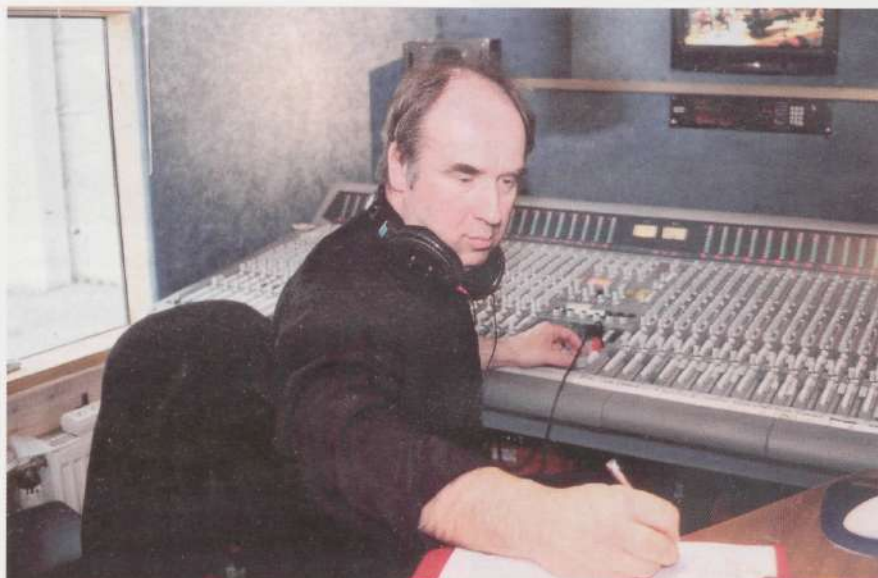
Erakordne edu on saanud koos Karita Mattila, Pekka Kuusisto, Leif Segerstami, John Storgårdsi, Juha Kangase jpt muusikutega tehtud heliülesvõtteid.

11. novembril tähistati Eesti Rahvusraamatukogus 500. plaadi üleandmist Enno ja Viive Mäemetsa nimelisse fondi, kuhu on kolmeteist aasta jooksul koostöös plaadifirmade ja muusikutega kogutud kõikidest Editroom Oy projektidest näidiseksemplariid.

Mitmetes klassikalise muusika plaatide edetabelites hinnatakse eraldi plaadi helipilti. Praegusel ajal on tehniline külg muutunud nii tähtsaks, et helirežissööri peetakse juba mingis mõttes plaadi kaasautoriks. Mille järgi hinnatakse plaadi saundi? Mida sina kuulad?

Helipildi headust ei saa mõta tehniliste parameetritega. Ma kuulan, kas muusika suudab täita ruumi, kuhu asetame kuulaja. Hindan soojust, mingit sõnades väljendamatut atmosfääri. Plaadi hindamisel on kõige tähtsamaks näitajaks tingimused, milles plaat on salvestatud – suurem osa aurust läheb ju akustika puudustega maadlemisele. Kui on hea tehnika ja halb akustika, ei tule kokkuvõttes mitte keskmine, vaid kehva-poolne tulemus, sest on suur vahe, kas muusitseerida koridoris või suurepärasest kontserdisaalis. Pidevalt peab küsima, kui jõukad me oleme ja kui suureks võime ajada vastuolu eriti kallite muundajate ja eriti kehvade akustiliste tingimuste vahel. See on probleem, mille kallal me päevast päeva pead murrema.

Oled nüüd paar kuud testinud Merging süsteemi Pyramix 5.0-i ja tehases on tulnud esimene Super Audio CD, millele on salvestatud Rautavaara teosed Belgia

"Heli salvestamise ja töötlemise arengus on viimase paarikümne aasta jooksul toimunud kõrvõimalikke muudatusi, millest kõige revolutsioonilisem on see, et montaaži hakati tegema arvutustehnika baasil. Varem ju lihtsalt lõigati kääridega linti, praegused meetodid aga võimaldavad vägagi filigraanset järelviimistlust."

FOTO JUHA MARTTILA

Rahvusorkestri esituses.

Heli salvestamisel on praegusel hetkel põhiprobleemiks üleminek kuue kanaliga süsteemile (endise kahe asemel), sest tarbija nõudmised on kasvanud. Super Audio CD abil saame endale koju tuua väikse kontserdisaali, see võimaldab edastada ruumilist efekti ja standard-CDga võrreldes palju rohkem helivärve.

Millises formaadis me aga lähitulevikus muusika kuulajani toome, pole veel teada, sest tulemas on Blue Ray, millele saab salvestada umbes saja CD jagu digitaalset infot. Blue Ray standard on valmis, aga tõsine sõdimine käib selle ümber, mida plaadile hakatakse paigutama. Uue formaadi tekke on põhjustanud standard-DVD, mille maht on liiga väike kvaliteetse filmi jaoks, aga eks me heli poole peal ka looda Blue Ray oma käsutusse saada. Praegu on veel lahtine, kas sellel ilmuvad kõik Sibeliusi sümfooniad või kogu Rautavaara looming või pannakse sinna lisaks ka pildialbumeid ja veel midagi.

Kui mõelda, millise helikvaliteediga on leppinud mp3-kuulajate massid ja kuidas internet järjest terveid valdkondi alla neelab, siis kust leida piisavalt inimesi, kes kõiki neid kalleid vidinaid ostma hakkavad?

See on igal juhul riskiinvesteering ja tulevik on ebaselge. Samas loodame, et plaadibisnis ei lähe kunagi täielikult internetti ja alati leidub teatud hulk inimesi, kes suu-

**Golden Ear Award 1999
Viie plaadi eest Cannes Classical Award
Austraalias aasta heliplaat 1997
Soomes:
kolm plaatinaplaati
kaheksa kuldplaati
seitse aasta plaati**

davad mp3 ja SACD vahel vahet teha. Kui internetiportaalide läbilaskevõime suureneb, siis on võimalik millalgi hakata sinna üles panema ka SACD-plaate, mille kopeerimise kaitset pole veel kellelgi õnnestunud murda.

Soomes on standard-CD valdkonnas sinu tasemega võrreldav mees Matti Heinonen firmast Pro Audile, keerulisemate formaatide alal oled väljaspool konkurentsi. Kuidas on lood rahvusvahelisel areenil, kas pead oma territooriumi kaitsma?

Kogu Euroopa on täis eriti häid mehi ja kõik nad on konkurendid, aga kui oled jõudnud teatud tasemele, siis ollakse kolleegid, mitte konkurendid. Mitte keegi ei saa üksi hakkama, kõigil on vaja teatud võrku, mille abil edasi liikuda. Olen otsustanud, et ei võitle oma aiavärava ees, ma lihtsalt vastan telefonikõnedele.

Kolm aastat tagasi kasutasid filmi "Nimed marmortahvil" muusika salvestamisel esimese eestlasena Dolby Digital 5.1 versiooni.

Ma ei taha meenutada kaost, mis valitses "Nimed marmortahvil" muusika tegemisel. Salvestuse lõpptulemus ei rahulda mind, see tekitas ebakindlust. Kuna olen osalenud ka filmi "Rukajärven tie" tegemisel, tean, et filmitöö võib olla ka täiesti teistsugune.

Helimeeste osa muusikatööstuses suureneb, sest nende võimuses pole mitte ainult plaadi kvaliteeti tõsta, vaid ka interpretide puudusi varjata.

Heli salvestamine ja monteerimine ei ole muidugi ainult mehaaniline info siirdamine, vaid loominguline protsess. See on meeskonnatöö, kus kõik peavad arvestama asjaoluga, et mikrofoni kuuleb teisiti kui kõrv. Näiteks võib juhtuda, et orkestrandid peavad tegema midagi, mis on vastuolus noodiga, aga *sound*'i kui terviku seisukohalt hädavajalik.

Omaette probleem on vilets algmaterjal. Olen lõiganud plaate kokku 600 tükist, sest esituses on palju vigu. Siiski on oluline kogu aeg meele pidada, et sellest ei tuleks monteerija eneseteostus. Muusika peab ikka alles jääma.

Sinu auhindade nimekirjas kaalukaim on USA juhtiva Hi-Fi ajakirja The Absolute Sound preemia Golden Ear 1999 plaadi "Sibelius. The Tempest Suites" helipildi eest. Taevas teab, millised keerdkäigud ja eelsõelad igasuguste aujagamistega kaasnevad ja kui palju selles lõppkokkuvõttes on tõtt. Kui saaksid ise endale peapreemia määrata, millise plaadi välja valiksid?

Võib-olla Sibeliusi Kolmanda ja Viienda sümfoonia Segerstamiga. Minu meelest on see Finlandia-talo kohta midagi tähelepanuväärset.

Noores põlves laulsid RAMi poistekooris ja õppisid muusikakoolis trompetit. Kas sa praegu ei tunne puudust praktilisest musitseerimisest?

Tunnen küll, mõnikord tahaks võib-olla kutsa laulda, aga olen aru saanud, et nii hästi, kui tahaksin, ma ei suuda ja kehveni pole mõtet. Teisest küljest, kui mõelda, milliseid ettekandeid on mul pidevalt lausa kuninga loožiis võimalik nautida, milliseid muusikaelamusi saada, siis see võib-olla polegi nii suur kaotus. Ma mängin ju tervete kollektiividega, suunan suuri energiaprotseesse, ja tegelikult ei oma tähtsust, kummal pool juhett keegi on. Mul on olnud õnn töötada koos tiptasemel professionaalidega ja ma olen seda tõeliselt nautinud.

Intervjuu Taavi Tuleviga, rääkimata Wochtzchéest

KI WA

Esindad tänapäeva muusikamaastikul keskmisest tihedamalt ette tulevat kombinatsiooni arhitekt-helilooja. Millised seosed seal sinu jaoks on?

Mõlemat saab teha samadest kontseptsioonidest lähtudes. Arvan, et ilusat muusikat annab võrrelda arhitektuuriga, kuid olen kuulnud ka muusikat, mida võib võrrelda arhitektuuri hävitamisega. Jutt ei käi müra või millestki tavamõistes karmist. Arhitektuur on hooned, mis püsivad koos, samuti võiksid koos püsida ka muusikateosed. Mõlemad loovad keskkonda, tehes seda lihtsalt erineval moel. Kuid muusikuteel pole pooltki nii suurt vastutuskooormat kanda kui arhitektidel.

Ütlesid kord, et muusikast rääkimine on samavõrd mõttetu, kui rääkida vaikuses vaikussest. Kuivõrd sinu arvates on üldse seotud muusika ja sellest rääkimine?

Targem on muusikat kuulata, kuid usaldusväärsest allikast pärinev muusikateemaline vestlus võib nii mõndagi öelda.

Milline oleks siis usaldusväärne allikas sinu muusika puhul? Küsin sellepärast, et su muusika ei tekita sõnastatavaid küsimusi, kõik tekkivad küsimused vastab sellele omases keeles juba muusika ise. Kommunikatsioon või autistlikud nau-dingud?

Usaldusväärne allikas minu muusika puhul on selle rahulik kuulamine ja selle endasse laskmine, sest teisiti sealt informatsiooni pole võimalik kätte saada. Teisiti saab sealt hoopis mingisugust teisejärgulist informatsiooni, kui üldse.

Agas kui see muusikast saadav infohulk moodustab suletud süsteemi ja mingil hetkel tuleb tahtmine selgitada selle vahetorka jagatud ehk siinse reaalsusega, kuhu siis pöörduda?

Ma arvan, et sealt saadud infohulka polegi vaja enda jaoks selgitada, kui see meeldima peaks; ka vastasel korral mitte.

Kas kuulaja ja selle info vaheline muusika moodustab kujutluspilte maastikest ja ruumidest selle info juurde?

Võib täiesti vabalt nii olla, võib ka midagi

enamast. Kujutlusvõime on piiritu, kõik ei pea olema tingimata kujuteldud reaalsus, võib olla ka sürreaalsus.

Üks sõber palus küsida, kust need lood sul tulevad.

Südamest.

On sul enda jaoks mingi kriitiline piir, kust edasi sa enam ei lähe? Ükskõik, kas siis helisid valides, neid töödeldes või komponeerides.

Ma arvan, et ma ei lähe sealt edasi, kust enam edasi minna ei anna.

Sa oled läinud ju üsna palju edasi sealt, kus on pidama jäänud romantiline autoripositsioon (mida ilmselt ka sina oma "südamemuusikaga" esindad), minimalistid, kes uskusid püsivatesse ja kehtivatesse konstruktsioonidesse, päris suur hulk tänapäevaseid IDM-elektroonikuid...

Ma ei oska seda seletada, ma teen seda, mis mul välja tuleb.

Milline on kõige varajasem ja kõige hilisem kujutluspilt, mis on ikka su muusikas olemas n-õ lahutamatu osana?

Igatsus selle mõtte järele, mida mu muusika suutis kas toona või nüüd mulle heliliselt kirjeldada.

Igatsus on abstraktne ja üldine, sinu looming ei ole nii üldine.

Kahtlemata pole üldine, ühtegi üldist asja polegi vist olemas. Mu mõtted on üsna abstraktsed, ma ei suuda ise ka ennast mõista, ma ei saa aru, mida ma enamiku ajast mõtlen, kuigi ma tean, et teen seda. Agas kahtlemata kirjeldab mu muusika mingil määral või siis väga suurel määral minu mõtteid.

Huvitava kokkusattumusena kuulatan praegu sinu "Hooliv sind voolib". Küsimuse ajal kuuldus sügavalt müstilisest voolavatest bassisaundidest aeglaselt sõitva rongi transsendentaalne müra, millele järgneb tekst: "[---]". Kas selles loos avaldub mingi sinu muusika tunnusvalem?

Kindlasti mitte. Tunnusvalemite ei eksisteeri seal juba seetõttu, et aeg on pidevalt muutuv nähtus ja ajas muutuvad pidevalt ka mu mõtted. Kuigi tol loomishetkel võis see lugu olla vägagi paikapanev, ei saa see olla seda enam praegu. Kuid mul on ka paikapanevamaid lugusid.

Kas muusika on sinu jaoks pigem maagiline või müstiline keel? Maagiline viib kuulajad müstiliselt teadvusseisundisse, müstiline pigem kirjeldab muusika kau-du mingit müstiliselt seisundit. Või kas on see üldse oluline?

See pole üldse oluline, mis siis, et see on mõlemat. Küsimust järgides ja isikliku arvamuse kohaselt pigem seega maagiline. Vastasin Wochtzché poole pealt – tema muusika on väga isiklike põhimõteteid järgiv täpne muusika, mis võib viia teatud tulemusteni. Taavi Tulevi muusika on lihtsalt ilus.

Lihtsalt ilus oleks justkui vähe öeldud?

Õigemini siis minu loomingu ilusam külg, mille mõte ei ole midagi või kedagi psüühiliselt mõjutada. Lihtsalt üritan väljendada enda sellist külge, mis aeg-ajalt avaldub. Puuduvad kindlad põhimõtted.

Mida sa vist osavalt oma muusikas ära kasutad?

Võimalik, ma ise ei oska väga hästi hinnata seda, kui osavalt ma midagi teen. Teen ja siis vaatan, kuidas välja kukkus. Kõige paremad asjad jäävad vist poolikuks, kuna nende tegemise käigus on neist saadud nauding juba nii suur, et ei oska enam asju lõpuni viia.

Nii et tegu on siis loomega ülimes mõttes, mis ei allu kalkuleerimisele ja vajadustele?

Võimalik, eks ma katsun anda endast parima, kuid sellestki võib tihti vajaka jääda.

Sellest hoolimata oled oma muusikat avaldanud ja siin-seal üles astunud. Mida ise pead seni põhilisteks saavutusteks?

Seni on kõige suuremaks saavutuseks ol-

Taavi Tulevi diskograafia

2001 – “Kofoses” kogumikul “Tallinn: psühheedeelne linn” (Ulmeplaadid)

2002 – debüütalbum “Televiisor on tuksis” (interneti label Autoplate, <http://www.thinner.cc/releases.php?r=apl007>)

2004 – “Silu”, kuulatav Audiobulb recordsi leheküljel <http://www.audiobulb.com/>.

2004 – “Koilo neno”, Audiobulbi jõulukogumikul

2004 – “Uraan” kogumikul “Ulme-realismi tähised” (Ulmeplaadid)

2005 – “Tühikli” kogumikul “Intricate Maximals” (Audiobulb records)

Taavi Tulevi kodulehekül

nud aeg-ajalt kasvav rahulolu oma tegemiste üle, mis ongi kõige tähtsam asi. Kindlasti mingil hetkel on see suurem kui kunagi varem. Mingit konkreetset sündmust ma mainida ei saa. Katsun iga oma etteaste teha eelnevatest erineva ja parema, ühesõnaga, katsun endast anda alati parima. Loodetavasti ilmub mul kohe album. Äkki see ongi mõningat aega minu põhiline saavutus, nagu kunagi oli album “Televiisor on tuksis”, mis ilmus interneti-plaadifirma ehk *net label*’i Autoplate’i plaadifirma märgi all 2002 aastal.

Kes on Wochtzchéé?

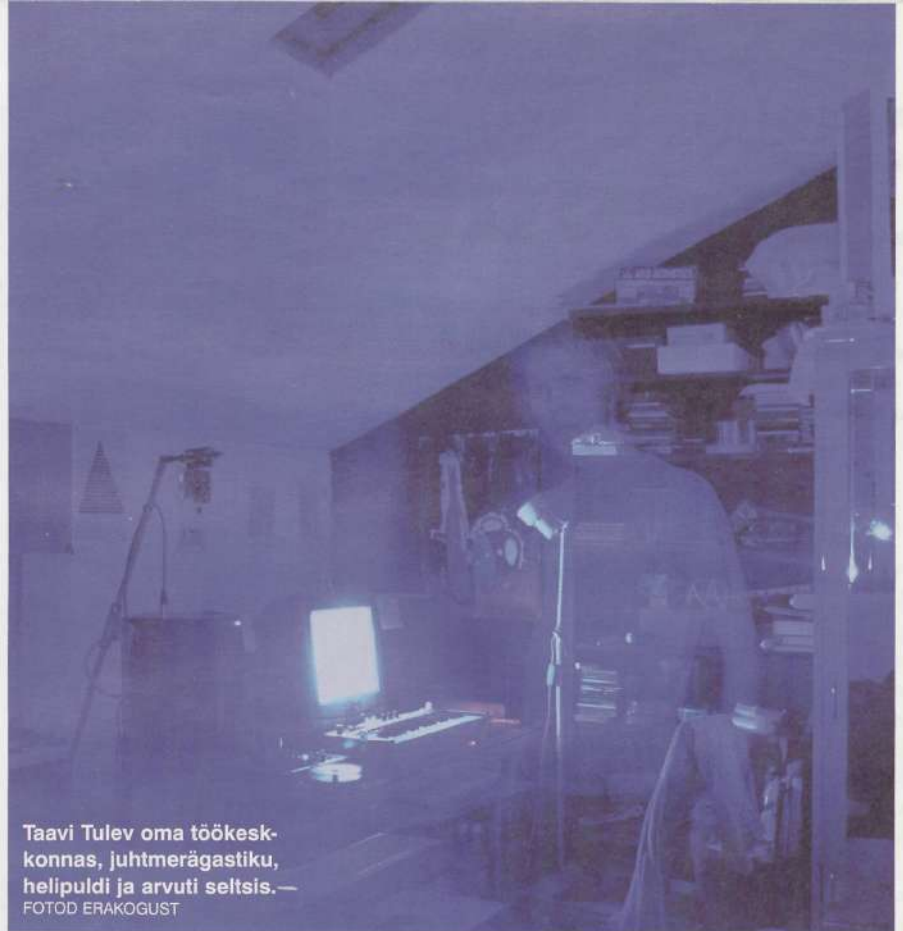
Kükloop, kes elab mere põhjas ja tuleb maailma valitsema, kui saabub Poola hoo-vus. Senikaua ta ootab. Keegi ei tea tast mitte midagi.

Milliste muusikaliste projektidega sa veel oled seotud olnud?

Oli üks rokibänd, mis läks veidi käest ära, nüüd võiks siiani toimida ja vahel toimib-ki (ansambel HIRM), ja Barbariziga tee-me ühte folgivärki, mille muusika on vä-gagi villane ja maalähedane, peaaegu et absoluutne vastand minu tavaliste-le toimetustele. Nimi on üsna sarnane HIRMuga.

Millal ilmub Taavi Tulevi best of? Või ka-vatsed tegelda lähitulevikus rohkem te-maatiliste ja kontseptuaalsete albumite-ga, nagu neil päevil Ulmeplaadide märgi all ilmuv Wochtzchéé album?

Hetkel tegelen pigem Wochtzchéé kraa-miga. Taavi Tulevi best of oleks päris hea mõte, kuid kuna mul on väga palju materjali ja liiga palju uusi ideid, siis on väga

Taavi Tulevi oma töökeskonnas, juhtmerägastiku, helipuldi ja arvuti seltsis. — FOTOD ERAKOGUST

raske vanu asju kätte võtta ja neid korralikuks korrigeerida.

Millist vastukaja sa inimestelt oled saanud?

Juss Roosipuu kunagi arvas, et Wochtzchéé on neljakümneaastane habemik, kes mitte kellegagi ei räägi, on äärmiselt kinnine inimene – seda arvas ta loo “Kofoses” tingitud emotsioonidest lähtudes. Enam ta nii ei arva. Üldiselt on vastukaja olnud hea, välja arvatud mõnelt skeptiliselt akadeemiliselt muusikult, kes ei olegi teemaga väga kursis ja ei julge oma arvamust otse välja öelda.

Akadeemilisemat laadi muusikaga paistab sul ka mingi suhe olevat?

Ei, puudub igasugune.

Aga klassikalise minimalismi ja avangardiga? Ainult lähikümneni mälu, nagu paljudel tänapäeva helikunstnikel, su muusikas ju ei peegeldu?

Avangardiga puudub kindlasti igasugune suhe, minimalistlikku muusikat suudan ma vägagi nautida ja kahtlemata on mu varasemat loomingut mingil määral klassikaline minimalistlik muusika inspireerinud. Hiljem võtsin asja vabamalt.

Kas arvuti on sinu jaoks instrument või ainult vahend?

Viimasel ajal katsun üldse ilma arvuti-ta läbi saada, varem oli ta rohkem instrument kui nüüd. Ühesõnaga, arvuti kui instrumendi osatähtsus aina väheneb, vahendina jääb tema väärtus siiski püsivaks. Viimaste aastatega on siginenud mitmesuguseid väikseid ja ka suuremat sorti instrumente ning salvestustehnikat. Taavi Tulevi kasutab neid väga hea meelega, Wochtzchéé aga armastab rohkem sünteetilisi pille, kuid samuti naturaalse algupäraga trummiheli alternatiive. Sämplerit oleks vaja.

Su muusika on sedavõrd eksperimentaalne ja eraldi seisev, et selle esitamiseks traditsioonilised kohad nagu ei kõlbaks. Kus sa ise ideaalis oma kontserti näeksid?

Võiks olla selline koht, kus inimesed oleksid, ja siis see muusika hakkaks nende peas lihtsalt kõlama kui üks dimensioonidest. Ei oleks mingit kontserti ega tehnikat, oleks näiteks suur muruväljak, kus alati päike paistab.

Meenutades Aleksander Rjabovit

JAAK OJAKÄÄR

Suvel kirjutasin ajakirjas Muusika lühidalt Aleksander Rjabovi kahest viimasest plaadist. Kirjutasin olevikus, kuigi teadsin, et ta on raskesti haige ja paranemine oleks ime. Kui ülevaade ajakirjas ilmus, oli olevik muutunud juba minevikuks. Olen temast põlvkonna jagu noorem ja isiklike kokkupuuteid oli põgusalt, kuid tsiteeriksin siiski paari lauset sellest suvisest kirjutisest, mis olid ajendatud nii tema esinemistest kui plaatide kuulamisest.

“Klarnetistina on Aleksander Rjabov eriline talent, kel on kõik eeldused võtta nii ülirkõrgeid noote kui mängida kaalamurdivas tempos improvisatsioone. Ta eelistab keskenduda klarneti toonile, mis võib eriti kaunis olla just madalamas ja keskmises registris, ning tema soolod on rahulikud, voolavad, kontrollitud ja loogilised.”

Jätšin teksti meelega muutmata – olevikku, sest eks seal üleval võib ikka olla see taevane orkester, kus saavad kokku kõik muusikud ja Sass swingib koos Benny Goodmani, Artie Shaw’, Arvo Pilliroo ja teistega.

Edasi pakun mälestusi, mida kogusin Aleksander Rjabovi kolleegidelt ja lähedastelt.

Lembit Saarsalu: “Rjabov oli Muusik, see ei tähenda vaid pillimeest. Ta oli arranjööri, dirigent, eriline ansambli ja orkestri eestvedajana.

Minu jaoks on eriti tähtis tema pedagoogitöö. Kui muusikakoolis õppisin, oli ta minu erialaõpetaja ning ma panin tähele, et ta tundis muusikast siirast rõõmu ja jagas seda teistele. Põhiliselt õpetas ta mulle klassikat, aga Rjabovi puhul käis see alati käsikäes džässiga. Ta valdas mõlemat suurepäraselt ja oskas neid omavahel ka ühendada – ansambel Synthesis on üks näide.

Rjabov jõudis väga palju salvestada,

on ainult rõõm kuulda, et see materjal on nüüd jõudnud ka CD-plaatidele. Hea muusika on inimhinge vajalik ja seda teigi ta oma elu lõpuni.”

Tiit Paulus: “Esimene kokkupuude Sassiga, mida eredalt mäletan, on sellest ajast, kui tehti kuulsaid salvestusi koos Marju Kuudi, Uno Loobi ja Leningradi orkestriga. Fonogrammide olid juba valmis, aga Sassile ei meeldinud sealse kitaristi mäng. Mina mängisin kitarripartiid üle, see bossanoova stiil sobis vist mulle paremini.

Aga meie esimene kohtumine võis olla varemgi, kui käisime Raivo Tammiku ansambliga Moskvast, kus võitsime ühe komsomolikomitee korraldatud konkursi. Seal algasid need reisid mööda ilma. Sassiga tegin pidevalt koostööd lõpuni välja, ja ka tema haul käisime kolmekesi koos mängimas, kes me olime aastaid temaga koos musitseerinud: Lembit Saarsalu, Toivo Unt ja mina. Meenutasime teda Ellingtoni muusikaga.

Rjabov oli klassikalise koolitusega klarnetist, aga omaaegse swingitunnetusega oli ta väga hästi kursis. Viimati mängisime koos selle aasta algul Glorias, siis juba oli tunda haiguse mõju, aga sellegipoolest soleeris ta suurepäraselt ja laulis isegi *scat*’i, mis kinnitas veelgi minu arvamust, et kõige paremad lauljad ongi pillimehed.”

Uno Loop: “Aleksander Rjabov on minu jaoks üks nendest, kes on minu elukäiku mingil moel määranud. Me kohtusime 1947. aastal ja sellest sai meie sõprus alguse. Meil olid ka ühised harrastused – peale muusika näiteks poks. Omavahel ringis me küll kohtunud pole.

Siis läks Rjabov juba konservatooriumi ja mäletan, kui tunnustavalt rääkis ta oma õpetajast Johannes Kaljaspoolikust. Ütles küll, et Kaljaspoolik õpetab klassi-

kat, kuid sellest on palju kasu. Rjabovil oli asjale ikka rohkem džässilik lähene mine. Ta oli muide ka väga hea bajanimängija. Kui sattusime mõlemad Uno Naissoo kokku kutsutud poolpõrandalusesse Swing Clubi, nakatusime džässipisikust järjest rohkem. Rjabov mängis seal klarneti, aga oli tunda, et ta tahtis teha midagi omamoodi. Viiekümnendate keskpaiku moodustas ta ansambli Metronoom, mis ei viljelenud mitte otseselt džässi, vaid väga head meeleolumuusikat. Need olid koosseisud, kus leivarah ei teenitud, kuid muusikavaimustus oli suur. Metronoomi tähelend oli kiire ja tipnes ülemaailmse noorsoofestivaliga Moskvast 1957. aastal, kus saime hõbemedali. Võin öelda, et kogu eeltöö selle nimel oli ära teinud Rjabov, aga selleks, et konkureerida maailma parimatega, kutsusime appi ka Uno Naissoo.

Kui rääkida Rjabovist inimesena, siis võis ta olla väga jäärapäine, aga talle anti palju andeks, kuna ta oli lihtsalt nii hea muusik. Tema suur armastus oli string-orkester, ja sellega seoses tuleb muidugi meelde Leningradi salvestus seitsmekümnendate algul, kus me koos Marju Kuudiga laulsime. See oli ikka omaette trikk joosta Tallinnast poole varietee-eten-duse pealt Leningradi rongile, hommikul ärgates minna kohaliku džässiguru David Gološtšokini korterisse, kus nad koos Rjaboviga juba ees ootasid. Siis kohe proovile, pärastlõunal salvestus ja õhtul tõi mingi sõjaväelennuk mu tagasi – tont teab, kust nad selle välja olid ajanud. Ja nii mitu korda, aga plaat sai valmis paari nädalaga.”

Abikaasa Eevi Ross: “Tundsin teineteist juba muusikakoolis, kui olin tema klaverisaatja, ja siis pandi meid koos kammeransambli mängima. “Tõmme” tuli natuke hiljem, kuuekümnendate alguses. Käisime koos jalgpalli vaatamas, kui

Niisugusena jääb Sass alatiseks meelde – energilise ja säravana.

tema vend Georg mängis. Mängis nagu muusik, ei teinud peaaegu ühtki vale lööki ja oli kaitsjana hiljem ka Jašini värava ees Moskva Dünamos. Muide, osales ka staaride kohtumises, kus sai mängida Pele

vastu. Aleksander oli samuti spordimees, aga poksitreenni lõpetas ta eelkõige kartusest oma hammaste pärast. Pillimängijale on see ju ülitähtis.

Sassi ema oli sündinud Tallinnas, isa

Vasknarvas. Ta teenis Kuperjanovi pataljonis ja tuli pärast Vabadussõda Tallinna.

Isa oli igati lõbus mees, ka pitsist ei öelnud ära. Üks huvitav lugu on nime eestistamise ajast. Isal oli 25 krooni käes, et minna ja muuta Rjabovi nimi Rabaks. Paraku jäi teele kõrts, kuhu see raha kadus, ja nii jäi Rjabov Rjaboviks. Enne sakslaste tulekut evakueeruti venepärase nime tõttu igaks juhuks Nõukogude tagalasse ja seal sai poisiohtu Sass Siberimail üpris rasket töömehe elu elada. Ka tagasi Eestisse jõudnuna töötas ta konservatooriumi õpingute kõrvalt Ilmarise tehases lukksepana ja tegi kõige kõrgema kategooria matriitse. Kummaline ongi see, et klarnetit hakkas ta õppima ju alles 17-aastaselt. Kuigi konservatooriumis oli vastuvõtt juba lõppenud, võeti ta siiski vastu. Probleem oli vaid selles, et kuna akordioniklassi polnud, tuli mõni teine pill valida. Pakuti flööti, kuid Sass teatas otsustavalt, et ta tahaks õppida ikka seda pilli, mis on otse.

Sass oli perfektsionist. Üks tema lemmiklapse oli ansambel Synthesis. Mäletan, kuidas tegime kodus kümneid proove ja jõime liitrite kaupa kohvi. Temas polnud midagi võltsi. See, mis temas oli, tuli paratamatult välja, petta ta ei suutnud. Ta ütles: “Ma olen kas rõõmus või vihane, aga mitte kunagi kurb.”

Valter Ojakäär: “Mõeldes Aleksander Rjabovile ja temaga koos veedetud aastatele, meenub kõigepealt suur hall maja ja Sakala tänaval, kus pärast sõda asus Töötava Rahva Kultuurihoone. See oli – kas just töötava rahva, kuid iga-ahtes noorrahva lemmikpaik õhtuseks jalakeerutuseks. Seal mängis (ehk haltuuritas) kolm korda nädalas swing-sekstett Rütmikud, kus minu hooleks oli klarneti ja saksofoni puhumine. Ent mitte kõik ei tulnud sinna tantsima. Aleksander Rjabov, Heino Jürisalu, Peeter Saul ja teised noored džässihuvilised tulid mõnikord lihtsalt kuulama. Mängu vaheaegadel sai nendega juttu puhutud, oli meil kõigil ju üks ühine huvi – džässmuusika. Meie seksteti bassimängija Uno Naissoo, kelles juba tollal oli ärganud tulevane pedagoog, koondas enda ümber grupi noori džässihuvilisi – entusiaste, nagu nad enast nimetasid. Grupp võttis endale uhke nime, Swing Club, ja tegutses enamasti põranda all ja oma lõbuks mängides. Ehkki Aleksander Rjabov ehk Sass, nagu kõik teda kutsusid, õppis tollal muu-

sikakoolis klarnetit, mängis ta seal esialgu hoopis kitarri. Swing Clubi kõrvalle tekkis aga 1952. aastal teine ansambel, Metronoom.

1951. aasta sügisel said meist koolivennad. Viis aastat veetsime koos konservatooriumis. Erialatunnid olid meil lahus – temal Juhan Kaljaspooliku, mul esialgu Mart Saare, siis Heino Elleri juures, kuid kokku tõid kogu kursuse poliitiliste ainete loengud, kus vana revolutsionäär Jaak Ottender meile marksismi-leninismi ja muid muusikule tarvilikke tarkusi sisendada püüdis. Võimlemistunnid olid Rataskaevu tänavas asunud võimlas, kus praegu on Von Krahli Teater. Siin olid muidugi sikud lammastest eraldatud, ehkki üks naisõpetaja kantseldas niihästi noormehi kui ka neidusid.

Kursuse koosseis oli tänapäevast ses mõttes erinev, et tudengite vanusevahe oli üsna suur. Näiteks sõja läbi teinud Aleksander Püvi (meie kursuse teise Sassi) ja Hillar Kareva vanusevahe oli tervelt kümme aastat. Sass Rjabov oli “vanakestest” aastatelt küll pisut noorem, kuid eluvaatelt meile võrdne kaaslane.

Konservatooriumist suunati Aleksander Rjabov ETV ja ER sümfooniaorkestrisse. Et olin sama asutuse estraadiorkestris, said meist ka töökaaslased ja meie sõprussuhted tihenesid veelgi. Mõlemad orkestrid tegid proove praeguses vanas raadiomajas, sümfooniaorkester suures, estraadiorkester väikeses stuudios. Vaheaegadel olime ühises puhkeruumis, kus mängiti malet ja koroonat, vahetati mõtteid maailma asjade ja muidugi muusika üle. Raadiost on ka mees üks õhtupoolik, kui Sass tegi helitülevõtteid enda loodud ERI kergemuusikaorkestriga. Foonikast kostis orkestrimäng, mis kutsus kuulama. Käsil oli orkestrisaate lindistamine, nn fonogrammi tegemine, millele hiljem liidetakse laul. See oli ju alles pool tervikust, kuid orkestri kõla ja pehmelt voolav bossanoovarütm olid nii erinevad raadio tavapärasest toodangust, et mul on tänapäevani mees, mida tookord lindistati – Uno Naissoo “Palus pohli punetab”. Nähtavasti oli see lugu üks Sassi lemmikuid, ega ta muidu oleks pannud selle pealkirja ühe oma albumi pealkirjaks. Sama kogesin aastakümneid hiljem ERI kergemuusikaorkestri kontserdil viimase kohani täidetud Estonia kontserdisaal, kus peale tema alati nauditava klarnetimängu imetlesin teda ka kui dirigenti.

Aasta algul Glorias, kus Sass mängis nii nagu alati. Pildil veel Vello Mikk ja Valter Ojakäär.

Laval koos lapselapse Susannaga.

FOTOD ERAKOGUST

Sääraseid kilde on mälu talletanud temast palju. Viimased südamlikud kohtumised olid tema maakodus sünnipäevapeol, kus ta mängis koos oma õpilase Lembit Saarsalu ja teiste noorte pillimees-tega väsimatult kuni pimeduse saabumiseni.

Süis aga tuli hüvastijätt sõpradega restoranis Gloria. See oli ühtaegu kurb, ent ometi oli ka midagi lohutavat selles, kui väljapaistev muusik oma teekonna lõpu tajudes mängis nii nagu alati, kauni tooni ja suure väljendusrikkusega. See oli muu-

siku võit oma saatuse üle.”

Vello Mikk: “Pill on pillimehe hinge võti, pillimehe olemuse avaja. Rjabovi Sass oli avala hingega, mõnusa olemisega, ehe ja siiras. Seda nii laval prožektorite säras kui ka argipäeva halluses. Teda ümbritses hea aura. Teine tuntud Sass, Aleksander Suuman, on kenasti kirjutanud heade inimeste kohta: “Nad on sooja hommiku sarnased.” Aleksander Rjabovi muusikaline soojus jääb meid saatma.”

8. oktoobril avas ukсед Jõhvi uus kontserdimaja. Maja arhitektid on Ra Luhse ja Tanel Tuhal. Kuuesajaruutmeetri suur saal mahutab 762 pealtvaatajat, lisaks on 190-kohaline kammersaal. Kontserdimajas asub ka kino ning saab ruumid Jõhvi muusikakool.

Eesti Kontserdi direktori Aivar Mäe avaldab Jõhvi kontserdimaja direktressi Piia Tammega.

FOTOD EESTI KONTSERT JA PEETER LILLEVALI

Avati Veljo Tormise regilaulukeskus

17. oktoobril toimus Eesti Muusikaakadeemia kammersaalis Veljo Tormise regilaulukeskuse avamine ja DVD "Tegelik regilaulmine" esitus.

Kahel DVD-l "Tegelik regilaulmine" on kokkuvõtlikult jäädvustatud 7. aprillil 2005 Eesti Muusikaakadeemias toimunud Veljo Tormise loengud regilaulust ja selle esitamisest. Loengud toimusid EMA dirigeerimisakonnana ja Ants Johanson eestvedamisel, kuulajateks olid peamiselt EMA koorijuhtimise ja koolimuusika üliõpilased, Viljandi Kultuuriakadeemia rahvamuusika üliõpilased, samuti paljud aktiivsed pärimusmuusika harrastajad.

"Regilaulukeskuse eesmärk on tegeliku regilaulmise traditsiooni teadvustamine, fikseerimine ja väärtustamine," kommenteerib Veljo Tormis.

Žanna Pärtlas, regilaulukeskuse juhataja:

"Keskuse idee sai alguse Veljo Tormise loengutest, mida ta pidas tänava aprillis EMAs. Ta oli mures, et Eestis on vähe regilaulu harrastajaid, kes järgiksid traditsioonilist laulmismaneeri, ning väljendas valmisolekut jagada oma regilaulualaseid ideid ja kogemusi kõikidele soovijatele (eelkõige rahvalauluansamblitele). Sellele reageeris rektor Peep Lassman ettepanekuga luua EMAs

regilaulukeskus, mille tööd juhiks Veljo Tormis ise.

Veljo Tormise regilaulukeskus on mõeldud poolenisti praktilise musitseerimise ja poolenisti uurimistööga tegeleva üksusena. Ta hakkab koordineerima rahvamuusikaalaseid õppeaineid EMAs, organiseerima nii praktilise musitseerimise kui ka etnomusikoloogiaga seotud üritusi ja läbi viima uurimusi, mille keskseks teemaks on regilaul ja selle traditsiooniline esitusmaneer.

Selle aasta plaanidest. Esiteks kavatsen käivitada ürituste sarja "Regituba". Nende ürituste peaosaline ja juht on Veljo Tormis. "Regituba" on omamoodi õpituba (*workshop*), kus on kolm osalejat: Veljo Tormis, külalisesinejad (mingi rahvalauluansambel või muu laulev seltskond) ja publik (st EMA üliõpilased ja kõik asjahuvilised). "Regitoad" hakkavad toimuma kord kuus.

Keskuse muusikateaduslik tegevus piirduks sel aastal ühe-kahhe ümarlaua korraldamisega, kus on kavas arutleda eesti etnomusikoloogia aktuaalsetel teemadel. Üks nendest on regilauluga seotud muusikateaduslik terminoloogia, teiseks teemaks võiks olla regilaulu noteerimise viis. Veel on plaanis meie kolleegile ja EMA kauaaegsele juhtivale etnomusikoloogile Vaike Sarvele pühendatud mälestusüritus seoses tema 60. sünniaastapäevaga."

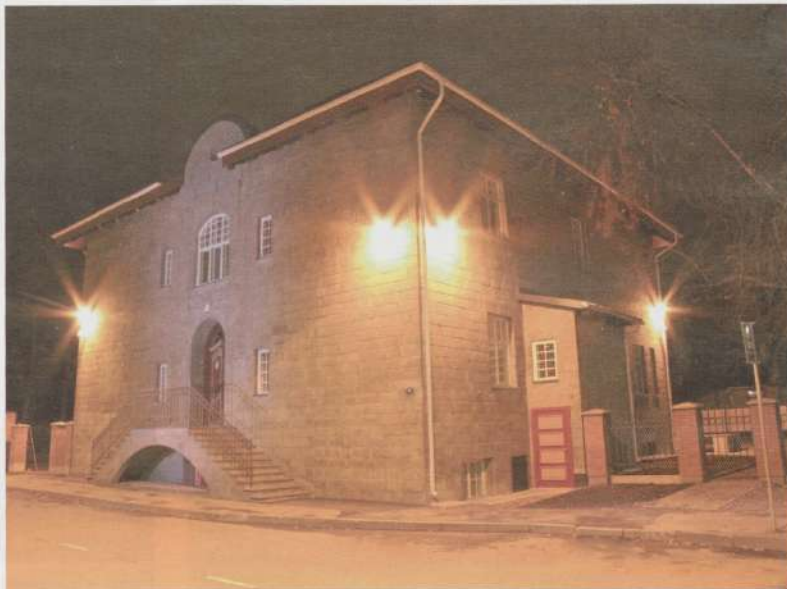
Viljandis on valmimas Muusikamaja

MARJU MÄGER

Detsembri alguses valmib Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia uus õppehoone, Muusikamaja. Nagu akadeemia peamaja, nii oli ka uue Muusikamaja endiseks peremeheks Nõukogude armee. Seega hakatakse tulevikus muusikat tegema endises sõjakomissariaadi hoones. Vajadus uue maja järele on tekkinud seoses uute erialade avamisega ja üliõpilaste arvu suurenemisega (praegu õpib Kultuuriakadeemias 750 tudengit), teiseks põhjuseks oli muusikaosakonna tööks vajalike spetsiifiliste ruumide puudumine praeguses õppehoones.

Muusikamaja kolib peamajast terve muusikaosakond, nii rahvamuusika, kirkumuusika kui ka popi-jazzi õppetool. Kultuuriakadeemia Muusikamaja on olulise tähtsusega mitte ainult akadeemia, vaid ka linnale. Uus hoone asub linna südames, nagu ka akadeemia peahoone ning kultuurikvartali idee, kultuur keset linna, on teostumas.

Ehitust alustati sel suvel ning peatöövõtjaks oli OÜ Selindia. Projekti maksumus oli 11,4 miljonit Eesti krooni, mida rahastas Eesti riik. 2004. aasta kevadel korraldas Eesti

Viljandi Kultuuriakadeemia uus õdus muusikamaja.

FOTO URMAS VOLMER

Pärimusmuusika Keskus Tallinnas heategevuskontserdi, mille käigus saadi Muusikamaja renoveerimise toetamiseks raha mitmelt ettevõtelt. Kultuuriakadeemia haldusdirektori Tonio Tamra sõnul kulges ehitus latusalt ning ehitustööd lõpetatakse plaanitud tähtajaks. Kogu maja sisekujunduses on kasutatud looduseliseid materjale, savikrohvi ja puitu.

Neljakorruselises majas on 14 klassiruumi, helistuudio ja foonika, väike 60 kohaga kammersaal, 2 administratsiooniruumi, kokku 1040 m² üldpinnal.

Tonio Tamra arvates on maja valmi-

mine jätkuks spetsiaalselt muusika õppimiseks mõeldud eriehitiste rajamiseks ning sissejuhatavaks sammuks Eesti Pärimusmuusika Keskuse/Viljandi Kontserdisaali ehitamiseks Viljandi Lossimägedesse (planeeritud avada 2007. aasta sügisel). Muusikaosakonna juhataja Neeme Punder lisab, et Muusikamajast saab muusikapedagoogide ideaalne taimelava.

Muusikamaja pidulik avamine toimub vähem kui kuu aja pärast, 9. detsembril üle kogu maja toimuva kontserdiga.

Eesti koorid võidukad konkurssidel

Revalia Kammermeeskoor Hirvo Surva juhatusel tegi Klaipedas XV Šimkuse-nimelisel rahvusvahelisel koorikonkursil puhata töö: võideti *grand prix*, mees- ja naiskooride kategooria ja parima kohustusliku laulu esituse preemia. Konkursil osales 15 koori neljas kategoorias: laste-, noorte-, mees- ja nais- ning segakoorid. Tase oli kõrge ja konkurents tugev, *grand prix* vooru pääses vaid kolm koori, nende hulgas Eestiski tuntud naiskoor Ausma Riist (dirigent Jānis Zirnis) ning segakoor Viva Brežice Sloveeniast.

Revalia meeskoor esitas Ester Mägi, Erki Meistri ja Veljo Tormise loomingut. Viieliikmelisse žüriisse kuulunud eesti di-

rigendi Jüri Rendi sõnul oli Revalia kava väga hästi koostatud ning nende võidus polnud kahtlust, ka olid eesti mehed publiku lemmikud.

Käesolev aasta on olnud Revalia ja Hirvo Surva jaoks edukas: aprillis ilmus koori kolmas CD "Üks hetk", mais anti kümme kontserti Walesis. Veel sel sügisel hakkab Revalia Kammermeeskoor plaadistamiseks ette valmistama ameerika helilooja Robert Kyri teoseid, järge ootab Tõnis Mägi laulude kava "Põhjataevas" avalik salvestus.

*

Eesti Lastekoor (dirigent Lydia Rahula) võitis Varssavi rahvusvahelisel koorifes-

tivalil noortekooride kategoorias esikooha. Lisaks saadi kõigi osavõtjate konkurssis parima rahvalauluesituse preemia. Kokku osales Varssavi festivalil 18 koori – Liibanonist, Lätist, Nigeeriast, Poolast ja Eestist. Võistlejaid hindas rahvusvaheline 4-liikmeline žürii eesotsas helilooja Romuald Twardowskiga.

Eesti Lastekoor asutati 2003. aasta jaanuaris ning Varssavi festival oli nende esimene võistlus. Eesti publik saab koori kuulda jõulukontserdil Tallinna Niguliste kirikus 4. detsembril kell 11.00.

Kaie Tanner

EFK "Baltic Voices 3" maailma muusika-ringkondades edukas

Eesti Filharmoonia Kammerkoori "Baltic Voices 3" on maailma muusikaringkondades tähelepanu äratanud ja saanud häid arvustusi.

Koor esitab plaadil Václavas Augustinase, Pelle Gudmundsen-Holmgreeni, Kaija Saariaho, Rytis Mažulis, Erik Bergmani, Algirdas Martinaitise, Erkki-Sven Tüüri ja Henryk Mikolaj Górecki koorimuusikat.

Oakland Tribune kriitik Stephanie von Buchau kirjutab: "Muu uude koorimuusika kavas kõlab kolm teost superstaaridelt: Kaija Saariaho "Nuits, adieux", Henryk Górecki "Five Kurpian Songs" ja Erkki-Sven Tüüri "Meditatio" ning nimetab esitust "imeilusaks ja peeneks".

Classics Today kriitik David Vernier aga mainib EFK erakordselt head an-

samblit ning meisterlikkust uue muusika esitamisel ja leiab: "Kuulaja, kellele meeldib vaadata ringi väljaspool seda koorimuusikamaailma, milles enamik meist suurelikest elutseb ja esineb, saab vähemalt valgustatumaks, kui mitte tungiva tahtmise kuulata veel rohkem."

"Baltic Voices 3" pälvis hiljuti ka Prantsuse ajakirja Diapason auhinna Diapason d'or.

Kingi lapsele noot!

RIINE PAJUSAAR

Kirjastuselt SP Muusikaprojekt on ilmunud neli vahvat nooti lastele. Sel aastal välja antud Mati Kuulbergi kogumikus "Heatujuline koll" on kaunite kaante vahele kogutud helilooja 13 klaveripala lastele. Mitu pala on juba armsaks ja tuntuks mängitud; "Jonni", "Sepikojas", "Marss" ja "Kurb valss" kuulsid 2005. aasta muusikakoolidevahelise konkursi kavasse. Kuulbergi lapsepäraste helikeele ja teemaatikaga lastelood on põhiliselt ühe-kaheleheküljelised, nad sobivad mängimiseks juba algastmes ning pakuvad kuhjaga mängumõnu.

Alo Põldmäe klaveripalu on aeg-ajalt avaldatud eesti heliloojate kogumikes, mõned neist on ka käsikirjana klaverirahva seas käibel olnud. Aastal 2003 ilmunud Põldmäe kogumik "Klaveripalu lastele" sisaldab 23 klaveripala ja ühe loo neljale käele. Tuntuimad neist, "Karumõmmi jalutuskäik", "Muinasjutt" ning "Vihmas ja päikesepaistel", kuuluvad eesti lastemuusika kuldrepertuaari.

Anti Marguste "Mihklist Peetrisse" (2003) sisaldab kandlepalu eesti rahvakalendri tähtpäevadeks. Need sobivad nii pedagoogiliseks repertuaariks muusikaõppeasutustes kui ka esitamiseks kontserthaladena. Kokku moodustavad nad tsükli, kus eesti vanad kalendritähtpäevad annavad igale osale nime ja ühtlasi viitavad sellele, millisel kuupäeval neid esitada. Enamikku paladest saab ette kanda ka klaveril ja harfil.

Risto Laur on tuntud suurepäraste džässpianistina. Kogumikku "Puuduta tuult" on põimitud kaheksa klaveripala noortele. Oma džässiliku stiili poolest erinevad need improvisatsioonilised ja valdavalt rahuliku iseloomuga palad eespool märgitud diplomeeritud heliloojate loomingust. Raskusastmelt on palad erinevad: suhteliselt suurt käeulatust nõudvad akordid sobivad muusikakooli vanemale astmele, kergemad lood annavad džässimängimisest aimu aga ka väiksema mängukogemusega muusikaõppijale. Kindlasti on Risto Lauri loodu just selline, mida noor inimene ka vabal ajal lihtsalt oma lõbuks mängida soovib.

Tänases vaeses Eestis õpib laps pillimängu põhiliselt kooptatelt. Kellel meist, muusikutest, ei oleks riulis kas või ühtain-sat nooti, mis saadud auhinnaks muusikakoolidevaheliselt konkursilt või lihtsalt õpetajalt kingituseks?! Ja oi kui suur on lapse soov teada saada, kuidas kõlab muusika selles päris oma noodis! Praegustel muusikakooli lõpetajatel jäävad riulile parimal juhul kiirkõitjasse kiletatud ohtraid pastakamärkusi sisaldavad A4-d. Eks ole mälestus seegi, aga kes ikka raamatute asemel riulis aja-lehti hoiab... Niisiis, kingi lapsele noot!

Muusikauudiseid Teatri- ja Muusikamuuseumist

ALO PÖLDMÄE

7. oktoobril toimus Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis Eesti ja Saksamaa muusikalisi kontakte puudutav konverents “Lübecki ja Eesti muusikasuhed”. See oli teine selletaoline, esimene toimus aasta tagasi ja oli pühendatud Soome ning Eesti muusikasuhetele. Siis oli koostööpartneriks ja toetajaks Soome Instituut, seekord Saksa Kultuuriinstituut ja Goethe Instituut. Tõuke sellise konverentsi korraldamiseks andsid mitme uurija kogunenud Lübeckiga seostatud teemad ja seegi, et siinkirjutajal on olnud võimalus viibida Lübeckis, et otsida veel pidepunkte hansalinnade muusikaalaste kontaktide kohta läbi aegade.

Konverentsi avaakordiks kuulsime Lübecki Noorteorkestri ettekandes Heino Elleri Skertsot ja “Kodumaist viisi” tsüklist “Viis pala keelpilliiorkestrile”. Juhan Kreem Tallinna Linnaarhiivist rääkis teemal “Tallinn ja Lübeck keskajal”, milles andis laiema kultuuriloolise ja poliitilise tausta kahe linna suhetele (“Lübecki õigus”, hansalinnade liikumine). Toomas Siitani ettekanne “Lübecki ja Eesti muusikahistoria 17. sajandil” pakkus palju avastuslikku nagu ka Kristel Pappeli ettekantud teema “Madam Tilly, härra president Kotzebue ja eesti varase teatriloo kaanon”. Avo Hirvesoo ettekanne “Marginaale Lübeckist ja Blombergist” käsitles eestlastest

Hetk kontserdilt Tallinna Raekojas. Vasakult: klaverisolist Ilze Vaivara ja orkestri dirigent Britta von der Lippe. FOTO TANEL VERK/TMM

muusikute-sõjapõgenike tegevust eelnimetatud linnades aastail 1945–1946. Kaks ettekannet oli pühendatud baltisaksa päritolu muusikuile, kes lahkusid Eestist Saksamaale 1939. aastal ja tegutsesid pikka aega Lübeckis. Tiiu Tosso teemaks oli “Mõnda Alfred Pappemehlist – viuldajast ja pedagoogist Tallinnas ning Lübeckis”. Ettekannet illustreeris Pappemehli “Berceuse” Pille Pransi ja Reinut Tepi esituses Pappemehli kuulu- nud itaalia meistriviilulil. Siinkirjutaja pidas ettekande teemal “Wilhelm Tiltingist – ühest keerulise saatusega eesti pianistist”, mille materjali põhiosa on alles hiljuti saadud Tiltingi leselt Ljuba Tiltingilt.

Sama päeva õhtul toimus Tallinna raekojas konverentsi raames arvuka publikuga Lübecki Noorteorkestri kontsert. Dirigendi Britta von der Lippe juhatusel kõlasid kõrvuti klassikute Bachi, Mozarti, Vivaldi ja Sarasatega kolme Balti riigi heliloojate, Heino Elleri, Jekabs Mediņš ja Juozas Naujalise muusika ning lisaks veel Lübecki helilooja Adolph Kunzeni looming. Orkestril oli välja pan- na terve rida säravaid soliste: viuldajad Irina Stroh, Azadeh Maghsoodi, Maria Behrens ja Katharina Bernard ning läti pia- nist Ilze Vaivara.

Uus Estonia Toronto Eesti Majale

ENN KIILASPEA

Toronto eestlaskond sai oktoobri algus- päeval haruldase kontserdi osaliseks. Eesti Maja vana kontsertklaver vajas hä- dasti asendamist. Klaveri muretsemi- seks moodustatud komitee, mis koosnes kohalikest klaverikunstnikest ja kahest Eesti Maja juhatuse liikmest pr Marlene Kuutani eestvedamisel, jäi lõpuks pida- ma kodumaise Estonia klaveri juurde. Vabriku omaniku Indrek Lauu pakkumi- ne oli niivõrd soodne ja instrumendi kva- liteet vaieldamatult hea, nii et võimalik konkurents jäi tagaplaanile. Indrek Lauu lubas ka ise tulla tulukontserdile esinema, et aidata klaveri ostu fondi. Omalt poolt kutsusime veel kohalikke muusikuid kaa- sa tegema. Kohale oli saabunud vähemalt 160 kaasmaalast ja mõned kanadalastest tuttavad ja muusikahuvilised. Kontserdi

avasõna ütles Eesti Maja esimees Raivo Rimmel, seletades nii väärtusliku inst- rumendi vajadust. Sellele järgnes Indrek Lauu lühikärgeline klaveriehituse ajaloost Eestis. Kontserdiosa algas Sumera Palaga aastast 1981. Järgnesid Liszti Legend nr 2 ja Chopini Skertso nr 2 b-moll, mil- lele aplodeeriti püsti seistes. Seejärel esi- nes metsosopran Monica Zerbe Charles Kipper klaverisaatel. Viimati nimetatu- tel on mõlemal muusikamagistri kraad ja nad töötavad muusikaõpetajatena. Ettekandele tulid Straussi “Zueignung” ja Karindi “Üle vee”. Viuldaja Sarah Medri tõi õhtusse nooruslikku värskust Kreisleri Prelüüdi ja Allegro professionaalse esitu- sega.

Estonia klaverit sai sel õhtul proovi- da igal võimalikul moel, sest järgnevalt

kuulsime Veljo Tormise ja Tedre seatud regilaule Mark Julsonilt, kelle huvi eesti muusika vastu pärineb eestlannast abikaa- salt. Tema esinemine oli uudne ja kahtle- mata huvitav. Bariton Avo Kittaski ette- kandes kõlas Evald Aava “Tervitus keva- dele”, järgnev Largo al factotum “Sevilla habemeajast” taaselustas aastad Kanada ooperikompaniis. Avo Kittaski duett “Figaro pulmast” Monica Zerbega ei ku- junenud duelliks, vaid oli igati lõbus ja nauditav.

Finaaliks läks kord džässivanameist- ri Armas Maiste kätte, kes on olnud kol- me ülikooli juures džässõpetaja ning Montreali sümfooniaorkestri pianist. Tema lisapala *ragtime* sai taas *standing ovations*’i.

MELOMAAN

Edgar Arro. Estonian Folk Tunes for Organ. Eesti rahvaviisid orelile. Andres Uibo.
Eres-CD 041/042

Edgar Arro (1911–1978) seatud eesti rahvaviiside terviksalvestus peaks rõõmustama nii rahvaviisisõpra kui ka orelimuusika huvilist. Erksa karakteriga ning põneva harmooniaga rikastatud rahvaviisid orelile kuuluvad ilmselt peaaegu kõikide eesti organistide repertuaari. Iseasi, kas just kõik kuus vihikut 56 teosega (loodud aastatel 1968–1978) võrdselt kasutusel on.

Arro, kes õppis Tallinna Konservatooriumis orelit ja kompositsiooni, olevat olnud suurepärase improviseerija ning Hugo Lepnurm on kirjutanud, et Arro võinuks jääda ka kontsertorganistik. Tema sõnul esinenud Arro aastatel 1936–1940 igal hommikul raadios oreliimprovisatsioonidega. Rahvaviisi kasutamine oreliloomingus saanud tõuke ka Estonia kontserdisaali uue, rikkalike võimalustega orelit valmimisest (1961) ja orelikontsertide sarja käivitumisest.

Andres Uibo huvi Arro ja rahvaviiside vastu on võimaldanud orelifestivali publikulgi neist osa saada. Siiani on meelest tore kava, kus vaheldumisi kõlasid rahvaviisid setu lauluansambli esituses ja Arro seatud orelipaladena. Neid teoseid on publik alati hästi vastu võtnud nii Eestis kui ka mujal.

Nüüd siis on Uibo esituses võimalik osa saada kõiki-

dest Arro rahvaviisitöötlustest. Teosed on salvestatud Niguliste kiriku orelil, mille võimalusi interpreet ideaalselt tunneb. Põnev harmoonia on oskusliku registratsiooniga reljeefselt esile toodud ning teosed meisterlikult ja karaktersest esitatud. Kaks plaaditait ühekorraga kuulamiseks on tavainimesele ehk paljувõitu aga... milleks siis on stop-nupp!

Ülevaatlik ja hariv on ka plaadiümbris, millelt leiame infot nii Arro, eesti rahvaviisi kui ka Andres Uibo kohta ning samuti teoste aluseks olevate rahvaviiside nimed. Lepnurme väitel olevat Arro lähtunud ainult viisidest, mitte arvestanud teksti ega pealkirja. Enamasti näemegi kontserdikavades, et Arro rahvaviisiseadete puhul on kirjutatud vaid kogumiku ja pala number, kuid mitte algupärase viisi pealkiri. Nüüd siis oleme saanud väikese spikri! Kahjuks pole ruumipuudusel bukletis kohta eestikeelsele tutvustusele.

Plaadiümbris, hoolimata toredast ideest, on praktilisest vaatenurgast siiski väljaande nõrgem kül. Duubelplaat kokkumurtud papitüki vahel! Samas on suurepärase mõte Eesti kaardi kasutamine, kuhu on märgitud rahvaviiside pärimise kohad.

Teosed, mis jagatud kuude vihikusse, pole mõeldud esitamiseks tsükklitena. Igatüks võib oma valiku ise teha ja lugudest oma äranägemisel kena kimbu moodustada.

Nõnda on ka edaspidi igal organistil olemas oma rahvalaulubukett, mida publikule ulatada. Tänu Andres Uibole on aga kõigil võimalik tutvuda kogu rikkaliku varandusega, mida Arro kogumik sisaldab.

Piret Aidulo

Wirbel. Traditional music from Estonia.
WirbelMusic CD002

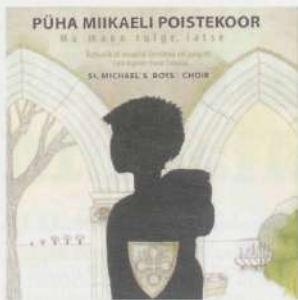
See eesti traditsioonilise rahvamuusika visiitkaardiks sobiv kvartett lähtub vanast ja end yldiselt ammandanud kapelliformaadist, laiendades seda julgelt ja professionaalselt. Kapellindusele iseloomulikud sentimentaalsed riimilised rahvalaulud ja tantsulood saavad värskelt instrumentaalsaate ja usutava laululaengu. Võetakse ette ka regilaule, millega liitub uuemate rytmidega krotta-tšello. Nõnda kõlab "Palju tytreid" peaaegu *reggae*'na, säilitades samas maaläheduse. "Kurb laulik" oma aegapidi avaneva seadega toob esile mingi ajatu nukruse, mujalt kostab kauni neiu siseheitlusi ja traagikatki. Samas hoiavad lõõpiv labajalalaul "Eh, tere till" ja kindlameelne "Oh, ytle..." terviku meeldivalt vaheldusrikka. Plaat on avar sissevaade naise hingele. Mitmetest bändidest tuntuud eesti noore folgi sireeni Meelika Hainsoo hääli on vangistav ja tundeskaala väga lai. Talle meeldib iidseid viise pisut enda järgi kääntada ning kaunistada, lisades vahele improviseerivaid helleusi (Vägilaste repertuaarist muudetud seadena yle võetud "Pruuditants"). Tulemus on sisenduslik ja pihtiv. Kohati lisatud ruumiline kaja ning kajakahäälled siidilipuloo taus-

tal laiendavad ta mängumaad veelgi. Lisaks on Hainsoo viiuli- ja hiiu kandle mäng hoogne ja peeni kurvikesi tulvil. Enne rahvamuusika juurde jõudmist alternatiivrockist ja hip-hopist tõuget saanud Kristjan Priks on kujunenud vaimukaks lugude seadjaks nii traditsioonilises kui ka otsivas laadis – "Tarvastu sarvelugude" kiiremas osas kostab mulle juba *speed metal*'i kaugeget kuminat ning ta krotta-tšello kõlab viimati mainitud loos peaaegu *drum'n'bass*'ilikult. Instrumentalistid Elo Kalda kromaatilisel kandel ja Krista Sildoja hiiu kandel ja viiulil lisavad usaldusväärse puhtrahvaliku helikoe. Ansamblimäng on elus ja muusikute omavaheline, üksteist täiendav suhe suurepärase. Kuna Wirblit hinnatakse tantsulise kontsertbändina, siis on mõne live-lindistuse kaasamine plaadile yldiselt mõistlik. Lõpulugu kipub jääma bändi sisenaljaks, aga mis tollestki. Sellise tasemega paranditundjad ja arendajad võivad endale mõnd vaieldavust lubada. Nende hõbepurjelise lipulaeva staatust ei ohusta siinmail esialgu keegi. Wirbli "virblid" (häälestusnupud) timmisid mu hingekeeli peende maavillasesse harmooniasse.

Lauri Sommer

Mu mano tulge, latse. Rahvalikud koraalid Eestimaa eri paigust. Püha Miikaeli Poistekoor.
Eesti Raadio, VHK 2005

Laulab Püha Miikaeli Poistekoor, juhatab Kadri Hunt, mängivad Juhann Uppin ja Hanno Padar (kannel), Mari Poll (viilul ja fiidel), Jaan-Peeter Stern (fiidel), Silver Solnask ja Johannes-Peeter Sarapuu (rebekk), Indrek Laos (plokkflööt, kornamüüs, torupill),

Kaspar Mänd ja Joonas Pärn (plokklöödid), Meelika Hainsoo (hiu kannel), Mikk Üleoja (poogenpsalteeium), Tuule Kann (kannel) ja Varro Vooglaid (torupill). Salvestas Aili Jõelett, monteeris Marika Scheer, meisterdas (mastering) Margo Kõlar, kujundasid Mae Kivilo ja Karmen Haiba.

Tallinna ladina kvartalis tegutseb üks vahva kool – Vanalinna Hariduskolleegium nimelt. Ja selles koolis tegutseb üks omanäoline koor – Püha Miikaeli Poistekoor. Juba viisteist aastat. Suurema osa sellest ajast ehk viimased kümme aastat laulab see poistevägi Kadri Hundi juhendamisel ja tänavu sügisel jõuti üheskoos esimese päris oma heliplaadini. Koori oma nägu seisneb selles, et kõige parema meelega laulavad nad vaimulikku vanamuusikat ning eesti rahvalikke koraale. Kuna dirigent Kadri Hunt on sellise repertuaariga nii muusikuna kui ka muusika uurijana juba aastaid süvenenult tegelnud, võib kooris laulvaid poissegi pidada väikestviisi asjatundjateks. Nii polegi imestada, et rahvapärased koraalid oma keerukate viisidega ja vanad palvetekstid nende suus nii loomulikult ja läbitunnetatult kõlavad.

Poistekoor on kindlasti kõige iseäralikuma tämbriiga kooriliik. Ega asjata ole heliloojad läbi ajaloo nii sageli kasutanud ingliskoori sümbolina just poistekoori. See võrdpilt sobib hästi ka Miikaeli poistekoori kohta – hääled nagu parimad plokklöödid, säravad ja mahedad ühteaeu. Nende laul on vaba ja sundimatu, eesti keel kõlab kaudilt ning palveteksti mõde jõuab vaevata kuulajani. Kadri Hundi muusikaalsel dirigeerimisel laula-

vad poisid ärksalt ja rõõmsalt. Eks ole nende lauludega nagu gregooriuse laulugagi – neis on ikka helgust ja ülespoole tõstvat väge, olgugi viisid vahel minoorseid.

Koori saadab mitmekesine instrumentarium. Seaded (kõik Kadri Hundilt) on armsad ja lihtsad ning lasevad rahvalaulul endal kõnelda. Pillid vaid värvivad lauljate hääli ning loovad igale laulule oma kordumatu kõla ja meeleolu. Siiski tahaksin esile tõsta heal tasemel ja maitsekalt esitatud pillisoolosid laulude eel, järel ja vahel.

Plaati “Mu mano tulge, latse” esitleti sügise hakul, mihklipäeval, ja sellel kõlabki üks tore regivärsiline mihklisantide laul (eeslauljaks Juhann Uppin). Kuid nende laulude sissepoole vaatavat pilk ja kaemuslik meeleolu sobib hästi ka praeguse hingeantide ajaga ja kindlasti on see väärt kosutus hingele mis tahes ajal, kui tuju sant. Sest selle plaadiga polegi muud vaja teha, kui kuulata ja siis rõõmustada ja siis jälle kuulata ja jälle rõõmustada.

Kristina Kõrver

Kuurort – Music from the Land and from near the Sea. Faraway sound from Estonia, Latvia and Iceland.
Kuurortrecords Kuurort 003

Sajand tagasi olid eksootilised unelmad seiklevate maadevastajate ja kodanlustrotslike kaunistingede pärusmaa – nende vahendatu tuli ikka-jälle moodi, kuid püsis eurotsentristlikele akademismile samasuguse Teisena, kui neid unelmaid inspireerinud pärimuskultuurid. Teise maailmasõja järgses pop-

kultuuri tormilises arengus viidi küll ka eksootilised fantaasiad ja identiteedid masstootmisse ning õige sisekujunduse, muusika ja joogipoolise abil võis igaüks kehastuda Gauguiniks oma korteris. Kuid grotesksete tiki-kujude valvutud kokteilipeod, hawaii särgid ja ekstravagantsed salongimeloodiad mõjusid *rock'n'roll*'i siinpraeguse maitse-revolutsiooni leekides omakorda lootusetult anakronistlikena – sobilikena laste, vanainimeste ja Disney kompanii kujutusvõimele, kuid mitte noorte ettekujutusse heast uuest maailmast.

Ja ometi on eksotism ka noortekultuuris aina tooni andnud, olgu surfarite või hipide seas, proges või diskos. Aina on tundunud “vastalisem” rääkida noortekultuuri otseselt ühiskonnakriitilistest eneseväljendustest, kuid kujutus kaugeist ja kaunimaist ilmadest võib rääkida olemasoleva elukorraga rahulolematusest rohkemgi kui protestilaul. Uue sajandivahe-tuse eel jõudis eksotism plahvatusega argielu sfääri: internet ja üleilmastumine tõid nii materiaalsed kui ka vaimsed võrtsiroad iga soovija lauale. Ja iga soovija omakorda võis üsnagi soodsatel tingimustel lennata Tenerifelle või Pattayasse või Sharm el Sheikhi. Eksotism on muutumas vähemasti õhtumaise kultuuri peavooluks ja nõnda ka oma vastupanuaurat minetamas. 1950ndate salongi-*exotica* klubikultuurne järeltulija *chillout* tiksub ka suurfirmade kontori-kompuutrites, võimaldades “ärakäimist” kahe meili vahelgi. Ja ometi on seesinane argieluline kättesaadavus vaid suurendanud nende unistajate hulka, kes tõsihingeliselt otsivad “oma saart” või tegelikku piiriületamise kogemust. Sest kui kõik geograafilised saared on avatud kõigile ja kui tahes kauge ilmanurk pakub autentse elamuse asemel lääne tarbijate jaoks lahjendatud-kiletatud turismiprodukti, siis osutub tõeline piiriületamine võimalikuks vaid vaimus ja omaenda unistatud sala-maale.

Seda on tunnustamas ka

Kuurortrecords oma tegevuse ja käesoleva kogumikuga. Pealkirjad räägivad enda eest: “Fragile Moments”, “Vacant Planets”, “Kauged kaldad”... Unistavad meloodiad, mis laotuvad õndsaliikeks seisundeiks, sulatades kokku *indie*-muusika insistentuse ja *ambient*'i areldioleku. Ehk ikkagi liiga palju õisi ja vähe vilju on selles muusikas: küllaga õnneihalust, mida raskeil ja räpstel aegadel ju kangesti tarvis, ent napilt kirge ja katsumusi, mida selle iha täitumine kaasa võiks tuua ja mis kujutlusiski on reaalsemad *reality show*'de müüdivast pseudoelust. Eksotismi traditsioon sisaldab ka Sun Ra saturnaalset tulevärki ja Yma Sumaci verejanulist inka-estradid, kui tuua vaid mõned näited Kuurortrecordsiga kummatigi samasse semiosfääri kuulujatest; ja ka *ambient*'i vaarisa Debussy oli ju ikkagi julge dekadent oma iluhaluses.

See kogumik on kui uni, aga paraku mitte selline, mis ka pärast oma lõppu jääks kummitamata – kui tahes kaunis on kes-tes. Jah, võimaldab “ära käia”, kuid mitte mõnd helitalismani argiilma kaasa tuua. Kõik jääb kuulamisega justkui unne. Võib-olla just und ongi vaja ses ümbritsevas palavikulises meediagamatuses, sügavat und üheainsa näoga, loojanguga kuskil rikkusest rikkumata rannal – võib-olla on enama nõudmine juba ise märk talitsematust tarbijalikkusest. Kas Kurt Webber's Pink Band siis ei lumma oma kõladega? Kas Cloudspeak ei kõla peaaegu püha andestuse-na? Kas kõik teised üksiti mitte polegi need talismanid?

Küllap on väekamaid unesõnoidujaid, kes neid ka ärgates meeles hoiavad. Mina, väetim, ootan Kuurortrecordsilt rohkem riski ja karmimaid kaugusi.

Berk Vaher

Conception. Ewa Kupiec, Meyers, Bibalo, Birkeland. Solaris Records SOL1032005

Randall Meyers: "A Ring around Silence", "3 Poems for the Night and the Half-light", "Labyrinth", "Trittico"; Antonio Bibalo: "Tango Sonata". Ewa Kupiec (klaver), Øystein Birkeland (tšello).

Plaadil "Conception" avaneb muusikute paari Ewa Kupiec – Randall Meyers tihedalt läbipõimunud mõttemaailm. Viiekümneaastane Ameerikast pärit Meyers tuli 1970. aastal Euroopasse. Ta sai muusikahariduse Londonis Guildhall Schoolis ning Viini Muusika- ja Kunstide Akadeemias. Tema looming hõlmab erinevaid žanreid; ta on kirjutanud rohkesti ka filmimuusikat. 1964. aastal sündinud Ewa Kupiec on õppinud Varssavi Chopini Akadeemias ning Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias. Tema soliidset haridusteed kroonnis võit 1992. aasta Müncheneri ARDi konkursil.

Tsükkel "A Ring around Silence" ("Ring ümber vaikuse") põhineb assotsiatsioonidel Vana-Hiina "Muutuste raamatust". Helilooja püüab siin sisulises mõttes õieti muusikasse integreerida kaht keerukat meditatsioonisüsteemi: mandalate maagilist geomeetriat ning "Muutuste raamatu" ennustavat juhust. See ülesanne on vist siiski liiga ulatuslik. Paraku kajastub see püüe eelkõige nooditeksti visuaalses küljes. Kuulates jõuab kohale pigem palade pingestatud motiivistik, napp nagu trigrammide pidevate ja katkendlike joonte vaheldumine.

Tsükli esimesed osad

("Ring", "Tsükklid", "Tuul", "Õine vihmaadu", "Mägi", "Äike") kannavad üht kujundit, hilisemad ("Sisepinge", "Järv", "Naos") mitut, haarates kaasa meenutusi eelmistest.

Euroopastumisest hoolimata valitseb Randall Meyersi helimaailmas Ameerika: kuuldavad on mõtteparalleelid nii John Cage'i (ettevalmistatud klaver) kui ka George Crumbiga. Teoses "3 Poems for the Night and the Half-light" võtab ettevalmistatud klaver kõlaliselt lausa väikese *gamelan*'i kuju, "Labyrinth" astub veel ühe sammu kaugemale aegluse ja pinge kujundamise teel. "Tritticos" lisandub klaverile tšello.

Pärast Randall Meyersi mõõdetud aeglust mõjub Antonio Bibalo astorpiazzollalik tangotsükkel omajagu nõidusunest äratavalt. Itaaliast pärit, Triestes ja Londonis õppinud Antonio Bibalo elab juba pikka aega Norras. Tema looming sisaldab muu hulgas rohkesti oopereid ja ta on pälvinud mitmeid Norra kultuuripreemiaid. Antonio Bibalo on 83-aastane. Tsükkel "Tango Sonata" on loodud eelmisel aastal.

Ja R Emmel

Life. Stephan Micus. ECM Records, B0002ZLFG6

Saksa helilooja, multiinstrumentalisti ja maailmaränduri Stephan Micuse viimast, mõõdunud aastal ilmunud albumit peetakse kõige ambitsioonikamaks tööks kogu tema karjääri jooksul.

Albumi "Life", Micuse 16. plaadi tekkelugu sai alguse 1977. aasta albumist "Koan".

Koan on *zen*-budismis levinud mõistatus, mille eesmärk on näidata õpilasele intellektuaalse mõtlemise piire ning mis aitab kaasa intuiitiivse tegevuse arendamisele. Albumi ülesehitus põhinebki Micuse lemmik-*koan*'il, milles munk ja tema õpetaja räägivad elu mõttest. Lindistatud on see aastatel 2001–2004 Micuse stuudios Mallorcal. "Life" on 10-osaline, 53-minutine kompositsioon, mis esitab selle mõistatuse, kasutades rohkem kui kümnest erinevast maailmanurgast pärit etnilisi instrumente. Kõik vokaaliosad esitab Micus ise, lauldes teksti sisse jaapani keeles. Tekst ise pajatab järgmist.

Uskudes, et ta suudab teada saada midagi elu põhiolemusest ja mõttest, lahkus hiina munk Tsui-Yen noores eas kloostrist ning rändas läbi kogu Hiina. Pärast paljusid aastaid, kui ta tuli tagasi kloostrisse, ütles tema vana õpetaja: "Jutusta mulle elu olemusest." Munk vastas: "Kui mäe kohal pole pilvi, läbib kuuvalgus järve virvendused." Õpetaja vaatas endise õpilase peale vihaselt: "Sa oled saanud vanaks, sinu juuksed on halled, sul on veel vaid paar hammast suus ja sa pole ikkagi elust aru saanud." Munk lõi silmad maha ja pisarad voolasid üle ta näo... Viimaks ta küsis: "Palun, kas sina võiksid mulle rääkida elu olemusest?" "Kui mäe kohal pole pilvi," vastas õpetaja, "läbib kuuvalgus järve virvendused."

Albumi multikultuurse instrumentide kogumis on esindatud Bali gongid, Bavaria kandle, Tai laulvad anumad, Tiibeti kellamängud ja simblid, Jaapani suuorelid, Iiri tinavile, Ghana "kõnelevad" trummid, Egiptuse *nay* ja India *dilruba* ning lisaks veel kaks haruldast muusikariista, mida Micus mängib siin esmakordselt, need on *maung* – 40 häälestatud pronksonggi Birmast, ja *bagana* – vana Eritoopia lüüra, mida traditsiooniliselt mängitakse meditatsiooni ning palvuste saateks ning mis Micuse arvates kuuluvad järgmise ühe-kahe põlvkonna

jooksul väljasuremisele määratud instrumentide hulka.

Andes *bagana*le kõige tähtsama rolli, kirjutas ja mängis Micus sisse esimese mõeldava moodsa muusika sellele pillile. Lisaks lõi ta konteksti, kus see püha judaismi ja kristliku kultuuri instrument kõlab kõrvuti kahe teise peamise maailmareligiooni keskse pilliga – islami *nay* ja budismi gongidega.

Micuse sõnul seisnes plaadi tegemise peamine väljakutse selles, kuidas kõige paremini esitada muusikalises kompositsioonis mõistatust, mis algab ja lõpeb ühe ja sama vastusega. Kuna mõistatuse sümmeetriline olemus oli väga tähtis, Micus aga ei tahtnud muusikalisi kordusi, ehitas ta terviku üles liikumisele keeruliselt lihtsamale.

Kompositsiooni "Life" pikk algusosa pealkirjaga "Esimene jutustus ja õpetaja küsimus" on Micuse hinnangul keerulisem kui ükski tema seni kirjutatud teos. Selle loomiseks mängis ta sisse üheksa instrumentaalset ning üksteist vokaalikihti. Viimases sektsioonis "Õpetaja vastus" on kuulda aga ainult inimhääle soolot.

Üleminek keeruliselt lihtsale on Micuse jaoks arengu märk. Ka elus võivad inimesed tema arvates muuta oma eluviisi, kui on kogemuste abil rikkamaks ning teadlikumaks saanud. Teos nimega "Life" aga ongi sellise arengutee muusikaline analoog.

Micuse plaadistused on oma olemuselt sooloesitused, kus mulje muusikat mängivast ansamblist on saavutatud ulatusliku mitmekordse pealemängimisega. Kuigi mõnikord esineb kõlasid, mida kuuldes võib peaaegu vanda, et mängus on elektroonilised klahvpillid, on Micus siiski akustiline purist, kes üksnes arendab etnilistel instrumentidel ebakonventsionaalseid mängutehnikaid.

Urmo Kohv

Detsember

Tallinnas

23. 11 – 15. 12 Jõulujazz 2005
2. 12 kell 18 Heategevuskontsert "Jõulupäike": Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Veronika Portsmuth (dirigent) Metodisti kirikus
2. 12 kell 18 Tuomas Katajala (tenor), Ulla Krigul (orel) Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
2. 12 kell 19 PÖFF esitleb – filmkontsert "Jeanne d'Arci kannatused": Hector Zazou (*laptop*), Valetin Z (*laptop*) Sakala keskuses
2. ja 3. 12 kell 19 Schuberti/Berté kammeroperett "Kolme neitsi maja" Rahvuskooper Estonias
3. 12 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus
3. 12 kell 15 Pääkapikula ehk Väga triibuline jõulude ootus: Gerli Padar, Pääkapikula orkester ja Lasteekraani muusikastudio mudilaskoorid Estonia kontserdisaalis
3. 12 kell 16 Stockholmi Eesti Segakoor toomkirikus
3. 12 kell 16 Maarja ettekuulutus: Hortus Musicus Väravatornis
3. 12 kell 18 Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (bariton), Henn Rebane (akordion) raekojas
3. 12 kell 19 Mahleri Teine sümfoonia: Orla Boylan (sopran), Lilli Paasikivi (metsosopran), tütarlastekoor Ellerhein, RAM, ERSO, Paavo Järvi (dirigent) Estonia kontserdisaalis
4. 12 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Marju Riisikamp (klavessiin), Iren Lill (klavessiin), Alina Sakalousskaya (mandoliin)
7. 12 kell 20 Jõulujazz. Songbook: Michael Schiefel (vokaal) klubis BonBon
9. 12 kell 12 Segakoor Cantus ja Tallinna toomkiriku koor Laudate Dominum toomkirikus
9. 12 kell 18 SaxEsti jõulukava – klassikast *soul*!-ni: saksofonikvartett SaxEst, James Werts (vokaal) Niguliste kirikus
9. 12 kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor, Kaspars Putninš (dirigent) Metodisti kirikus
10. 12 kell 12 Orelipooltund: Kristiina Hoidre toomkirikus
10. 12 kell 14 Lasteetendus "Maria, Joosep ja ingliske" Rahvuskooper Estonias
10. 12 kell 18 Klaverikontserdid kammerlikult: Irina Zahharenkova

(klaver), Tobiase keelpillikvartett raekojas
10. 12 kell 19 Ave Maria III: Tallinna Poistekoor, Siiri Sisask (vokaal), Ka Bo Chan (vokaal), Jüri Leiten (trompet), Mari-Liis Uiibo (viul), Andres Uiibo (orel) Niguliste kirikus
10. 12 kell 19 Moodne sümfoonia: ERSO, Estonian Dream Big Band, François-Frédéric Guy (klaver), Riho Sibul (elektrikitarr), Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis
11. 12 kell 14 ja 16 Lasteetendus "Maria, Joosep ja ingliske" Rahvuskooper Estonias
11. 12 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Mari Tampere (viul), Ivri Ilja (klaver)
13. 12 kell 18 Vanalinna Hariduskollegiumi õpilaste kontsert Tallinna Keskraamatukogus
14. 12 kell 15 Lõunamuusika. Looja ja looduga käsikäes – Olev Oja 70: Eesti Rahvumeeskoor, Olev Oja (dirigent) Estonia kontserdisaalis
15. 12 kell 19 Orthodox Christmas: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier (dirigent) Niguliste kirikus
15. 12 kell 19 Talveklassika: Boris-Björn Bagger (kitarr), Jüri Leiten (trompet), Aleksei Saks (trompet), Tallinna Kammerorkester Kaarli kirikus
15. 12 kell 19 Joel Steinfeldt Jaani kirikus
15. ja 17. 12 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvuskooper Estonias
16. 12 kell 11 ja 13 Lasteetendus "Maria, Joosep ja ingliske" Rahvuskooper Estonias
16. 12 kell 19 Euroopa Liidu Barokkorkester, Lars Erik Mortensen (klavessiin, dirigent) Estonia kontserdisaalis
16. 12 kell 19 Prokofjevi ballett "Romeo ja Julia" Rahvuskooper Estonias
16. 12 kell 19 Moskva Patriarhaadi koor Jaani kirikus
17. 12 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
17. 12 kell 17 Vanalinna Hariduskollegiumi tütarlastekoor toomkirikus
17. 12 kell 15 Tallinna Kammerkoori jõulukontsert Jaani kirikus
17. 12 kell 18 Grand café concert: Arvo Leibur (viul), Terje Terasmaa (vibrafon), Heiki Mätlik (kitarr) raekojas
17. 12 kell 19 Nowell, nowell – ing-

lise jõulud: Collegium Vocale Gent, Flandria plokklöödikvartett, Peter Dijkstra (dirigent) Metodisti kirikus
18. 12 kell 12 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Rahvuskooper Estonias
18. 12 kell 13 EBU Christmas Music Day: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier (dirigent) Niguliste kirikus
18. 12 kell 16 Inseneride Meeskoor, Ants Üleoja (dirigent) toomkirikus
18. 12 kell 17 Armastuse sünd: Hortus Musicus Kadrioru lossis
20. ja 21. 12 kell 11 Lasteetendus "Maria, Joosep ja ingliske" Rahvuskooper Estonias
20. 12 kell 19 Vivaldi "Aastaajad": Neeme Punder (flööt), Üllar Saaremäe (tekst), Tallinna Kammerorkester Kadrioru lossis
20. 12 kell 19 Frank Sinatra – Ameerika legend: Marie N (vokaal), ansambel Noorkuu, Mart Mardisalu (vokaal), Estonian Dream Big Band Estonia kontserdisaalis
21. 12 kell 19 St John's College'i poistekoor (Cambridge), David Hill (dirigent) Estonia kontserdisaalis
21. 12 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvuskooper Estonias
22. 12 kell 19 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Rahvuskooper Estonias
23. 12 kell 14 Lasteetendus "Maria, Joosep ja ingliske" Rahvuskooper Estonias
23. 12 kell 18 Jõulumuusika: Eesti Rahvusmeeskoor, Mihhail Gerts (dirigent) Jaani kirikus
23. 12 kell 18 Risto Joost (kont-ratenor), Olev Ainomäe (oboe), Andres Uiibo (orel) Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
23. 12 kell 18 Kaunid jõulud, kaunis muusika: Tallinna Saksofonikvartett, Pille Lill (sopran) raekojas
23. 12 kell 19 Bachi "Magnificat": Kaia Urb (sopran), Vilve Hepner (sopran), Iris Oja (alt), Toomas Tohter (tenor), Uku Joller (bass), Eesti Filharmoonia Kammerkoor, ERSO, Paul Hillier (dirigent) Estonia kontserdisaalis
23. ja 27. 12 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvuskooper Estonias
24. 12 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
24. 12 kell 16 Jõulumuusika kontsert: Ludmilla Kõrts (sop-

ran), Meelis Vahar (viul), Kadri Ploompuu (orel) toomkirikus
25. 12 kell 17 Pidulik jõulumuusika: Aavo Otsa Muusikastudio trompeticolistid ja -ansambel toomkirikus
26. 12 kell 16 Tallinna Poistekoor, Lydia Rahula (dirigent) Niguliste kirikus
27. 12 kell 19 Pühademuusikat jazzirütmis: Pärnu Linnaorkester, Hanna-Liina Vösa (vokaal), Anneliis Kits (vokaal), Erki Pehk (dirigent) Estonia kontserdisaalis
28. 12 kell 14 ja 16 Lasteetendus "Maria, Joosep ja ingliske" Rahvuskooper Estonias
28. 12 kell 19 ETV tütarlastekoor, Nele-Liis Vaiksoo (vokaal), Kai Rützel (vokaal), Aarne Saluveer (dirigent) Niguliste kirikus
28. 12 kell 19 Prokofjevi ballett "Romeo ja Julia" Rahvuskooper Estonias
29. 12 kell 14 ja 16 Lasteetendus "Maria, Joosep ja ingliske" Rahvuskooper Estonias
29. 12 kell 19 Euroopa barokiaja jõulumuusika: Corelli Consort, Jüri Kuuskemaa Kadrioru lossis
29. 12 kell 19 Händeli "Messias": Tallinna Barokkorkester, kammerkoor Voces Musicales, Kädy Plaas (sopran), Ivo Posti (alt), Oliver Kuusik (tenor), Jakob Bloch (bass), Risto Joost (dirigent) Metodisti kirikus
29. 12 kell 19 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Rahvuskooper Estonias
30. 12 kell 18 Jõuluaaria: Kädy Plaas (sopran), Riivo Kallasmaa (oboe), Ene Salumäe (orel) Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
31. 12 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus
31. 12 kell 15 Tallinna Keelpillikvartett raekojas
31. 12 kell 17 Tallinna klaveriduo Nata-Ly Sakkos – Toivo Peäske raekojas
31. 12 kell 17.30 Hennessy aastalõpukontsert: Tallinna Kammerorkester, Sergei Dogadin (viul), Anu Tali (dirigent) Estonia kontserdisaalis
31. 12 kell 19 Rahvuskooper Estonia uusaastaball Estonia kontserdisaalis

Tartus

1. 12 kell 12 Talvemüinasjutt: lasteetendus Eugen Kapi muusikaga Vanemuise suures majas

1. 12 kell 19 PÖFF esitleb – filmkontsert "Jeanne d'Archi kannatused": Hector Zazou (*laptop*), Valetin Z (*laptop*) Vanemuise kontserdimajas

1. 12 kell 19 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Vanemuise suures majas

2. 12 kell 12 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Vanemuise suures majas

2. 12 kell 18 Talvemüinasjutt: lasteetendus Eugen Kapi muusikaga Vanemuise suures majas

4. 12 kell 12 ja 19 Webberi muusikal "Cats" Vanemuise suures majas

4. 12 kell 16 Tuomas Katajala (tenor), Ulla Krigul (orel) Jaani kirikus

5. 12 kell 18 Heino Elleri nim Muusikakooli sümfooniaorkester Vanemuise kontserdimajas

5. 12 kell 19 Jõulujazz. Songbook: Michael Schiefel (vokaal) Sadamateatris

6., 7. ja 8. 12 kell 12 Talvemüinasjutt: lasteetendus Eugen Kapi muusikaga Vanemuise suures majas

6. 12 kell 19 Ave Maria III: Tallinna Poistekoor, Siiri Sisask (vokaal), Ka Bo Chan (vokaal), Jüri Leiten (trompet), Mari-Liis Uibo (viul), Andres Uibo (orel) Vanemuise kontserdimajas

6. 12 kell 19 Ah, ilma naisteta...: operetigala Vanemuise väikeses majas

7. 12 kell 19 Tantsumaraton: Mai Murdmaa tantsuetendus Sadamateatris

7. 12 kell 22 Jõulujazz. With Strings: Michael Manring (bass-kitarr), Raul Vaigla (basskitarr) Sadamateatris

8. 12 kell 19 Legendid II: Põhjamaade Sümfooniaorkester, Marc-André Hamelin (klaver), Anu Tali (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

8. 12 kell 19 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Vanemuise suures majas

9. 12 kell 12 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Vanemuise suures majas

9. 12 kell 18 Talvemüinasjutt: lasteetendus Eugen Kapi muusikaga Vanemuise suures majas

10. 12 kell 12 Talvemüinasjutt: lasteetendus Eugen Kapi muusikaga Vanemuise suures majas

11. 12 kell 16 Klaverikontserdid kammerlikult: Irina Zahharenkova (klaver), Tobiase keelpillikvartett Tartu linnamuuseumis

11. 12 kell 16 Bocki muusikal "Viuldaja katusel" Vanemuise suures majas

13.–17. 12 kell 12 Talvemüinasjutt: lasteetendus Eugen Kapi muusikaga Vanemuise suures majas

14. 12 kell 19 Eesti hääled: Maarja-Liis Ilus, Maian-Anna Kärmas, Riho Sibul, Ewert Sundja (vokaal), Tiit Kikas (viul ja *live*-elektroonika), Taavo Rimmel (kontrabass), Raul Sööt (tenorsaksofon), Deniss Paškevitš (flööt ja saksofonid), Saale Kivimaker (harf), Aare Rull (löökpillid), Toomas Rull (löökpillid) Vanemuise kontserdimajas

14. ja 15. 12 kell 19 Tantsumaraton: Mai Murdmaa tantsuetendus Sadamateatris

15. 12 kell 19 Euroopa Liidu Barokkorkester, Lars Erik Mortensen (klavessiin, dirigent) Vanemuise kontserdimajas

16. 12 kell 19 Nowell, nowell – inglise jõulud: Collegium Vocale Gent, Flandria plokkflöödikvartett, Peter Dijkstra (dirigent) Salemi kirikus

16. 12 kell 19 Ah, ilma naisteta...: operetigala Vanemuise väikeses majas

16. 12 kell 19 E-duur: Toomas Eduri tantsuetendus Vanemuise suures majas

17. 12 kell 19 Talveklassika: Boris-Björn Bagger (kitarr), Jüri Leiten (trompet), Aleksei Saks (trompet), Tallinna Kammerorkester Tartu Ülikooli aulas

17. 12 kell 19 Bernsteini muusikal "West Side Story" Vanemuise suures majas

17. 12 kell 19 Moskva Patriarhaadi koor Vanemuise kontserdimajas

18. 12 kell 19 Moskva Patriarhaadi koor Vanemuise kontserdimajas

20. 12 kell 19 Jõulumuusika: Eesti Rahvusmeeskoor, Mihhail Gerts (dirigent) Jaani kirikus

20.–23. 12 kell 12 Talvemüinasjutt: lasteetendus Eugen Kapi muusikaga Vanemuise suures majas

21. 12 kell 19 Bachi "Magnificat": Kaia Urb (sopran), Vilve Hepner (sopran), Iris Oja (alt), Toomas Tohter (tenor), Uku Joller (bass), Eesti Filharmoonia Kammerkoor, ERSO, Paul Hillier (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

21. 12 kell 19 Meistrite Akadeemia: Jaakko Ryhänen (bass) ja tema lauluklassi õpilased Tartu Ülikoolis

22. 12 kell 19 Frank Sinatra – Ameerika legend: Marie N (vokaal), ansambel Noorkuu, Mart Mardisalu (vokaal), Estonian Dream Big Band

Vanemuise kontserdimajas

22. 12 kell 19 Ah, ilma naisteta...: operetigala Vanemuise väikeses majas

25. 12 kell 17 Hortus Musicus Kadrioru lossis

26. 12 kell 19 Pühademuusikat jazzirütmis: Pärnu Linnaorkester, Hanna-Liina Vösa (vokaal), Anneliis Kits (vokaal), Erki Pehk (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

27. 12 kell 19 Euroopa barokiaja jõulumuusika: Corelli Consort, Jüri Kuuskemaa Tartu Ülikooli aulas

28. 12 kell 19 Händeli "Messias": Tallinna Barokkorkester, kammerkoor Voces Musicales, Kädy Plaas (sopran), Ivo Posti (alt), Oliver Kuusik (tenor), Jakob Bloch (bass), Risto Joost (dirigent) Jaani kirikus

31. 12 kell 12 Hennessy aastalõpukontsert: Tallinna Kammerorkester, Sergei Dogadin (viul), Anu Tali (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

31. 12 kell 19 Aastalõpupall Vanemuise kontserdimajas

31. 12 kell 19 Jenny, Polly, Nanna – Kurt Weill: Triin Ella (vokaal), Toomas Tross (tekst), Jorma Toots (klahvpillid), Taavo Rimmel (kontrabass), Meelis Vind (klarnet) Pärnu kontserdimajas

3. 12 kell 19 Tuomas Katajala (tenor), Ulla Krigul (orel) Eliisabeti kirikus

4. 12 kell 14 Lumepromenaad. Sul soovin: sègakoor Endla, Lauri Link (tekst), Karin Veissmann (dirigent) raekojas

6. 12 kell 19 Jõulujazz. Songbook: Michael Schiefel (vokaal) Endla teatri Küünis

9. 12 kell 19 Ave Maria III: Tallinna Poistekoor, Siiri Sisask (vokaal), Ka Bo Chan (vokaal), Jüri Leiten (trompet), Mari-Liis Uibo (viul), Andres Uibo (orel) Pärnu kontserdimajas

9. 12 kell 19 Ansambel Noorkuu Viljandi Pauluse kirikus

9. 12 kell 20 Jõulujazz. With Strings: Michael Manring (bass-kitarr), Raul Vaigla (basskitarr) Ammende villas

11. 12 kell 14 Lumepromenaad. Lumearjude vahel: Tõnu Raadik (laul, viul, kitarr, klaver), Are Jaama (kitarr) raekojas

12. 12 kell 19 Jõulujazz. Mu süda, ärka...: Helin-Mari Arder & Siim Aimla ansambel Eliisabeti kirikus

14. 12 kell 19 Joel Steinfeldt

Eliisabeti kirikus

15. ja 16. 12 kell 19 Ansambel Noorkuu Türi kirikus ja Võru kultuurimajas Kannel

16. 12 kell 19 Eesti hääled: Maarja-Liis Ilus, Maian-Anna Kärmas, Riho Sibul, Ewert Sundja (vokaal), Tiit Kikas (viul ja *live*-elektroonika), Taavo Rimmel (kontrabass), Raul Sööt (tenorsaksofon), Deniss Paškevitš (flööt ja saksofonid), Saale Kivimaker (harf), Aare Rull (löökpillid), Toomas Rull (löökpillid) Pärnu kontserdimajas

16. 12 kell 19 Meistrite Akadeemia: Sigrid Kuulmann-Martin (viul), Marko Martin (klaver) Eliisabeti kirikus

17. 12 kell 18 Ansambel Noorkuu Haapsalu kultuurikeskuses

18. 12 kell 14 Lumepromenaad. Vaikusele mitte plaksutada!: Tuuli Taul (vokaal), Merje Kägu (kitarr), Siim Usin (bass) raekojas

21. 12 kell 18 Ansambel Noorkuu Saaremäe (tekst), Tallinna Kammerorkester Ammende villas

22. 12 kell 19 St John's College'i poistekoor (Cambridge), David Hill (dirigent) Pärnu kontserdimajas

23. 12 kell 19 Frank Sinatra – Ameerika legend: Marie N (vokaal), ansambel Noorkuu, Mart Mardisalu (vokaal), Estonian Dream Big Band Pärnu kontserdimajas

25. 12 kell 15 Pühademuusikat jazzirütmis: Pärnu Linnaorkester, Hanna-Liina Vösa (vokaal), Anneliis Kits (vokaal), Erki Pehk (dirigent) Pärnu kontserdimajas

26. 12 kell 18 Arside kellade ansambel Pärnu kontserdimajas

28. 12 kell 19 Euroopa barokiaja jõulumuusika: Corelli Consort, Jüri Kuuskemaa Steineri majas

30. 12 kell 19 Hennessy aastalõpukontsert: ERSO, Cordula Berner (sopran), Byoung-Ho June (tenor), Mart Mikk (õhtu juht), Mihkel Kütson (dirigent) Pärnu kontserdimajas

31. 12 kell 15 Kauneimaid laule eesti näitlejatelt: saadab Toomas Lunge ansambel Pärnu kontserdimajas

26. 12 kell 18 Arside kellade ansambel Pärnu kontserdimajas

28. 12 kell 19 Euroopa barokiaja jõulumuusika: Corelli Consort, Jüri Kuuskemaa Steineri majas

30. 12 kell 19 Hennessy aastalõpukontsert: ERSO, Cordula Berner (sopran), Byoung-Ho June (tenor), Mart Mikk (õhtu juht), Mihkel Kütson (dirigent) Pärnu kontserdimajas

31. 12 kell 15 Kauneimaid laule eesti näitlejatelt: saadab Toomas Lunge ansambel Pärnu kontserdimajas

26. 12 kell 18 Arside kellade ansambel Pärnu kontserdimajas

28. 12 kell 19 Euroopa barokiaja jõulumuusika: Corelli Consort, Jüri Kuuskemaa Steineri majas

30. 12 kell 19 Hennessy aastalõpukontsert: ERSO, Cordula Berner (sopran), Byoung-Ho June (tenor), Mart Mikk (õhtu juht), Mihkel Kütson (dirigent) Pärnu kontserdimajas

31. 12 kell 15 Kauneimaid laule eesti näitlejatelt: saadab Toomas Lunge ansambel Pärnu kontserdimajas

2. 12 kell 18 Nosso Brasil: Helin-Mari Arderi kvintett Kõrgessaare Tervisemajas

3. 12 kell 12 IV Harjuma klaveriansamblite päev Paldiski muusikakoolis

3. 12 kell 16 Hingemuusika: Kaie Konrad (sopran), Meelis Vahar

(viul), Kadri Ploompuu (orel) Türi Püha Mihkli kirikus

- *
7. 12 kell 18 Linnulaat: Weekend Guitar Trio Võru muusikakoolis
7. 12 kell 19 Joel Steinfeldt Viimsi kirikus
8. 12 kell 18 Meistrite Akadeemia: Sigrid Kuulmann-Martin (viul), Marko Martin (klaver) Narva linnuses
8. 12 kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor, Kaspars Putniņš (dirigent) Võru kultuurimajas Kannel
8. 12 kell 19 Jõulujazz. With Strings: Michael Manning (bass-kitarr), Raul Vaigla (basskitarr) Viljandi kultuurimajas
8. 12 kell 21 Jõulujazz. Songbook: Michael Schiefel (vokaal) Viljandi kultuurimajas
10. 12 kell 13 ja 18 Pandivere muusad: Kirsti Kuusk (viul), Jean-Paul Kress (vioola), Veera Vilu-Nõps (klaver) Väike-Maarja kultuurimajas ja Muuga mõisas
10. 12 kell 18 Hingemuusika: Nataly Sakkos (klaver), Toivo Peäske (klaver) Rakvere Gümnaasiumis
11. 12 kell 14 Hää! ikhab ikkest lahti: vokaalkvartett Improloo Mäetaguse mõisas
11. 12 kell 15 Jõulujazz. Orchestra of Four Voices: Cool & Jazzy (Moskva) Narva kultuurikeskuses Geneva
11. 12 kell 17 Ave Maria III: Tallinna Poistekoor, Siiri Sisask (vokaal), Ka Bo Chan (vokaal), Jüri Leiten (trompet), Mari-Liis Uiibo (viul),

- Andres Uiibo (orel) Jõhvi kontserdimajas
11. 12 kell 18 ETV tütarlastekoor, Aarne Saluveer (dirigent) Keila Miikaeli kirikus
*
13. 12 kell 19 Jõulujazz. Orchestra of Four Voices: Cool & Jazzy (Moskva) Rakvere Gümnaasiumis
14. 12 kell 19 Euroopa Liidu Barokkorkester, Lars Erik Mortensen (klavessiin, dirigent) Jõhvi kontserdimajas
15. 12 kell 18 Nowell, nowell – inglise jõulud: Collegium Vocale Gent, Flandria plokklöödikvartett, Peter Dijkstra (dirigent) Viljandi Pauluse kirikus
16. 12 kell 18 Orthodox Christmas: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier (dirigent) Haapsalu toomkirikus
16. 12 kell 19 Talveklassika: Boris-Björn Bagger (kitarr), Jüri Leiten (trompet), Aleksei Saks (trompet), Tallinna Kammerorkester Jõhvi Mihkli kirikus
17. 12 kell 13 SaxEsti jõulukava – klassikast soulini: saksofonikvartett SaxEst, James Werts (vokaal) Kohtla-Järve kultuurikeskuses
17. 12 kell 18 Hingemuusika: Mari Tampere (viul), Maris Oidekivi-Kaufman (orel) Otepää Maarja kirikus
17. 12 kell 19 Moskva Patriarhaadi koor Jõhvi kontserdimajas
18. 12 kell 13.30 Muusikal, muusikal...: Pille Lill (vokaal), Marko Matvere (vokaal), Tallinna Saksofonikvartett Elva

- Gümnaasiumis
18. 12 kell 17 Eesti hääled: Maarja-Liis Ilus, Maian-Anna Kärmas, Riho Sibul, Ewert Sundja (vokaal), Tiit Kikas (viul ja live-elektronika), Taavo Remmel (kontrabass), Raul Sõöt (tenorsaksofon), Deniss Paškevitš (flööt ja saksofonid), Saale Kivimaker (harf), Aare Rull (löökpillid), Toomas Rull (löökpillid) Jõhvi kontserdimajas
*
19. 12 kell 19 St John's College'i poistekoor (Cambridge), David Hill (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
21. 12 kell 19 Frank Sinatra – Ameerika legend: Marie N (vokaal), ansambel Noorkuu, Mart Mardisalu (vokaal), Estonian Dream Big Band Jõhvi kontserdimajas
22. 12 kell 19 Bach'i "Magnificat": Kaia Urb (sopran), Vilve Hepner (sopran), Iris Oja (alt), Toomas Toher (tenor), Uku Joller (bass), Eesti Filharmoonia Kammerkoor, ERSO, Paul Hillier (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
22. 12 kell 19 Vivaldi "Aastaajad": Neeme Punder (flööt), Üllar Saaremäe (tekst), Tallinna Kammerorkester Rakvere Püha Kolmainu kirikus
22. 12 kell 19 Meistrite Akadeemia: Villu Veski (saksofon), Mari Reimann (klaver) Viljandi Jaani kirikus
24. 12 kell 12 Arsise kellade ansambel Jõhvi kontserdimajas
*
24. 12 kell 18 Hingemuusika: Pille Lill (sopran), Oliver Kuusik

- (tenor), Heli Jakobson (klaver) Häädemeeste Miikaeli kirikus
26. 12 kell 11 Orthodox Singers Jõelähtme kirikus
28. 12 kell 18 Kaunid jõulud, kaunis muusika: Tallinna Saksofonikvartett, Pille Lill (sopran) Jõgeva kultuurikeskuses
28. 12 kell 18 Helisev sild üle maade ja aegade: Hortus Musicus Tõrva kirikus
28. 12 kell 19 Pühademuusikat jazzirütmis: Pärnu Linnaorkester, Hanna-Liina Võsa (vokaal), Anneliis Kits (vokaal), Erki Pehk (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
30. 12 kell 17 Aastalõpp koos J. S. Bachiga: Marika Pabbo (sopran), Julia Lurye (barokkviul), Marju Riisikamp (orel) Keila Mihkli kirikus
30. 12 kell 17 Hennessy aastalõpu-kontsert: Tallinna Kammerorkester, Sergei Dogadin (viul), Anu Tali (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
31. 12 kell 15 ja 18 Aastalõpp koos J. S. Bachiga: Marika Pabbo (sopran), Julia Lurye (barokkviul), Marju Riisikamp (orel) Tuhala Kaarli kirikus ja Kose Püha Nikolause kirikus

Andmed on kontrollitud 17. novembril
Jaanuarikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 9. detsembriks aadressil kristina@ema.edu.ee

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid detsembris 2005

3. detsember kell 15.00
Matkamaja
Tiiu Ranna kammeransambli-
klassi õpilased
kaastegev Moonika Sutt (vokaal)

4. detsember kell 12.00
Eesti Muusikaakadeemia
Marju Rootsi klaveriklassi õpi-
lased

4. detsember kell 12.00
Mustpeade Maja
Allis Margeri Kuusik ja
Lien Ngoc Morna
Katrjn Kuldjärve klaveriklassist

4. detsember kell 16.00
Teatri- ja Muusikamuuseum
Toomas Nestori viiuliklassi õpi-
lased

4. detsember kell 16.30
Kiek in de Kōk
Kaïdo Välja viiuliklassi õpilased

4. detsember kell 19.00
Pärnu kontserdimaja
Sigrid Kuulmann-Martin (viul)
Marko Martin (klaver)

10. detsember kell 12.00
Mustpeade Maja
TMKK sümfooniaorkester
Toomas Kaptan (dirigent)

10. detsember kell 12.00
Tallinna Linnateater
Ene Metsjärve klaveriklassi õpi-
lased

10. detsember kell 15.00
Matkamaja
Ira Flossi ja Eike Silla
klaveriklassi õpilased

11. detsember kell 12.00
Eesti Muusikaakadeemia
Piret Habaku klaveriklassi
õpilased

11. detsember kell 16.00
Teatri- ja Muusikamuuseum
Raeli Florea viiuliklassi õpilased

11. detsember kell 16.30
Kiek in de Kōk
Ada Kuuseoksa ja Katrin
Kuldjärve klaveriklassi õpilased

18. detsember kell 12.00
Mustpeade Maja
Kersti Sumera klaveriklassi
õpilased

18. detsember kell 16.00
Teatri- ja Muusikamuuseum
Ell Saviaugu, Eve Paju-Tõevälja
ja Marko Martini klaveriklassi
õpilased

18. detsember kell 16.30
Kiek in de Kōk
Niina Murdvee viiuliklassi
õpilased

Eesti Muusikaakadeemia kontserdid detsembris 2005

2. detsember kell 18.00

EMA kammersaal
EMA KITARRIKVARTETT:
Kristo Käo, Jorma Puusaag,
Julia Kahro, Heiki Mätlik

3. detsember kell 16.00

EMA kammersaal
Magistrikontsert
JEKATERINA ROSTOVTSOVA
(klaver, interpretatsioonipeda-
gogika)

5. detsember kell 18.00

Vanalinna Muusikamaja
(Uus 16c)
Doktorikontsert
PEETER SARAPUU (fagott)
Kaastegevad Siim Poll
(klaver), Reinut Tepp
(klavessiin), Peeter Klaas
(viola da gamba)

8. detsember kell 19.00

EMA kammersaal
ANNE-LIIS POLL (sopran)
Kaastegevad EMA Kõrgema
Lavakunstikooli üliõpilased

9. detsember kell 18.00

EMA kammersaal
Magistrikontsert
EVA-LIISA HEINMAA (viul)
Klaveril Hanna Heinmaa

10. detsember kell 16.00

EMA kammersaal
EMA üliõpilaste
JÕULUKONTSERT

13. detsember kell 17.00

EMA kammersaal
Doktorikontsert
KRISTINA KRIIT (viul)
Kaastegevad: Elena Fomina
(klaver), Toomas Nestor (vioo-
la), Levi-Danel Mägila (tsello)

14. detsember kell 18.00

EMA orelisaal
EMA oreliüliõpilaste
JÕULUKONTSERT

15. detsember kell 18.00

EMA orelisaal
Dots. Imbi Tarumi
KLAVESSIINIKLASS

18. detsember kell 18.00

EMA kammersaal
Magistrikontsert
MARGARETHE FISCHER
(sopran)
Klaveril Piia Paemurru

19. detsember kell 18.00

Ranniku gümnaasiumi saal
Magistrikontsert
JULIA HEINLA (koolimuusika)
Kaastegevad:
Tatjana Romanova-Vorontsova
(sopran),
Ryosuke Kurahashi (tenor),
Andrus Poolma (bass),
Andranik Ketšek (klaver),
Vene Koorikapell, Ranniku
gümnaasiumi laste- ja mudi-
laskoorid

20. detsember kell 18.00

EMA kammersaal
Külaliskontsert
SCHRABIATI kvartett (Rootsi)

22. detsember kell 18.00

EMA orelisaal
Prof. Tõnu Reimanni
VIIULIKLASS
Klaveril Reet Ruubel

EESTI INTERPREETIDE LIIT

AKADEEMILINE KAMMERMUUSIKA

www.interpreet.ee / www.estonianmusician.com

4. detsembril kell 18.00, Kadrioru lossis

MARJU RIISIKAMP
(klavessiin)

IREN LILL (klavessiin)

ALINA SAKALOUSKAYA
(mandoliin)

JOHANN SEBASTIAN BACH,
DOMENICO SCARLATTI

PILETID 60 / 30
MÜÜGIL PILETIMAAILMA MÜÜGIPUNKTIDES, EESTI KONTSERDI KASSAS JA TUND
ENNE KONTSERDI ALGUST KOHAPEAL. WWW.PILETIMAAILM.COM

KONTSERDISARJA TOETAJAD: EESTI KUNSTIMUUSEUM
Kultuuriministeerium
Kultuurikapital
Tallinna linn
Kadrioru loss, Weizenbergi 37, Tallinn

EESTI INTERPREETIDE LIIT

AKADEEMILINE KAMMERMUUSIKA

www.interpreet.ee / www.estonianmusician.com

11. detsembril kell 18.00, Kadrioru lossis

MARI TAMPERE
(viul)

IVARI ILJA (klaver)

JOHANNES BRAHMS:
VIIULISONAADID

PILETID 60 / 30
MÜÜGIL PILETIMAAILMA MÜÜGIPUNKTIDES, EESTI KONTSERDI KASSAS JA TUND
ENNE KONTSERDI ALGUST KOHAPEAL. WWW.PILETIMAAILM.COM

KONTSERDISARJA TOETAJAD: EESTI KUNSTIMUUSEUM
Kultuuriministeerium
Kultuurikapital
Tallinna linn
Kadrioru loss, Weizenbergi 37, Tallinn

Rävala pst 16
Info 667 57 58

EESTI
MUUSIKA AKADEEMIA

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID DETSEMBER 2005

PE^B
2 2539 2005,12

9. DETS. 19.00 VIILJANDI PAULUSE KIRIKUS
15. DETS. 19.00 TÜRI KIRIKUS
16. DETS. 19.00 VÖRU KULTUURIMAJAS „KANDEL”
17. DETS. 18.00 HAAPSALU KULTUURIKESKUSES

NOORKUU ADVENDIKONTSERDID

Jõululaulud pop-jazzlikus võtmes
Laulud uuel plaadilt Vocabella

20. DETS. 17.00 JA 19.00 KADRIORU LOSSIS
21. DETS. 19.00 PÄRNUS AMMENDE VILLAS
22. DETS. 19.00 RAKVERE PÜHA KOLMAINU KIRIKUS

ANTONIO VIVALDI "AASTAAJAD"

NEEME PUNDER flööt
TALLINNA KAMMERORKESTER
ÜLLAR SAAREMÄE tekstid

30. DETS. 19.00 JÕHVI KONTSERDIMAJAS
31. DETS. 12.00 VANEMUISE KONTSERDIMAJAS
31. DETS. 17.30 ESTONIA KONTSERDISAALIS

AASTALÕPUKONTSEERT

SERGEI DOGADIN viiul, Venemaa
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent ANU TALI

G. Rossini Avamäng ooperile "Sevilla habemeajaja"
F. Mendelssohn Viulikontsert e-moll op. 64
W. A. Mozart Sümfoonia nr 41 "Jupiter" C-duur KV 551
Koostöös Eesti Kontserdiga

15. DETS. 19.00 TALLINNA KAARLI KIRIKUS
16. DETS. 19.00 JÕHVI MIHKLI KIRIKUS
17. DETS. 19.00 TARTU ÜLIKOOLI AULAS

TALVEKLASSIKA

BORIS BJÖRN BAGGER kitarr, Saksamaa
TALLINNA KAMMERORKESTER

J. S. Bach Brandenburgi kontsert nr.1 F-duur BWV 1046
Jõulumuusikat kitarrile ja kammerorkestrile

20. DETS. 19.00 ESTONIA KONTSERDISAALIS
21. DETS. 19.00 JÕHVI KONTSERDIMAJAS
22. DETS. 19.00 VANEMUISE KONTSERDIMAJAS
23. DETS. 19.00 PÄRNU KONTSERDIMAJAS

FRANK SINATRA - AMEERIKA LEGEND

MARIE N Läti
Õhtujuht ja solist MART MARDISALU
NOORKUU
ESTONIAN DREAM BIG BAND

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades
üle Eesti, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

Tallinna Filharmoonia
Toompuiestee 20, 10149 Tallinn
Tel 6613 757
fila@filharmoonia.ee
www.filharmoonia.ee

